

ผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

นางจิรารัตน์ โทกนุด

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECT OF LEARNING BY MODELING ON ACCIDENT PREVENTIVE BEHAVIORS
OF SCHOOL AGE CHILDREN

Mrs. Chirarat Ko-ka-nut

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Nursing Science Program in Nursing Science

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491943

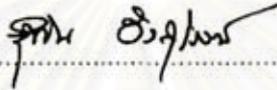
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

โดย นางจิรารัตน์ โภกนุต

สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์

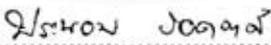
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี

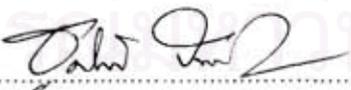
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอกหญิง ดร. ยูพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชุตักดี ชัมภลิจิต)

จิราวัฒน์ โภกนุด : ผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็ก
วัยเรียน. (THE EFFECT OF LEARNING BY MODELING ON ACCIDENT
PREVENTIVE BEHAVIORS OF SCHOOL AGE CHILDREN) อ. ที่ปรึกษา:
ผศ.ดร.ประนอม รอดคำดี, 139 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกัน
อุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน โดยใช้ทฤษฎีตัวแบบของ Bandura กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กวัยเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดชุมพร จำนวน 102 คน โดยใช้วิธี
จับสลากสุ่มเลือกโรงเรียนและห้องเรียนในระดับชั้น และจัดเข้าคู่กัน มีกลุ่มทดลองจำนวน 51 คน
ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ ผ่านสื่อวีดิทัศน์ และกลุ่มควบคุมจำนวน
51 คน ซึ่งใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการ
ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.8 , 0.73 และ 0.78 ตามลำดับ ข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้
สถิติทดสอบ ที

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองภายหลังที่ได้รับการเรียนรู้
ผ่านตัวแบบสูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ
ดีกว่ากลุ่มเด็กวัยเรียนที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชา.....พยาบาลศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....จิราวัฒน์ โภกนุด.....
ปีการศึกษา.....2549.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ประนอม รอดคำดี.....

4677619036 : MAJOR NURSING SCIENCE

KEY WORD: MODELING / ACCIDENT PREVENTIVE BEHAVIORS / SCHOOL AGE

CHIRARAT KO-KA-NUT : THE EFFECT OF LEARNING BY MODELING ON
ACCIDENT PREVENTIVE BEHAVIORS OF SCHOOL AGE CHILDREN.

THESIS ADVISOR: ASST.PROF.BRANOM RODCUMDEE, 139 pp.

The purpose of this quasi – experimental research was to study the effect of learning by modeling on accident preventive behaviors of school age. Modeling theory of Bandura was used to guide the study. The study samples were composed of 102 school age children assigned to an experimental and a control group by matched pair technique. The experimental group were 51 children received learning by modeling and the control group were 51 children living in normal life. The Questionnaire were tested for content validity and reliability which had Cronbach'alpha value of 0.8,0.73 and 0.78 respectively. Data were analyzed by mean, standard deviation, and t- test statistic.

Major findings were as follows:

1. The accident preventive behaviors of the experimental group after receiving the accident preventive behaviors through learning by modeling was significantly higher than before, at the .05 level.
2. The accident preventive behavior of the experimental group after receiving the accident preventive behaviors through learning by modeling was significantly better than that the control group, at the .05 level.

Field of study.....Nursing Science.....Student's signature *Chirarait Kohanut*
Academic year2006.....Advisor's signature *Branom Rodcumdee*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ข้อคิด คำปรึกษาชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ เสียสละเวลาในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคอยสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่างๆในระหว่างการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองชุมพรและผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดสุบรรณนิมิตรที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกระหว่างการเก็บข้อมูลการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนส่วนหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในงานวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น Flexible Learning รุ่นที่ 2 และพี่ๆรุ่นที่ 1 และ ทุกคนที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในขณะการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่พราวจันทร์ ทองพลอย มารดาผู้ให้กำเนิด และน้าสาวทั้งสองที่คอยให้กำลังใจและห่วงใยเสมอมา ขอขอบคุณน้องสาว ผู้ช่วยดูแลดวงใจดวงน้อยทั้งสองดวงยามผู้วิจัยต้องทำงานให้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ด.ต. คณิงคิต โภกนุด ผู้สนับสนุนทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์ ด.ช. ภูริณัฐ และ ด.ญ. ศิริภัสสร โภกนุด บุตรทั้งสองอันที่รักซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการทำเพื่อสังคม และเป็นกำลังใจให้ยามท้อแท้ จนทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและประสบความสำเร็จในที่สุด รวมถึงกำลังใจจากทุกๆท่านที่มีอาจเอยนามทั้งหมดได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
อุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน.....	11
พัฒนาการของเด็กวัยเรียน	20
แนวคิดการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน	24
พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน	25
การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ.....	30
แนวคิดทฤษฎีของ Bandura	36
บทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ในเด็กวัยเรียน	43

บทที่		๗
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	51
	การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
	ขั้นตอนการสร้างของเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	54
	วิธีดำเนินการทดลอง.....	61
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
	สรุปผลการวิจัย.....	82
	อภิปรายผลการวิจัย.....	83
	ข้อเสนอแนะ.....	85
	รายการอ้างอิง.....	88
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	98
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือการวิจัย.....	100
	ภาคผนวก ค ตารางแสดงคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง.....	110
	ภาคผนวก ง ตารางแสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง.....	128
	ภาคผนวก จ เอกสารพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	135
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	139

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	จำนวนและร้อยละของเด็กวัยเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	69
2	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุกลุ่มตัวอย่าง.....	70
3	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุก่อนและหลังการทดลอง.....	71
4	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุด้านการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันกลุ่มตัวอย่าง.....	72
5	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุด้านการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันก่อนและหลังการทดลอง.....	73
6	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุด้านการตกเตียงเพื่อนของกลุ่มตัวอย่าง.....	74
7	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุด้านการตกเตียงเพื่อนก่อนและหลังการทดลอง.....	75
8	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุด้านการบอกกล่าวพ่อแม่ของกลุ่มตัวอย่าง.....	76
9	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุด้านการบอกกล่าวพ่อแม่ก่อนและหลังการทดลอง.....	77
10	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุกลุ่มตัวอย่างจากการสังเกตของผู้ช่วยวิจัย.....	78
11	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุกลุ่มตัวอย่างจากการสังเกตของผู้ปกครอง.....	79

สารบัญแผนภูมิ

บทที่	หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคลของ Bandura.....37
2	ความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไข ของ Bandura.....38
3	กรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....49
4	ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง.....67

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของครอบครัวเป็นความหวังสูงสุดของบิดามารดา ครอบครัว ชุมชน และสังคม การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการปกป้องดูแลให้มีภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ที่สุดทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะมีการพัฒนามาจากวัยทารกและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เป้าหมายของการดูแลเด็กให้มีสุขภาพดีคือ มีพัฒนาการสมวัย มีโภชนาการปกติ และมีความปลอดภัยมากที่สุด นับเป็นบทบาทสำคัญที่พยาบาลเด็กต้องกระทำ ในการดูแลสุขภาพเด็กวัยต่างๆ (ลดาวัลย์ ประทีปชัยกุล, 2545)

ในปัจจุบันพบว่าปัญหาการเกิดอุบัติเหตุในเด็ก เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพเด็กในทุก ๆ ด้าน นับเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศทั่วโลก และเป็นปัญหาสุขภาพที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นตามการพัฒนาของประเทศ (กรมควบคุมโรค, สำนักกระบาดวิทยา, 2546) ในปัจจุบันสังคมไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีชุมชนเมืองมากขึ้น ภาวะครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้อัตราการตายในกลุ่มเด็กทารก เด็กเล็ก ที่มีสาเหตุจากโรคติดเชื้อ และโรคขาดอาหารลดลงอย่างรวดเร็ว แต่ขณะเดียวกัน ความเสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บและอัตราการตายของกลุ่มเด็กโตและวัยรุ่นที่มาจากการบาดเจ็บและอุบัติเหตุสูงขึ้นอย่างชัดเจน (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2546)

แนวโน้มทางระบาดวิทยารายงานว่าสาเหตุสำคัญของการบาดเจ็บรุนแรงและตายในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีในปี พ.ศ. 2545-2548 ซึ่งมีการเฝ้าระวังการบาดเจ็บอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีผู้บาดเจ็บรุนแรงจำนวน 63,804-67,777คน ในแต่ละปีเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี 9,677-11,041 คน คิดเป็นร้อยละ 16-20 ของการบาดเจ็บในทุกสาเหตุในทุกกลุ่มอายุ ซึ่งสาเหตุสำคัญของการบาดเจ็บในเด็ก 5 ลำดับแรกยังคงเป็นสาเหตุและลำดับเดิมมาตลอด 4 ปี อีกทั้งสัดส่วนการบาดเจ็บแต่ละสาเหตุก็ค่อนข้างคงที่เกือบทุกสาเหตุ การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุขนส่งมีจำนวนและสัดส่วนสูงเป็นลำดับ 1 คิดเป็นจำนวน 3,814-4,177 คนในแต่ละปี และคิดเป็นร้อยละ 38-40 ของการบาดเจ็บในเด็กทุกสาเหตุ อุบัติเหตุพลัดตกล้มเป็นลำดับที่ 2 เป็นจำนวน 2,759-3,253 คน คิดเป็นร้อยละ 29-30 อุบัติเหตุแรงเชิงกลจากวัตถุ/สิ่งของ เป็นลำดับที่ 3 เป็นจำนวน 1,714 – 1,962 คน คิดเป็นร้อยละ 17-18 อุบัติเหตุแรงเชิงกลจากสัตว์/คนเป็นลำดับที่ 4 เป็นจำนวน 275-351 คน คิดเป็น

อาจส่งผลทำให้เด็กเสียชีวิตหรือพิการหลงเหลือตลอดชีวิต พัฒนาการล่าช้า สูญเสียเวลาในช่วงที่มีการเจริญเติบโตของพัฒนาการอย่างรวดเร็ว และการบาดเจ็บที่เกิดกับเด็กยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ พัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม รวมถึงครอบครัวและผู้ดูแลเด็กที่ได้รับบาดเจ็บจนพิการ สูญเสียอวัยวะสำคัญจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จะเป็นภาวะที่สังคมต้องช่วยเหลือดูแล หรือเสียชีวิต นับเป็นการสูญเสียทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างใหญ่หลวงในอนาคตต่อไปได้

จากการค้นคว้าพบว่าในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียให้ความสำคัญในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและความรุนแรงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต และพัฒนาการด้านต่าง ๆ แก่เด็ก จึงได้มีงานวิจัยมากมายซึ่งได้พยายามศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในเด็ก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ เพศ เชื้อชาติ พื้นฐานอารมณ์ พฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก (Davison et al., 1992 อ้างถึงใน สุวดี ศรีเลนวัตติ) การลอกเลียนพฤติกรรมที่เสี่ยงภัย (Darker, 1992) รวมถึงความสัมพันธ์และความเครียดในครอบครัว (Darker, 1992) เช่นการศึกษาของ Lisa R. Cohen et al. จากมหาวิทยาลัย North Carolina Injury Prevention Research Center โดยมีการพัฒนา The Injury Prevention Program (TIIPP) ขึ้นมาเพื่อศึกษาถึงการเกิดการบาดเจ็บในเด็ก และหาแนวทางที่ดีที่สุดในการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสาเหตุการบาดเจ็บ 17 ประการในเด็ก และผลของการใช้ 21 ยุทธศาสตร์ ในการให้คำแนะนำและเป็นที่ยอมรับแก่ครอบครัวและผู้ดูแลนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งการศึกษานี้ยังสนับสนุนการศึกษาของ Grant (1997) จาก Nation Center for injury Prevention and Control at the Center of Disease ซึ่งได้มีการศึกษาถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บในเด็กด้วย ซึ่งปัจจัยที่ศึกษาเหล่านั้นล้วนมีความสัมพันธ์กับอัตราการเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บในเด็ก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอุบัติเหตุ พบว่าในประเทศไทยมีการวิจัยที่ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเกิดภัยอันตรายในเด็กต่างๆมากมายและหากวิธีดำเนินการป้องกัน เช่นการศึกษาของ อนันต์ ตันมุขยกุล (2527) พิพัฒน์ ชูวรเวช และนพมาศ ชูวรเวช (2523) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุได้แก่ เพศ โรคประจำตัว ลักษณะเฉพาะของเด็ก องค์ประกอบของครอบครัว เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในครอบครัว เป็นต้น อย่างไรก็ตามการเกิดการบาดเจ็บและอุบัติเหตุส่งผลให้เกิดอัตราการตาย การบาดเจ็บรุนแรงจนพิการในเด็กนั้นยังมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างชัดเจน (ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก, 2546)

จากทฤษฎีพัฒนาการเด็กของ Piaget กล่าวว่าเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีการพัฒนาการด้านความคิด ความเข้าใจหรือสติปัญญาอยู่ในขั้นของพัฒนาการเกิดความคิดรวมยอดอย่างใช้เหตุผล

เป็นรูปธรรม (Concrete operations) เด็กสามารถให้เหตุผลได้ดี และเข้าใจถึงเหตุผล (Johnson et al., 1976 อ้างถึงใน สุวดี ศรีเลนวัต, 2530) รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กวัยเรียน จึงควรมีความชัดเจนเพื่อส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และส่งผลถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้จากแนวคิดของ Bandura ซึ่งเชื่อว่าบุคคลจะกระทำพฤติกรรมต่อเมื่อมีความรู้สึกที่ดีต่อพฤติกรรม และสังคมยอมรับการกระทำพฤติกรรมนั้น (Kaplan, Sallis and Patterson, 1993) Johnson (1999) กล่าวว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก และส่งผลต่อการให้ความร่วมมือ รูปแบบหนึ่งก็คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ Bandura (1977; 1997) กล่าวว่าบุคคลจะสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบหรือบุคคลอื่นว่ากระทำพฤติกรรมแล้วได้ผลเป็นอย่างไร และจะสร้างพฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร ความคิดนี้จะถูกประมวลไว้ การสร้างตัวแบบให้เด็กได้เรียนรู้จึงต้องมีความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือ และช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมอย่างเหมาะสมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการมีสุขภาพดีและเป็นการส่งเสริมการดูแลสุขภาพเด็กตามแนวนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลเด็กและเป็นส่วนหนึ่งของทีมสุขภาพซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและสนับสนุนให้มีการดูแลเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และผ่านช่วงวัยไปได้อย่างสมบูรณ์แบบองค์รวมโดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุกับกลุ่มควบคุมที่มีการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันตามปกติ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพยาบาลและทีมสุขภาพ ใช้เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้การพยาบาลด้านการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ สำหรับเด็กให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังสิ้นสุดการทดลองดีกว่าก่อนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบหรือไม่ อย่างไร
2. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่มีการเรียนรู้ผ่านตัวแบบหลังสิ้นสุดการทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แนวเหตุผลและสมมุติฐาน

ปัญหาของเด็กอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ นับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2512 เป็นต้นมา ปรากฏว่าอุบัติเหตุเป็นสาเหตุสำคัญอันดับหนึ่งของการตายของเด็กไทย จากสถิติพบว่าอุบัติเหตุและสารพิษเป็นสาเหตุการตายในลำดับ 2 ถึง 3 ของสาเหตุการตายทั้งหมด จากสถิติพบว่าอุบัติเหตุจักรยานยนต์เป็นอุบัติเหตุที่ทำให้เด็กโดยเฉพาะเด็กวัยเรียน ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2545)

เด็กวัยเรียน จะมีพัฒนาการกล้ามเนื้อกระดูกและประสาทเพิ่มขึ้น จะมีการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและคล่องแคล่วกว่าวัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่นการวิ่ง การกระโดด ปีนป่าย หรือการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ในการหยิบจับ ชีดเขียน มีผลต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้และสติปัญญา เด็กมีพลังงานมาก มีการเคลื่อนไหวมาก ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขาดความระมัดระวัง จนอาจเกิดอุบัติเหตุได้บ่อย ๆ (อัมพล สุอำพัน และวาสนา ธรรมณี, 2531, ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2536:) ส่วนทางด้านความคิด ความเข้าใจหรือสติปัญญา พบว่าอยู่ในขั้นของพัฒนาการเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลเป็นรูปธรรม (Concrete operative) คือเด็กจะใช้กระบวนการคิดที่ได้มาจากสิ่งที่พบเห็นจริง โดยมองความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและบุคคลอื่น และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆของปัญหาที่เกิดขึ้น และมีความสามารถในการสร้างกฎเกณฑ์ เด็กสามารถใช้เหตุผลได้ดี และเข้าใจถึงเหตุผลจากเริ่มต้นถึงสิ้นสุด จากเหตุผลดังกล่าวการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในเด็กวัยเรียน เพราะการเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบจากชีวิตจริง หรือผ่านประสบการณ์ ส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการความคิดรวบยอดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี

Bandura (1977; 1997) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบ (Modeling) หรือการเรียนรู้โดยการสังเกต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลจะสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ หรือบุคคลอื่นว่ากระทำพฤติกรรมแล้ว

ได้ผลอย่างไร และสร้างความคิดว่าจะสร้างพฤติกรรมใหม่อย่างไร ความคิดนี้จะถูกประมวลไว้ในอนาคต ลักษณะของตัวแปรที่บุคคลสามารถแปลได้นั้นมี 2 รูปแบบ คือ ตัวแบบจากชีวิตจริง (Live model) และตัวแบบในรูปแบบสัญลักษณ์ (Symbolic model) ได้แก่ ภาพยนตร์ เทป โทรทัศน์ หุ่นกระบอก หนังสือ และ ภาพพริก เป็นต้น ได้มีผู้นำมาศึกษา ในผู้ป่วยเด็ก ในตัวแปรที่ต่างกัน ในการศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก โดยการให้เด็กดูตัวแบบทั้งตัวจริงและภาพยนตร์ พบว่าเด็กที่ได้ดูตัวแบบนั้นจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวตามแบบที่ได้ดู (Bandura et al., 1961; 1963, 1969 อ้างถึงใน สมโภชน์ เขียมสุภาสิต, 2536)

Bandura (1986) กล่าวว่าผลการเสนอตัวแบบนั้นมี 3 ประการ คือ 1) ตัวแบบจะช่วยสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใหม่ ให้กับบุคคล ที่ยังไม่เคยกระทำพฤติกรรมนั้น เพื่อที่ว่าจะได้เป็นประโยชน์ต่อเขาทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต 2) ตัวแบบจะช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจ แนวโน้มที่ผู้สังเกตจะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นจะมีสูงมากก็เท่ากับว่าตัวแบบทำหน้าที่ระงับการเกิดพฤติกรรมนั้น ตัวแบบจึงเป็นตัวช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังตัวอย่างจากการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการผ่าตัด ทอนซิลโดยการใช้หนังสือการ์ตูนซึ่งมีตัวการ์ตูนเด็กเป็นตัวแบบ พบว่ามีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้ (อัญชลี ชนะกุล, 2528) เช่นเดียวกับ การศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการฉีดยาโดยการใช้หนังสือการ์ตูนตัวแบบมีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้เช่นกัน (รพีพร ธรรมสาโรรัชต์, 2542) และจากการศึกษาของเมลแลมและซีเกล (Melamed, 1975 cited by Eiser, 1984) ที่ใช้ตัวแบบภาพยนตร์ ในการเตรียมผ่าตัด สามารถลดความวิตกกังวลของเด็กได้ จึงกล่าวได้ว่า ในการเตรียมเด็กโดยใช้ตัวแบบสามารถช่วยความกลัวและความวิตกกังวลในผู้ป่วยเด็ก ซึ่งเป็นการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ 3) ตัวแบบจะช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยช่วยให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออก หรือถ้าเคยแสดงออกแล้ว แต่ไม่ค่อยได้แสดงออกให้แสดงออกเพิ่มมากขึ้น ผลของตัวแบบในลักษณะนี้จะทำหน้าที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาจากการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับผ่าตัดทอนซิลโดยการใช้หนังสือการ์ตูนพบว่าเด็กให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น (อัญชลี ชนะกุล, 2528) เช่นเดียวกับ การศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการฉีดยาโดยการใช้หนังสือการ์ตูนตัวแบบพบว่าเด็กให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน (รพีพร ธรรมสาโรรัชต์, 2542) Darker ศึกษาการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยโดยใช้การสอนโดยมีภาพการ์ตูนประกอบ พบว่าสามารถเพิ่มความร่วมมือมากกว่าการสอนตามปกติ จึงกล่าวได้ว่าในการเตรียมเด็กโดยใช้สื่อตัวแบบสามารถช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (Darker, 1992)

การเรียนรู้ผ่านตัวแบบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกตัวแบบเป็นภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ ประสบการณ์การเกี่ยวกับอุบัติเหตุจากเพื่อนวัยเดียวกัน และสื่อวีดิทัศน์ มาเป็นตัว

แบบในการนำเสนอ ซึ่งเป็นการให้ตัวแบบที่เป็นตัวแบบสัญลักษณ์ที่เหมือนชีวิตจริง และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ผลที่ได้รับจากเหตุการณ์สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน จะทำให้เด็กวัยเรียนมีการรับรู้หรือสนใจกับลักษณะที่มีความชัดเจน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ ปรับตัวมีการรับรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง จึงเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการป้องกันอุบัติเหตุได้

จากแนวเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังการเรียนรู้ผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง
2. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้ ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในโรงเรียน ระดับประถมศึกษาของเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดให้แก่เด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองตามแนวคิดของ Bandura เพื่อให้เด็กวัยเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วย 4 กระบวนการดังนี้คือ

กระบวนการที่ 1 กระบวนการตั้งใจ โดยนำภาพข่าวที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ และสื่อวีดิทัศน์ ให้เด็กวัยเรียนทำความเข้าใจ และผู้วิจัยให้เด็กที่เคยประสบอุบัติเหตุหรือพบเห็นอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อน ๆ ฟัง ซึ่งเป็นตัวแบบที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ และเรียนรู้จากพฤติกรรมที่แสดงออกไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายถึงพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออก

กระบวนการที่ 2 กระบวนการเก็บจำ คือการที่เด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองลงบันทึกความคิดรวบยอดถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ ผลกระทบของอุบัติเหตุและวิธีการป้องกันอุบัติเหตุ ภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

กระบวนการที่ 3 กระบวนการกระทำทางกายหรือการแสดงออก คือ การกระทำของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ และแสดงออกถึงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางบวก วัดโดยแบบสังเกตพฤติกรรมจากครูประจำชั้นและผู้ปกครอง

กระบวนการที่ 4 กระบวนการจูงใจคือการที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ในทางบวกโดยการ เชิญวิทยากร ซึ่งเป็นพยาบาลห้องฉุกเฉิน มาให้ความรู้แก่เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับเรื่องการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้น การปฏิบัติตัวในการป้องกันอุบัติเหตุ

พฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของเด็กวัยเรียน เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน โดยการกระทำหรือการปฏิบัตินั้นเกิดจากการใช้ความรู้ การไตร่ตรองของเด็กวัยเรียน ตามแนวคิดของ Bandura (1997) ซึ่งประกอบด้วย การแสดงพฤติกรรมเพื่อกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน การดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน การบอกกล่าวพ่อแม่ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน การแสดงความรู้สึกว่าตนเองสามารถแสดงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสมได้ สำหรับการวิจัยนี้ประเมินจากการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ครอบคลุมพฤติกรรม 3 แบบ คือ

1. การป้องกันอุบัติเหตุต่อตนเองในชีวิตประจำวัน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของเด็กวัยเรียนเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุต่อตนเองในเรื่องการเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย ดูสัญญาณไฟและเครื่องหมายจราจร อย่างถูกต้องก่อนข้ามถนน ไม่ปีนป่ายบริเวณที่สูง เช่น รั้ว รวบันได ดันไม้ ระเบียง หรือบริเวณสถานที่สูง บอกผู้ใหญ่ก่อนไปเล่นใกล้สระน้ำ ลำคลอง หรือบ่อน้ำ

2. การดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน หมายถึง พฤติกรรมถึงเด็กวัยเรียนที่แสดงถึงการบอกกล่าวดักเตือนเพื่อนในการป้องกันอุบัติเหตุในเรื่องการเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย ดูสัญญาณไฟและเครื่องหมายจราจร อย่างถูกต้องก่อนข้ามถนน ไม่ปีนป่ายบริเวณที่สูง เช่น รั้ว รวบันได ดันไม้ ระเบียง หรือบริเวณสถานที่สูง บอกผู้ใหญ่ก่อนไปเล่นใกล้สระน้ำ ลำคลอง หรือบ่อน้ำ

3. การบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน

เด็กวัยเรียนที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติ หมายถึง เด็กวัยเรียนที่มีการดำเนินชีวิตตามปกติ และมีการรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออย่างอื่นและจากบุคคลอื่นในชีวิตประจำวันตามปกติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเสริมบทบาทอิสระของพยาบาลในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้อง เหมาะสมแก่เด็กวัยเรียน เพื่อช่วยให้เด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยแก่เด็กวัยเรียน ซึ่งบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพเป็นบทบาทสำคัญของพยาบาลในการทำงานเชิงรุก เพื่อป้องกันการเกิดความสูญเสีย ความบาดเจ็บ หรือความพิการที่จะส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของเด็ก
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการสอนเด็กวัยเรียน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันโรคที่เหมาะสมโดยการเรียนรู้จากตัวแบบที่มองเห็นได้มากกว่าการประสบการณ์เจ็บป่วยด้วยตนเอง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการพยาบาลเชิงรุกเพื่อการป้องกันปัญหาสุขภาพเด็กที่มีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมตามแนวทางดังนี้

1. อุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน
 - 1.1 ความหมายและปัจจัยส่งเสริมการเกิดอุบัติเหตุ
 - 1.2 ชนิดของอุบัติเหตุ
 - 1.3 สาเหตุของอุบัติเหตุ
 - 1.4 ทฤษฎีสาเหตุของอุบัติเหตุ
 - 1.5 ความสูญเสียจากอุบัติเหตุ
2. พัฒนาการของเด็กวัยเรียน
 - 2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
 - 2.2 พัฒนาการด้านสติปัญญา
 - 2.3 พัฒนาการด้านภาษา การพูด
 - 2.4 พัฒนาการทางด้านอารมณ์
 - 2.5 พัฒนาการด้านสังคม
3. แนวคิดการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน
4. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน
5. การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ
 - 5.1 กระบวนการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบ
 - 5.2 ประเภทของตัวแบบ
 - 5.3 ผลของการเสนอตัวแบบ
 - 5.4 ข้อดีของการเสนอตัวแบบจากชีวิตจริง
6. แนวคิดทฤษฎีของ Bandura
 - 6.1 ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 6.2 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 6.3 อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 6.4 วิธีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 6.5 การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง
7. บทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน

1. อุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน

1.1 ความหมายของอุบัติเหตุ

ตามพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ให้ความหมายของอุบัติเหตุ หมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด, ความบังเอิญเป็นจึงหมายความว่า เป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่ทันคิด นับเป็นความบังเอิญที่เกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ และไม่คาดฝันมาก่อน

อุบัติเหตุ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Accident ซึ่งในทางการแพทย์ หมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดฝันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเนื้อเยื่อ หรือทางเมตาบอลิซึม (Metabolism) ของร่างกายให้ปรากฏ

นิยามขององค์การอนามัยโลก "Accident is an unpremeditated event resulting in a recognizable injury" ว่าอุบัติเหตุคือเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดและก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่ปรากฏได้และในปี พ.ศ. 2530 ได้เปลี่ยนความหมายเป็น Accident : An event that produces – or as the potential to produce an injury หมายความว่าอุบัติเหตุคือเหตุที่ก่อให้เกิดหรือมีผลก่อให้เกิดการบาดเจ็บ

สรุปแล้วอุบัติเหตุหมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อนเป็นผลให้เกิดความผิดปกติ การบาดเจ็บ และความเสียหายแก่ร่างกายและทรัพย์สิน

1.2 ชนิดของอุบัติเหตุ

การแบ่งชนิดหรือประเภทของอุบัติเหตุ นั้นมีการแบ่งออกเป็นหลายลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่าง เช่น การแบ่งตามสาเหตุ และลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ หรือการแบ่งตามความเหมาะสมเพื่อการรวบรวมและรายงาน ตามรายละเอียดดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ ได้แบ่งประเภท และชนิดของอุบัติเหตุตามแบบบัญชีรายชื่อโรคที่แก้ไขในการประชุมระหว่างประเทศครั้งที่ 9 ในหมวดที่กล่าวถึงการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากสาเหตุภายนอก แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. อุบัติเหตุจากการจราจร (Traffic accidents) ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ
2. อุบัติเหตุจากการทำงาน และการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (Occupation hazard) เช่น การก่อสร้าง อันตรายจากสารเคมีเกษตร เป็นต้น
3. อุบัติเหตุในบ้าน (Home accident or domestic accident) เช่น การพลัดตก หกล้ม ถูกปืน มีดบาด ไฟฟ้าดูด ก๊าซระเบิด ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นต้น
4. อุบัติเหตุในสาธารณสถาน (Public accidents) ได้แก่ อุบัติเหตุในที่สาธารณะ ในโรงเรียน จากการใช้ไฟฟ้า สันทนาการ และอัคคีภัย เป็นต้น

ซึ่งสามารถแบ่งอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันตามลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ ได้ดังนี้

1. การตกจากที่สูง เมื่อทำงานอยู่บนที่สูง เช่น บนเสานั่งร้านหรือสิ่งก่อสร้าง ซึ่งทางไม่กว้างมากนัก เป็นที่ลาดเอียงและไม่มีรั้วกัน ผู้ที่ทำงานอาจจะตกลงมาได้ง่ายจนเสียชีวิต การตกจากที่สูง ๆ เช่นนี้มีสาเหตุมาจากหลายกรณีโดยเฉพาะกรณีนั่งร้านสูง ๆ นั้นมีสาเหตุมาจากนั่งร้านพังลงมา เพราะวัสดุที่ใช้ประกอบทำนั่งร้านไม่แข็งแรงพอหรือเกิดจากความประมาทของผู้ได้รับอุบัติเหตุ

2. การพลัดตกหกล้ม การพลัดตกหกล้มเป็นอุบัติเหตุที่มักเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เป็นการพลัดตกทุกชนิด ยกเว้นการตกจากที่สูงดังกล่าวมาแล้วในข้อ 1 ได้แก่ การตกจากบ้านเรือน ตกต้นไม้ ตกเก้าอี้ ตกจากรถ ตกจากอุปกรณ์กีฬา และการลื่นล้ม เป็นต้น มีสาเหตุจากสภาวะแวดล้อมไม่ดี เช่น พื้นสกปรก แสงสว่างไม่พอ หรือสภาวะร่างกายไม่แข็งแรง เป็นต้น

3. ของหล่นทับ อุบัติเหตุจากของหล่นทับนั้น อาจจะไม่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ก็สามารถทำอันตรายจนถึงแก่ชีวิตได้เช่นกัน ถ้าของนั้นมีน้ำหนักมาก ๆ เช่น ท่อนไม้ ท่อนเหล็ก เป็นต้น สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการแบกของต่าง ๆ การยกของ วางของ ความไม่สมดุลระหว่างบุคคลเช่นคนแบกไม้คนหนึ่งสูง คนหนึ่งเตี้ยกว่าหรือแบกไม้บนบ่าจะข้างกัน เนื่องจากคนหนึ่งถนัดซ้ายอีกคนหนึ่งถนัดขวาตลอดจนการประมาทเดินเลื้อยในการทำงาน เช่น การตอกเสาเข็ม มีบ่อยครั้งที่คนงานถูกลูกตุ้มเหล็กที่ใช้ตอกเสาเข็มหล่นมาทับมือบ้าง ทับแขนบ้าง หรือทับศีรษะ บี้แบน

4. ไฟไหม้, น้ำร้อนลวก อุบัติเหตุประเภทนี้เกิดขึ้นได้บ่อย ๆ

1) ไฟไหม้ นับเป็นภัยที่ร้ายแรงยิ่งอย่างหนึ่งที่ทำให้เสียชีวิตและทรัพย์สินเป็น ส่วนรวมสาเหตุของไฟไหม้มีหลายกรณีคือ

- ทิ้งก้นบุหรี่หรือไม้ขีดขีดที่ยังไม่ดับลงบนเชื้อเพลิงที่ติดไฟ
- ใช้ไฟฟ้าไม่ถูกวิธี ต่อบลั๊กช้อนกันมากเกินไป หรือใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ กระแสมากกว่าขีดจำกัด ความสามารถของสายไฟ พิวส์ผิดขนาดหรือเสียบปลั๊กอุปกรณ์ทิ้งไว้

- การเสียดสี สะเก็ดประกายไฟจากหินเจียร์ หรือเครื่องจักรกระเด็นตกลง บนเชื้อเพลิง

- การเผาไหม้และการเชื่อม ทำงานเชื่อมหรือเผาไหม้ใกล้เชื้อเพลิงไวไฟ
- การเกิดสันดาปในตัวเอง กองเก็บเอกสารที่ติดไฟขึ้นเองได้ ไว้ในบริเวณ อาคาร เช่น ถ่านไม้ กระสอบ หญ้าฟาง ผ้าชุบน้ำมัน โฟม เป็นต้น

2) น้ำร้อนลวกเกิดขึ้นได้ ในขณะที่ทำงานเกี่ยวกับน้ำร้อนหรือขณะปรุงอาหาร ในบ้านและอุบัติเหตุประเภทนี้ รวมไปถึงน้ำมันที่ติดไฟด้วย

5. การยกและเคลื่อนย้ายของ การยกและเคลื่อนย้ายของนั้นไม่ใช่จะมีอันตราย เฉพาะการหล่นทับขาแข้ง หลังเท้าหรือนิ้วเท้าเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดของอุบัติเหตุประเภทนี้ ได้แก่หลังหักทำให้เกิดพิการไปจนชั่วชีวิตหรือได้รับการทรมานจากการเจ็บปวด

6. การจลาจล อุบัติเหตุประเภทนี้แบ่งเป็นการจลาจลทางบก ทางน้ำ และทาง อากาศ การเกิดอุบัติเหตุทางจลาจลที่มากที่สุดในประเทศไทย ได้แก่ การจลาจลทางบก เช่น อุบัติเหตุรถชนกัน ทำให้คนเสียชีวิตและรถพังเสียหาย

7. เครื่องจักรกล ปัจจุบันอุปกรณ์อำนวยความสะดวกจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น ซึ่งในขณะเดียวกันการเกิดอุบัติเหตุจาก อุปกรณ์ดังกล่าวก็มีมากเช่นกันไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักรกลในโรงงานหรือของใช้ประจำบ้าน เช่น เครื่องเชื่อมโลหะ เครื่องซักผ้า เครื่องตัด จักรเย็บผ้า เป็นต้น การใช้อุปกรณ์เหล่านี้โดยขาด ความรู้ ประสบการณ์ และการประมาทเลินเล่อ ย่อมเป็นภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งส่วนบุคคล และประเทศชาติ

8. ไฟฟ้า ย่อมเป็นที่ประจักษ์กันดีอยู่แล้วว่าไฟฟ้านั้นเป็นพลังงานที่มีความจำเป็น สำหรับชีวิตประจำวันของเรา สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมากมาย ในขณะเดียวกัน พลังงานไฟฟ้าอาจกลับเป็นอันตรายอย่างมหันต์ต่อชีวิตและทรัพย์สินของเราเมื่อใดก็ได้ ถ้าผู้ใช้ ขาดการดูแลเอาใจใส่และปฏิบัติไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การเกิดไฟไหม้อาคารที่พักอาศัยนั้น ส่วนใหญ่มาจากไฟฟ้าลัดวงจร ปัจจุบันเทคโนโลยีเกี่ยวกับอุปกรณ์ไฟฟ้าเข้ามาแพร่หลายในเมือง เราทุกแห่งหน เช่น ตู้เย็น พัดลม โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ เครื่องซักผ้า เตารีด เป็นต้น จึงต้องระมัดระวังการใช้ให้มากด้วย เพราะอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุประเภทนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง

9. สารเคมี อันตรายเนื่องจากสารเคมีนั้น ในปัจจุบันนับว่ามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ใช้สารเคมีแทบทั้งสิ้น นอกเหนือไปจากการถูก กรดและด่างแล้ว การสัมผัสปรอท ตะกั่ว ฯลฯ จะทำให้เกิดโรคที่เกิดจากสารพิษนั้นๆ ด้วย และ อาจถึงแก่ชีวิตในเวลาอันจำกัด ในชีวิตประจำวันของเราจะต้องเผชิญกับการได้รับสารพิษ ต่าง ๆ เข้าสู่ร่างกาย เช่น การหายใจเอาแก๊สพิษ แก๊วด่าง ฝุ่นละออง ฯลฯ ทำให้เกิดโรคระบบ ทางเดินหายใจ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่มีสารพิษผสมอยู่ เช่น สีสผสมอาหาร ยาฆ่า แมลง ฯลฯ นอกจากนี้สารเคมีบางประเภทยังมีประสิทธิภาพในการทำลาย เช่น ที.เอ็น.ที. เป็นต้น และบางชนิดก็ไวไฟ เช่น น้ำมันเบนซิน เป็นต้น

10. การใช้เครื่องมือ การใช้เครื่องมือต่าง ๆ นี้บ่อยครั้งที่ผู้ใช้ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งมี ตั้งแต่บาดเจ็บเล็กน้อยไปจนถึงเป็นอันตรายต่อชีวิต เช่น การใช้ค้อนที่มีด้ามหลวมหรือค้อนหน้า บินหรือสกัดที่หัวเย็นมาก ๆ จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งจากการที่สะเก็ดจะกระเด็นเข้าตาหรือจากการ

หลุดออกมา ผลที่ได้รับ เช่น ถ้าเข้าถึงตา ตาอาจจะบอดได้ เป็นต้น การใช้เครื่องมือไม่ตรงกับงาน เช่น ใช้ปลายมีดแหลมแทนไขควง เป็นต้น

11. สิ่งของมีพิษ สัตว์มีพิษหรือกินยาพิษ ได้แก่ การกินของมีพิษ เช่น เห็ด ผัก ต้มไม้ ใบไม้ แมงดาทะเล ปลาปักเป้า เป็นต้น การถูกกับสิ่งที่มีพิษ เช่น ไม้บางชนิด พิษบางพันธุ์ ฯลฯ ทำให้เกิดอาการคันตามร่างกาย การถูกสัตว์มีพิษ เช่น งู แมลง ตะขาบ หรือสุนัขบ้ากัด เป็นต้น วัตถุประสงค์ใช้แล้วมาใส่วัตถุมีพิษและหยิบมาใช้ เป็นต้น นอกจากนี้อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กเล็ก ๆ ได้แก่ การหยิบเอายาเม็ดหรือยาอันตรายที่วางไว้ใกล้มือมากินเข้าไป เป็นต้น เป็นการขาดความระมัดระวังที่ดี

12. ไฟพลุ ดอกไม้ไฟและอาวุธปืน สิ่งเหล่านี้ถูกบรรจุด้วยวัตถุระเบิด ถ้าทำไม่ถูกวิธี ขาดความระมัดระวัง อาจเกิดอันตรายอย่างรุนแรง อุบัติเหตุจากอาวุธปืน เช่น ปืนลั่น ถูกตัวเอง หรือถูกผู้อื่น

จรินทร์ ธาณีรัตน์ (2525) ได้แบ่งอุบัติเหตุตามลักษณะการเกิดอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

1. การพลัดตกหกล้ม (Falls) การพลัดตกหกล้มนี้หมายถึงการพลัดตกทุกชนิด เช่น ตกจากที่สูง จากต้นไม้ บ้านเรือน ตกจากรถ ตกจากเก้าอี้ ตกจากที่ก่อสร้าง การลื่นล้ม เล่นกีฬา ล้มพลัดตกจากสะพานเหล่านี้เป็นต้น อุบัติเหตุเหล่านี้รวมอยู่ในประเภทพลัดตก

2. ไฟไหม้และน้ำร้อนลวก (Burns) ได้แก่ ไฟไหม้ทุกชนิด เช่น ไฟไหม้บ้าน ไฟไหม้โรงงาน เกิดจากไฟฟ้า หรือไฟอย่างอื่นก็ตาม ที่ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งนี้รวมทั้งอุบัติเหตุที่เกิดจากน้ำร้อนลวก ขณะปรุงอาหารหรือทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ หรือจะเป็นน้ำมันที่ติดไฟลวกรวมในประเภท (Burns) ทั้งสิ้น

3. อุบัติเหตุเกิดจากเครื่องจักรกล (Motor accidents) ซึ่งได้แก่อุบัติเหตุทั้งหลายเกิดจากเครื่องจักรกลทุกชนิด อันได้แก่ เครื่องจักรในโรงงาน เครื่องจักรที่ใช้ประจำบ้าน จักรเย็บผ้า เครื่องเชื่อม เครื่องตัด เครื่องชักผ้า และเครื่องจักรอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุแก่บุคคลได้

4. อุบัติเหตุเกิดจากยานพาหนะ (Motor vehicles) อุบัติเหตุประเภทนี้ได้แก่ อุบัติเหตุเกิดจากรถบนท้องถนน การจราจรซึ่งมีสถิติสูงมาก ยิ่งในเมืองใหญ่ยิ่งมีสถิติสูงมาก อุบัติเหตุเหล่านี้ได้แก่รถชนคน รถชนกันทำให้คนเสียชีวิตและรถชำรุด รถชนวัสดุ เช่น เสาไฟ ชนกำแพง ชนบ้าน ชนสะพาน ฯลฯ นับได้ว่าอุบัติเหตุนี้มีอัตราสูงมากทีเดียว

5. จมน้ำตาย (Drowning) เมืองไทยเป็นเมืองที่มีลำคลองหนองบึง คูน้ำ แม่น้ำ และทะเลมากมาย มีทั้งให้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตแก่คนเรามาก แต่ก็ให้โทษมากเหมือนกัน คนเสียชีวิตเพราะจมน้ำตายนี้มากมายเหมือนกัน โดยเฉพาะเด็ก ๆ ชอบเล่นน้ำ ชอบว่ายน้ำ

แต่สระน้ำไม่มี หรือมีก็ไม่พอ ก็ต้องใช้แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง รวมทั้งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแก่นักเล่นน้ำทะเล ขับรถตกน้ำ เรือแพจม ฯลฯ ด้วย

6. สัตว์หรือแมลงมีพิษ (Venomous animal and insects) ได้แก่ พิษจากสัตว์หรือแมลงต่าง ๆ เช่น งูกัด แมลงต่อย หรือสุนัขบ้ากัด เป็นต้น

7. สิ่งเป็นพิษและกินยาผิด (Poisoning) ได้แก่ การกินของเป็นพิษเข้าไป เช่น เห็ด ผัก ดันไม้ใบไม้หรือสัมผัสกับสิ่งเป็นพิษ เช่น พันธุ์ไม้ หรือพืชบางชนิด ทำให้คันตามร่างกายได้ และการรับประทานยาผิดหรือเกินขนาดทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ เนื่องมาจากคนไทยส่วนมากมักชอบรักษาโรคด้วยตนเอง กล่าวคือชอบซื้อยารับประทานเองโดยไม่ปรึกษาแพทย์ และในประเทศเราไม่มีการควบคุมให้คนซื้อยาตามใบสั่งแพทย์ ซื้อได้ตามชอบใจ อาจทำให้เกิดผิดพลาดได้อีกประการหนึ่งคือ ไม่มีสลากบอกชื่อยาสรรพคุณการใช้ เมื่อซื้อมาก็เก็บไว้รวมกัน เมื่อต้องการใช้เกิดจำไม่ได้ก็ต้องกินไป ทำให้เกิดกินยาผิดเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือกินเกินขนาดที่กำหนด

8. ไฟพลุ ดอกไม้ไฟ และอาวุธปืน (Fire works and firearms) ได้แก่ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากไฟพลุ หรือดอกไม้ไฟระเบิดเพราะสิ่งเหล่านี้ต้องบรรจุดินระเบิด ส่วนอุบัติเหตุจากอาวุธปืนนั้นมีมาก เพราะผู้ใช้ประมาทชอบเล่นโกเล่น หรือทำให้ระเบิด การล่าสัตว์ยิงพลาดไปถูกคนล่าด้วยกัน หรือถูกคนอื่น เป็นต้น

9. อุบัติเหตุเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ (Miscellaneous) ซึ่งได้แก่อุบัติเหตุเล็กน้อยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่ถึงชีวิต เช่น วังชนของแหลม วังชนวัสดุ วังชนคน ของมีคมบาด ของแหลมตำ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดถือการแบ่งชนิดอุบัติเหตุตาม ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุที่บ้านของเด็กวัยเรียน และการแบ่งของศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งชาติ โดยแบ่งอุบัติเหตุเป็น 9 ชนิด ตามลักษณะการเกิดอุบัติเหตุตามรายละเอียด ดังนี้คือ

1. การพลัดตก/หกล้ม ชนกระแทก วัตถุหล่นใส่ ติดอยู่ระหว่างวัตถุ

- การพลัดตก หมายถึง ตกจากที่สูง รวมการตกบันได ตกจากบ้าน ตกจากระเบียง ตกจากต้นไม้ ตกจากโต๊ะ ตกจากเก้าอี้ ตกจากเตียง

- การหกล้ม หมายความรวมถึง การวิ่งสะดุด หกล้ม ลื่นหกล้ม ตกหลุม ตกท่อ ถูกผลกล้วยลงโดยไม่เจตนา

- ชนกระแทก วัตถุหล่นใส่ ติดอยู่ระหว่าง หมายถึง ถูกวัตถุหล่นจากที่สูง เช่น ไม้ ผลไม้ (มะพร้าว) หิน อิฐ หลังคา กระเบื้อง วัตถุหักทับ เช่น ตู้ เตียง ตู้เย็น เก้าอี้ ก้อนน้ำแข็ง เสาไม้ทับ คนทับ ถูกหนีบด้วยประตู ประตูรถ หน้าต่าง โต๊ะ ถูกดึงถูกระชาก ถูกทับด้วยไม้ซ้อน ถูกตีตกจากไม้ เหล็ก เช่น ชนโต๊ะ ชนเตียง ชนกันเอง แง่มุมต่าง ๆ เตะถูกวัตถุต่าง ๆ ถูกเหยียบโดยไม่เจตนา

2. การตกน้ำ วัตถุเทศ สิ่งแปลกปลอมเข้าสู่ร่างกาย ได้แก่ การตกน้ำ จมน้ำ สำลักน้ำ สิ่งแปลกปลอมเข้าตา ได้แก่ เศษผง เศษวัตถุต่าง ๆ ใบไม้ โดยมีหรือไม่มีสิ่งแปลกปลอมค้างอยู่ก็ได้ สิ่งแปลกปลอมเข้าหู โดยมากเกิดจากเศษวัตถุต่าง ๆ ใบไม้ โดยมีหรือไม่มีสิ่งแปลกปลอมค้างอยู่ก็ได้ โดยมากเกิดจากการใส่เข้าไปเอง เช่น สำลี เศษวัตถุต่าง ๆ เมล็ดพืช ทราย

สิ่งแปลกปลอมเข้าจมูก พบในเด็กกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เมล็ดมะขาม ถั่ว ยางลบ สำลี ขนม ข้าว ลูกเหม็น

สิ่งแปลกปลอมติดคอ พบมากคือก้างติดคอ กระจุกเปิด กระจุกไก่ กระจุกหมู นอกจากนี้ยังพบว่า เป็นเหรียญ เม็ดมะกอก พลาสติก ยาง หนังกุ้ง ไม้กั๊ด สับประรด ยาเม็ด สำลักข้าว เมล็ดพืช

3. เครื่องมือเครื่องจักร ของมีคม ไม่มีคม ได้แก่ อุบัติเหตุจากเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งมีคมและไม่มีคม เช่น มีดบาด มีดฟัน ขวานฟัน ค้อนทุบ แก้วบาด กรรไกรทิ่ม ตัดหรือหนีบ ไม้ตำ ตะขอเกี่ยว ฟันกระแทก กั๊ดลั่น ฯลฯ

4. ไฟ สาร วัตถุร้อน ได้แก่ อุบัติเหตุจากไฟ ความร้อน น้ำร้อน วัตถุร้อน เช่น หม้อ กระทะร้อน ฯลฯ

5. ไฟฟ้า ได้แก่ อุบัติเหตุจากไฟฟ้า ถูกไฟดูด ไฟช็อต

6. แพ้พิษ สารพิษ สารเคมี ได้แก่ อุบัติเหตุที่เกิดจากการได้รับสารพิษ สิ่งมีพิษ สารเคมี และเกิดการแพ้หรือความผิดปกติในร่างกาย เช่น ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า น้ำยาทำความสะอาด ฯลฯ ซึ่งอาจได้รับเข้าสู่ร่างกายทั้งโดยการกิน สูดดม การถูกสัมผัสทางผิวหนัง การแพ้พิษจากสัตว์บางชนิด เช่น แมงกระพุนไฟ บึ้ง ร่าน หรือพืชบางชนิด เช่น ตำแย เป็นต้น

7. ระเบิด ปืน ได้แก่ อุบัติเหตุ เหตุที่เกิดจากการระเบิด เช่น ลูกกระเบิด ถังแก๊ส ระเบิด พลุ ประทัด อาวุธปืน ถูกยิง ปืนลั่น ฯลฯ

8. การฆ่าตัวตาย การทำร้ายตัวเอง รวมทั้งถูกฆ่าและถูกทำร้ายโดยเจตนาจากบุคคลอื่น เช่น เด็กถูกทารุณ ทำให้ได้รับการบาดเจ็บ เป็นต้น

9. อุบัติเหตุอื่น ๆ ได้แก่ อุบัติเหตุที่ไม่สามารถจำแนกเข้าอุบัติเหตุทั้ง 8 ชนิดข้างต้นได้ เช่น สัตว์กัด

1.3 สาเหตุของอุบัติเหตุ

ปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของอุบัติเหตุมี 3 ด้าน เกี่ยวข้องกันคือ ผู้ประสบอุบัติเหตุ สิ่งที่ทำให้เกิดเหตุ และสิ่งแวดล้อมขณะเกิดเหตุ

ผู้ประสบอุบัติเหตุ มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อที่ทำให้บุคคลหนึ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้มากกว่าคนอื่น องค์ประกอบในตัวบุคคลที่เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ ได้แก่

1. ความไม่รู้ ไม่มีประสบการณ์ ไม่มีทักษะ กล่าวคือผู้ใช้หรือบุคคลนั้นไม่มีความรู้ หรือไม่มีทักษะในเรื่องนั้น ๆ หรือสิ่งนั้น เมื่อไปทำงานหรือใช้ประโยชน์ทำไมถูกทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

2. ความไม่ยอมรับรู้ (Ignorance) หมายถึงไม่ยอมรับรู้และตระหนักในสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับความปลอดภัย ไม่สนใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทำอะไรทำตามความพอใจ เช่น การข้ามถนนโดยไม่สนใจหรือเห็นความสำคัญของการใช้ทางม้าลาย

3. ความประมาท (Carelessness) หมายถึงบุคคลนั้นมีความรู้ เข้าใจ แต่ไม่ปฏิบัติตามเพราะ เชื่อว่าทำได้ไม่เกิดอะไรขึ้นหรือโอกาสเกิดน้อยมาก และอาจไม่เกิดกับตนเอง เช่น การขับรถด้วยความเร็วเกินเกณฑ์กำหนด

4. ความบ้าระห่ำ (Recklessness) หมายถึงความตึกคะนองสนุกสนาน ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์และจิตวิทยาอย่างหนึ่ง เช่น การขับรถเร็ววัดเจ็ย โฉบซ้าย โฉบขวา การขึ้นไปเดินเล่นหรือวิ่งบนหลังคารถไฟ เป็นต้น

5. ความใจอวด ซึ่งเป็นพฤติกรรมสะท้อนจากสาเหตุจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่ง เช่น เด็กอยากแสดงให้คนเห็นว่าเก่ง โดยแสดงการกระโดดน้ำในที่เสี่ยง ตีลังกาลงมาจากที่สูงโดยไม่มีเบาะรองรับ ซึ่งเคยปรากฏอันตรายให้เห็น

6. การเสี่ยงอันตราย เป็นสาเหตุทางจิตวิทยาเช่นกันเนื่องจากมีความกล้า ชอบเสี่ยงภัย ชอบการทำหายความสามารถเหนือปกติที่คนทั่วไปทำไม่ได้หรือไม่ทำ เช่น การพยายามผ่านสะพานชั่วคราวที่มีป้ายห้ามผ่าน การลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากสื่อต่างๆ

7. ความโลภ เช่น การรับเหมาก่อสร้างต้องการกำไรมาก ๆ โดยตัดต้นทุนลงจากการใช้วัสดุก่อสร้าง ไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน หรือเกณฑ์กำหนด การไม่จัดหาอุปกรณ์ป้องกันภัยส่งผลต่อการเกิดอันตรายแก่ผู้อื่น

8. ความบกพร่องทางร่างกายของผู้ได้รับอุบัติเหตุ ทำให้ขาดความชำนาญ ความว่องไวในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จึงเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น คนแขนขาไม่ปกติ, สายตาไม่ปกติ อาจมีสายตาสั้น สายตายาว หรือตาบอด คนหูหนวก หรือร่างกายไม่สมประกอบอื่น

สิ่งก่อให้เกิดอุบัติเหตุ (Agent)

อาจเป็นความบกพร่อง ขำรุด หรือเสื่อมสภาพของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือการเก็บรักษา สิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดอุบัติเหตุ อย่างไม่ถูกวิธี เช่น การเก็บรักษาวัสดุไวไฟ สารเคมี ฯลฯ

สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเกิดอุบัติเหตุ (Environment)

หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดอุบัติเหตุ ได้แก่ ช่วงของวัน และเวลา (กลางวัน-กลางคืน) แสงสว่าง สภาพดินฟ้าอากาศ เช่น ฝนตก ลมแรง อากาศมีดกริม หรือแดดจัดจ้า ฯลฯ ลักษณะบ้านพักอาศัยที่มีลักษณะเอื้อต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น มีระเบียบแต่ไม่มีราว ลูกกรงล้อมรอบ บันไดสูงชัน ต้นไม้สูงที่มีกิ่งเปราะหักง่าย บ่อน้ำไม่มีฝาปิดหรือไม่มีรั้วรอบ

สิ่งแวดล้อมของบ้านหรือโรงเรียนรวมทั้งลักษณะอาคารบ้านเรือน อุปกรณ์ต่าง ๆ เฟอร์นิเจอร์ เสื้อผ้า อาหาร ยา เครื่องสำอาง น้ำยาทำความสะอาดทุกชนิด อาวุธ ปืน เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำงาน ของเล่นเด็ก ตุ๊กตา และเครื่องอุปโภคบริโภคทุกชนิด นอกจากนี้ยังรวมถึงสนามลานบ้าน สวน โรงเก็บเครื่องมือ โรงรถ ยุงฉางข้าว สระว่ายน้ำ รั้วบ้าน

สรุปแล้วสิ่งที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และสิ่งแวดล้อมขณะเกิดอุบัติเหตุ นั้นจะเป็นองค์ประกอบร่วมกันที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แยกออกจากกันโดยเด่นชัดได้ยาก ถึงอย่างไรการเกิดอุบัติเหตุก็ต้องอาศัยปัจจัยทั้งสามร่วมกันดังกล่าวมาแล้วคือ ผู้ได้รับอุบัติเหตุ สิ่งที่เกิดอุบัติเหตุ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเกิดอุบัติเหตุ (สำนักกระบวนวิชา, 2545)

1.4 ทฤษฎีสาเหตุของอุบัติเหตุ (Theories of causes of accidents) มี 3 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีโดมิโน หรือลูกโซ่ของอุบัติเหตุ (Domino theory)

H.W. Heinrich ซึ่งเป็นผู้คิดทฤษฎีโดมิโน กล่าวว่า การบาดเจ็บและความเสียหายต่าง ๆ เป็นผลที่สืบเนื่องโดยตรงมาจากอุบัติเหตุเป็นผลมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย หรือสภาพที่ไม่ปลอดภัยซึ่งเปรียบเทียบได้เหมือนตัวโดมิโนที่เรียงกันอยู่ 5 ตัวใกล้กัน เมื่อตัวหนึ่งล้มย่อมมีผลให้ตัวโดมิโนถัดไปล้มตามกันไปด้วย ตัวโดมิโนทั้งห้าตัว ได้แก่

(1) สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของบุคคล (Social environment of background)

(2) ความบกพร่องผิดปกติของบุคคล (Defects of person)

(3) การกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe acts/Unsafe conditions)

(4) อุบัติภัย (Accident)

(5) การบาดเจ็บหรือเสียหาย (Injury/Damages)

ดังนั้นหากต้องการป้องกันอุบัติเหตุ ก็ต้องกำจัดโดมิโนตัวที่ 3 คือ การกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย การบาดเจ็บหรือความเสียหายจะไม่เกิดขึ้น

2) ทฤษฎีการขาดดุลยภาพ (Imbalance cause theory)

การบาดเจ็บ หรืออุบัติเหตุเกิดจากการขาดดุลยภาพชั่วขณะหนึ่ง ระหว่างพฤติกรรมของคนกับระบบงานที่คนนั้นกระทำอยู่ ซึ่งอาจจะป้องกันไม่ให้เกิดได้โดยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบทั้งสองอย่างหรืออย่างหนึ่งอย่างใด แต่วิธีที่ได้ผลดีที่สุดคือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน

3) ทฤษฎีพลังงาน (Energy cause theory)

ณรงค์ ณ เชียงใหม่ กล่าวไว้ว่า เป็นเรื่องสมด้วยเหตุผลที่จะอธิบายสาเหตุการเกิดบาดเจ็บ ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดหรือโดยตั้งใจให้เกิดขึ้นก็ตามจัดอยู่ในประเภทหนึ่งประเภทใดใน 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การบาดเจ็บซึ่งเกิดจากการเกิดพลังงานมากระทบร่างกายของคนเราในปริมาณที่สูงเกินกว่าร่างกายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายจะทนต่อแรงกระทบนั้นได้ (Injury thresholds)

ประเภทที่สอง เกิดการแลกเปลี่ยนพลังงานระหว่างร่างกายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายกับแรงซึ่งมากระทบในลักษณะที่ผิดปกติ (Abnormal energy exchange) จึงทำให้เกิดการบาดเจ็บขึ้น

ขั้นตอนของการเกิดบาดเจ็บนั้น เริ่มต้นด้วยมีพลังงานก่อตัวขึ้น (Energy marshalling) แต่ยังไม่มีการปล่อยพลังงานให้ปรากฏออกมา เปรียบเสมือนรถยนต์ที่กำลังติดเครื่องยนต์ ทำให้เกิดพลังงานขึ้นแล้วแต่ยังไม่ขับเคลื่อน ต่อมาจะมีการปล่อยพลังงานออกมา ซึ่งเปรียบได้กับรถยนต์ขับเคลื่อนออกมาบนถนนแล้ว และเมื่อรถคันนั้นวิ่งมาชนคน ถ้าชนเบา ๆ ร่างกายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายทนต่อแรงกระทบได้ ก็จะไม่เกิดบาดเจ็บ แต่ถ้าแรงกระทบนั้นสูงเกินกว่าร่างกายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายทนทานไม่ได้ ก็จะทำให้เกิดบาดเจ็บขึ้น

1.5 ความสูญเสียจากอุบัติเหตุ

ความสูญเสียจากอุบัติเหตุแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1) ความสูญเสียโดยตรง (Direct loss) ได้แก่ ค่าบริการฉุกเฉิน ค่ารักษาในโรงพยาบาล ค่าดูแลผู้บาดเจ็บภายหลังออกจากโรงพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพ ค่าชดเชยในระหว่างเจ็บป่วย ค่าทำศพ ค่าชดเชยความพิการ ค่าทรัพย์สินเสียหาย เหล่านี้เป็นต้น

2) ความสูญเสียทางอ้อม (Indirect loss) เป็นค่าเสียเวลาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการช่วยผู้บาดเจ็บและวิเคราะห์หาสาเหตุ การหยุดชะงักของโรงงานชั่วคราวเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ผลิตรถยนต์ที่ต้องเสียหายในระหว่างเครื่องจักรหยุดทำงาน หากมีการตายและพิการ

เกิดขึ้นก็ต้องคำนึงถึงการลงทุนสูญเสียที่ได้ให้การศึกษาอบรม และการอนามัยแก่ผู้ตาย และผู้พิการ การสูญเสียโอกาส ของคนตาย และพิการ หากไม่ได้รับบาดเจ็บก็สามารถหารายได้อีกต่อไป เป็นต้น รวมทั้งการสูญเสียซึ่งเกิดจากความเศร้าโศกเสียใจของครอบครัวและผู้เป็นที่รัก ซึ่งประเมินค่ามิได้ ที่สำคัญ คือ การตาย การเจ็บป่วย และความพิการ เป็นสิ่งที่คำนวณหาค่าไม่ได้

2. พัฒนาการของเด็กวัยเรียน

เด็กวัยเรียน หมายถึง เด็กที่อยู่ในระยะเริ่มต้นเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา คือ อายุ 6-7 ปี จนถึงช่วงปลายของเด็กวัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงต่อเข้าสู่วัยรุ่นโดยทั่วไปอายุเฉลี่ย 10-12 ปี ในเด็กหญิง และอายุ 11-13 ปี ในเด็กชาย (วารุณี อมรทัต, 2530) มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึงเด็กวัยเรียนไว้ต่างๆ ดังนี้

Erikson (Erikson cited in Stanhope and Lancaster, 1984) เป็นผู้สนใจศึกษา พัฒนาการทางบุคลิกภาพ ได้กำหนดให้เด็กวัยเรียนมีอายุ 6-12 ปี และเรียกพัฒนาการในขั้นนี้ว่าเป็นวัยแห่งการประสบความสำเร็จ หรือความรู้สึกดี้อยู่ เนื่องจากเด็กวัยนี้มีประสบการณ์มากขึ้น เช่น ประสบการณ์ในโรงเรียน ต้องการที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนกระทำ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ การยกย่องนับถือจากกลุ่มซึ่งความสำเร็จวัยนี้มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าเด็กประสบความสำเร็จน้อยลงๆ ในการแข่งขันก็จะทำให้เกิดปมด้อย บิดามารดาควรให้ความใกล้ชิดและคอยแนะนำสนับสนุนให้เด็กได้ประสบความสำเร็จด้วยตนเองในหมู่เพื่อน ไม่ควรตั้งความหวังสูงเกินไปถ้าเด็กได้รับความสำเร็จในวัยนี้ เด็กก็จะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีในการพัฒนาขั้นต่อไป (สุวดี ศรีเลนวัติ, 2530; ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2536; Thomson, 1995) Piaget (1962) ซึ่งเป็นผู้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิด กำหนดให้เด็กวัยเรียนมีอายุ 7-11 ปี และเรียกเด็กในขั้นนี้ว่าเป็นวัยของการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม (Concrete operational period) เด็กสามารถแยกแยะความคิดไว้หลายด้านในเวลาเดียวกัน และสามารถคิดย้อนกลับได้เมื่อมีปัญหาเข้าใจเหตุผลและที่ตามมาแต่การคิดแก้ปัญหาที่ยังอาศัยเหตุและผลในสื่อที่เป็นรูปธรรมและขึ้นกับประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้มา (Piaget, 1962)

ลักษณะสำคัญของเด็กวัยนี้ เด็กจะแสดงลักษณะเฉพาะตัว (Individuality) มากขึ้น แสดงให้เห็นความแตกต่างในลักษณะท่าทางการแสดงออก ความคิด ลักษณะของร่างกายแตกต่างจากเด็กคนอื่น แม้ว่าเด็กมีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น แต่เด็กมีแนวโน้มพฤติกรรมและแนวความคิดไปตามกลุ่มเพื่อนของชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ (อัมพล สุอำพัน, 2538) เด็กจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในการยอมรับตนเอง ให้ฝึกความรับผิดชอบและส่งเสริมการตัดสินใจด้วย

ตนเอง โดยมีผู้ใหญ่ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (Thomson, 1995)

เด็กวัยเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีอัตราการพัฒนาทางด้านร่างกายช้ากว่าเด็กปฐมวัยและเด็กวัยรุ่นอัตราการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างช้า แต่สม่ำเสมอจนถึงอายุ 10 ปี ร่างกายเพิ่มทางด้านส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง เด็กวัยนี้คล่องแคล่ว ว่องไวและแข็งแรง การพัฒนาในการใช้มือและขาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้และสติปัญญา เด็กมีพลังงานมาก มีการเคลื่อนไหวมาก ชอบวิ่ง ชอบกระโดด และชอบปีนป่ายชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ขาดความระมัดระวังจนอาจเกิดอุบัติเหตุได้บ่อยๆ (อุบลรัตน์ เฟิงสฤติย์, 2529; ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2536 และอัมพล สุอำพัน, 2538) เด็กวัยเรียนนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและอยากพิสูจน์ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ทำให้เด็กมีทักษะทั้งในการเคลื่อนไหวและการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น (อุบลรัตน์ เฟิงสฤติย์, 2529 และศรีธรรม ณะภูมิ, 2535) รวมทั้งความสามารถ และความสนใจของเด็กจะขยายเขตกว้างขวางขึ้น (สุชา จันทรเอม, 2535) ดังนั้นการส่งเสริมการออกกำลังกาย และการเล่นกีฬาที่เหมาะสม จะช่วยพัฒนาด้านร่างกายทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์มากขึ้น ถ้าเด็กมีสุขภาพร่างกายอ่อนแอจะเป็นปมด้อยนำไปสู่การมีปัญหาด้านสุขภาพจิตได้ (ศรีธรรม ณะภูมิ, 2535) ความบกพร่องทางร่างกายที่มีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กวัยนี้ เด็กที่อ่อนแอ หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง และเด็กที่มีร่างกายบกพร่อง ส่วนมากมีปฏิริยาโต้ตอบต่อคนอื่นในทางถอยหนี ซื่อๆ แต่มีเด็กบางคนแสดงออกโดยวิธี คือ รื่น ก้าวร้าว

2. พัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กวัยเรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น และรวดเร็ว เพราะกระบวนการรู้คิด (Cognitive process) และสังคมของเด็กจะพัฒนาสูงขึ้น และซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้บทเรียน และสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กขึ้นกับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น แรงจูงใจ ความพร้อมของเด็ก ความสนใจ โอกาสที่ได้ลงมือทำเอง เป็นต้น (อัมพล สุอำพัน, 2538)

ตามแนวคิดของ Piaget เรียกเด็กในวัยนี้ว่า ระยะของการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และสิ่งที่เป็นรูปธรรม ส่วน Bruner เรียกวัยนี้ว่า ระยะการแก้ปัญหาโดยใช้สัญลักษณ์ทั้ง Piaget และ Bruner มีความเห็นร่วมกันว่า เด็กวัยนี้จะเปลี่ยนความคิดจากความคิดที่เฉพาะเจาะจงไปสู่ความคิดที่กว้างขึ้น และเด็กสามารถจะนึกแก้ปัญหาโดยมีความคิดเกิดขึ้นในใจ และนำความคิดนั้นออกมาใช้แก้ปัญหาได้ รู้ถึงความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งต่ออีกสิ่งหนึ่ง แต่ความสามารถที่เกิดขึ้นใหม่อยู่กับประสบการณ์ คือเด็กยังไม่สามารถคิดแก้ปัญหาใหม่ๆ ที่ยัง

ไม่เคยเกิดขึ้นกับเด็กได้ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กมีความสามารถในขอบเขตที่จำกัด (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2536)

3. **ทางด้านภาษา การพูด การอ่าน** เด็กจะมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว สามารถใช้คำต่าง ๆ มาแสดงกิริยา อาการ หรือท่าทางที่แสดงในวัยเด็กเล็ก เด็กวัยเรียนได้เรียนรู้ที่จะใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อการเรียนรู้ ทักษะ และการอ่านเพิ่มขึ้น

4. **พัฒนาการทางด้านอารมณ์** การเกิดอารมณ์และการแสดงอารมณ์นั้น มีพื้นฐานมาจากลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ ซึ่งมีประจำตัวมาแต่กำเนิดจากการเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ได้พบเห็นและจากการเรียนรู้โดยตรงกับสิ่งต่าง ๆ เด็กจะค่อยๆ พัฒนา รู้จักยับยั้งใจ ไม่แสดงความรู้สึกออกมาเป็นพฤติกรรมไม่ดีทันที ระมัดระวังความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตน อารมณ์กลัวจะดีขึ้นตามวัยที่ผ่านไป คือ เลิกกลัวในสิ่งที่ไม่มีความอันตราย และจะกลัวในสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เช่น กลัวความอดอยากกลัวไม่มีเพื่อน กลัวเรียนไม่ดี เป็นต้น (สุวดี ศรีเลนณวัติ, 2530) เด็กจะค่อยๆ สำนึกได้ว่า การอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้นต้องไม่ทำความลำบากหรือความเดือดร้อนให้ผู้อื่นและเด็กรู้ว่าแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากันความเข้าใจนี้จะทำให้เด็กสามารถควบคุมความรู้สึกได้ดี พัฒนาการทางอารมณ์นี้ เด็กควรได้รับการสนับสนุนจากบิดา มารดา ครู เพื่อให้มีการปรับตัวได้ดีขึ้น

5. **พัฒนาการด้านสังคม** เด็กวัยเรียนจะมีความสนุกสนานแบบเด็กๆ พร้อมกับมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ เนื่องจากอยู่ในสังคมที่กว้างขึ้น มีความคิดแ่งมุมอื่นๆ เพิ่มขึ้น สามารถคิดแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบขึ้น มีความเห็นใจและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ชอบจับกลุ่มระหว่างเพื่อนเพศเดียวกัน เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กในระยนี้มาก เด็กจะพยายามรวมกลุ่มกัน และสร้างโครงสร้างของกลุ่ม รวมทั้งมาตรฐานและแนวปฏิบัติของตนภายในกลุ่มโดยเลียนแบบในสังคมของผู้ใหญ่ (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2531) เด็กจะมีความสนุกสนานในการเล่น มีความสนใจใคร่รู้และชอบสิ่งแปลกใหม่ (สุวดี ศรีเลนณวัติ, 2530)

จากการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม จะมีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของเด็กวัยเรียน ได้มีผู้สนใจศึกษา พัฒนาการในการรับรู้เกี่ยวกับร่างกายและสุขภาพของเด็กวัยเรียน ดังนี้ Nagy and Gelbert (Nagy and Gelbert, 1973 cited in Tacket and Hunsberger, 1981) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของเด็กวัยเรียนด้านร่างกาย พบว่าเด็กรับรู้เกี่ยวกับร่างกายในแง่เนื้อหาและหน้าที่ของส่วนต่างๆ ของร่างกาย จากการสัมภาษณ์และวาดรูป ทราบว่าเด็กคิดเกี่ยวกับร่างกายตามหน้าที่และตำแหน่งที่อยู่ ดังนี้

เด็กวัยเรียนตอนต้น (6-7 ปี) รับรู้เช่นเดียวกับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ร่างกายจะอยู่ตรงกลางตรงที่นำอาหารเข้าสู่ร่างกาย ดังนั้นร่างกายจะประกอบด้วย อาหาร น้ำ ปัสสาวะ และ อุจจาระ นอกจากนี้ เด็กช่วงอายุนี้ ยังรับรู้เกี่ยวกับ กระดูก สมอง และตา เป็นส่วนต่างๆ ของร่างกายด้วย

เด็กวัยเรียนตอนกลาง (8-10 ปี) พิจารณาที่ส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อ กระดูก หัวใจและเส้นเลือด และบ่งชี้ว่าตาและสมองทำด้วยกระดูก ตำแหน่งของกระเพาะอยู่ต่ำ มีขนาดโตกว่าปกติ และยังเขียนรูปตับไว้ด้วย นอกจากนี้ยังบอกด้วยว่าหัวใจสัมพันธ์กับการหายใจ

เด็กวัยเรียนตอนปลาย (11-12 ปี) เด็กวัยนี้บ่งชี้เช่นเดียวกับเด็กวัยตอนกลาง แต่ตำแหน่งอวัยวะที่อยู่และขนาดใกล้เคียงความจริงมากกว่า ยกเว้นกระเพาะอาหารที่มีขนาดโตและอยู่ต่ำกว่าปกติ เด็กวัยนี้เริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปอด หัวใจ ในการไหลเวียนโลหิต

จากพัฒนาการเด็กดังที่กล่าวมาแล้ว พบว่าเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีการเคลื่อนไหวทางด้านร่างกายที่รวดเร็ว แต่ยังคงขาดความระมัดระวัง และความคล่องตัว ชอบการเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นและจากการเรียนรู้โดยตรงกับสิ่งต่าง ๆ ชอบเล่นสนุกสนานตามวัย จะเห็นได้ว่าเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่เสี่ยงต่อการได้รับบาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุสูง

ทางด้านพัฒนาการด้านสติปัญญาจะเพิ่มมากขึ้นและรวดเร็ว เพราะกระบวนการรู้คิด (Cognitive process) และสังคมของเด็กจะพัฒนาสูงขึ้น และซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้บทเรียน และสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ มีความคิดแง่มุมอื่นๆ เพิ่มขึ้น สามารถคิดแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างรอบคอบขึ้น มีความเห็นใจและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ชอบจับกลุ่มระหว่างเพื่อนเพศเดียวกัน เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กในระยษนี้มาก เด็กจะพยายามรวมกลุ่มกัน และสร้างโครงสร้างของกลุ่ม ดังนั้น การจะสอนให้เด็กวัยนี้เกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุ ต้องอาศัยกระบวนการชักจูงที่มีข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม โดยอาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิด ทฤษฎีของ Bandura มาปรับใช้ร่วมกับ การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ เพื่อชักจูงให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. แนวคิดการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน

ในอดีตการเกิดภยันตรายโดยไม่ได้คาดคิดเรียกว่า อุบัติเหตุ ซึ่งคำว่าอุบัติเหตุแฝงไว้ด้วยความหมายของการที่มนุษย์ไม่สามารถจะคาดการณ์ ควบคุมสถานการณ์ หรือป้องกันได้ แนวคิดเดิมนี้อาจอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการศึกษาและรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุอย่างเป็นระบบด้วยระเบียบทางวิทยาศาสตร์ ในปัจจุบันมีการศึกษาพบว่า แนวคิดใหม่ที่ว่าภยันตรายจากอุบัติเหตุสามารถป้องกันล่วงหน้าได้ โดยกลวิธีการหลายรูปแบบ เช่น การให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนใช้เครื่องมือต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านป้องกันการอุบัติเหตุจึงพยายามใช้คำว่า "ภยันตราย" แทนคำว่า "อุบัติเหตุ" เพื่อให้มีความหมายสอดคล้องกับกับแนวคิดที่ว่า "มนุษย์ชาติจะต้องพยายามช่วยกันรณรงค์ป้องกันภยันตรายต่างๆโดยเฉพาะภยันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็ก" (Borowsky, 1996 อ้างถึงใน วิบูลย์ วีระอาชากุล, 2542) แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังใช้คำว่าอุบัติเหตุเนื่องเป็นการง่ายต่อการใช้ภาษากับเด็กวัยเรียนกลุ่มตัวอย่าง

เช่นเดียวกับแนวคิดของศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก (2546) ที่กล่าวไว้ว่าการป้องกันการบาดเจ็บเป็นวิธีที่ลดการบาดเจ็บในเด็กอย่างได้ผล สามารถทำได้หลายวิธีตามสาเหตุของการบาดเจ็บ การตาย และปัจจัยเสี่ยง เช่น การป้องกันการจมน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งในเด็กอายุ 1-14 ปี ซึ่งสามารถป้องกันได้โดยการรณรงค์สร้างความตระหนักแก่ผู้ดูแลเด็ก การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน การสอนทักษะการป้องกันการจมน้ำ และการว่ายน้ำแก่เด็ก การสอนทักษะการปฏิเสธพுகเงินให้แก่ครอบครัวและชุมชนซึ่งหากทำถูกวิธีจะมีส่วนช่วยชีวิต ลดความรุนแรงของการจมน้ำได้อย่างมาก ส่วนการป้องกันอุบัติเหตุจราจร สามารถทำได้โดยรณรงค์การใช้อุปกรณ์เสริมความปลอดภัย เช่น หมวกนิรภัย และที่นั่งนิรภัย การใช้เข็มขัดนิรภัยในรถยนต์ และในเด็กที่อายุน้อยกว่า 10 ปี ต้องนั่งที่นั่งตอนหลังเท่านั้น เพราะจะทำให้ลดความเสี่ยงลง 5 เท่า การป้องกันการตายจากการถูกรถชนในเด็กเล็ก ทำได้โดยแยกพื้นที่เคลื่อนไหวของเด็กออกจากถนน ให้เด็กมีพื้นที่เล่นอย่างปลอดภัย สร้างทางเดินเท้าและทางข้ามที่ปลอดภัย สอนทักษะการใช้ทางเท้าและการข้ามถนนที่ปลอดภัยแก่เด็ก และการสร้างระบบลดความเร็วของรถในถนนชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าวจึงควรมีการศึกษานหาแนวทางที่จะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแก่เด็กเพื่อลดความสูญเสียทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นแก่เด็ก ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

4. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุกับเด็กวัยเรียน คือ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บได้ง่าย ในขณะที่เดียวกัน พฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดความปลอดภัยได้แม้ในสิ่งที่ซึ่งอาจจะมีอันตรายได้มาก เช่น การว่ายน้ำในสระ การเล่นกีฬา การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ แต่อันตรายจากอุบัติเหตุต่างๆ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงและป้องกันได้ หรืออย่างน้อย การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมก็จะช่วยผ่อนหนักเป็นเบาได้ (จินตนา งามวิทยาพงศ์, 2535 อ้างถึงใน พรทิพย์ คำพอ, 2542) ซึ่งการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุ ดังนั้นจึงต้องย้อนกลับไปดูว่า อุบัติเหตุเกิดจากสาเหตุใด และพยายามที่จะป้องกันสาเหตุของอุบัติเหตุดังกล่าวมาแล้วเบื้องต้น ในเด็กวัยเรียนเนื่องจากพฤติกรรมของเด็กก็จะมีส่วนในการกำหนดความปลอดภัยของตัวเอง ดังนั้นการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กจึงต้องสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กนั่นเอง (พรทิพย์ คำพอ, 2542)

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ซึ่งพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นจะต้องส่งผลมาจากการสังเกตจากตัวแบบที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ดังนี้

พฤติกรรม (Behaviors) หมายถึงกิจกรรมที่มนุษย์กระทำ เป็นลักษณะการแสดงออกที่สังเกตเห็นได้ และไม้อาจสังเกตเห็นได้ เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526)

พฤติกรรม (Behaviors) หมายถึงปฏิกิริยาของสิ่งมีชีวิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกร่างกาย ซึ่งปฏิกิริยาตอบสนองหมายถึงการเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลง และเกิดภายในร่างกาย บุคคลอื่นอาจมองไม่เห็นถ้าไม่สังเกต หรือมีการแสดงออกอย่างเด่นชัด สำหรับพฤติกรรมของมนุษย์นั้นแบ่งออกได้ 3 แบบ (จวีวรรณ สัตยธรรม, 2540)

1. พฤติกรรมที่กระทำโดยอัตโนมัติ (Reflex action) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาในทันทีทันใดเมื่อมีสิ่งเร้า เช่น กระโดดทันทีเมื่อเหยียบตะปู ยกมือขึ้นทันทีเมื่อถูกของร้อน

2. พฤติกรรมที่กระทำโดยตั้งใจ (Goal - directed behavior) กระทำจากสาเหตุ 2 ประการคือ เมื่อมีความต้องการเกิดขึ้น หรือมีการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย และเมื่อให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหมดไป จะเกิดความพึงพอใจ

3. พฤติกรรมเมื่อเกิดความคับข้องใจ (Behavior as a response to frustration)
พฤติกรรมนี้ไม่สนองความต้องการและกระทำโดยไม่มีวัตถุประสงค์แน่นอน

นักจิตวิทยาเชื่อว่า พฤติกรรมสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยหลักการของการปรับพฤติกรรม (Behavior modification) หรือพฤติกรรมบำบัด (Behavior therapy) (สมโภชน์ เขียมสุภาสิต, 2543) การปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมที่ดำเนินการได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ

วิธีการประเมินพฤติกรรม (Methods of behavior assessment)

วิธีการประเมินพฤติกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน (Cone, 1978 อ้างถึงใน สมโภชน์ เขียมสุภาสิต, 2543) ได้แก่

1. วิธีการประเมินโดยตรง (Direct methods of assessment) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 การสังเกตพฤติกรรม (Observation)
 - 1.2 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง (Self – monitoring)
 - 1.3 การวัดผลที่เกิดขึ้น (Measurement of product)
 - 1.4 การวัดสรีระ (Physiological measures)
2. วิธีการประเมินทางอ้อม (Indirect methods of Assessment) ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 การสัมภาษณ์ (Interview)
 - 2.2 การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น (Information from other people)
 - 2.3 การรายงานตนเอง (Self report)

1. วิธีการประเมินโดยตรง (Direct methods of assessment)

วิธีการประเมินโดยตรง เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในจิตวิทยาคลินิก พฤติกรรมนิยม เนื่องจากวิธีการประเมินโดยตรงนี้ จะทำให้เราสามารถบอกถึงลักษณะของพฤติกรรมโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตีความ ซึ่งวิธีการประเมินโดยตรงที่นิยมกันมากมีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี

1.1 การสังเกตพฤติกรรม (Observation) การสังเกตพฤติกรรมจัดได้ว่าเป็นวิธีการประเมินพฤติกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และเป็นวิธีการที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรมซึ่งการสังเกตพฤติกรรมนี้สามารถดำเนินการได้ใน 2 สภาพการณ์ คือในสภาพการณ์ที่เป็นธรรมชาติ และในสภาพการณ์ที่จัดขึ้นในคลินิก

1.2 การเตือนตนเอง (Self – monitoring) นักปรับพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถสังเกตและบันทึกได้โดยบุคคลอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

บางพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผู้สังเกตไม่ได้อยู่ในสถานการณ์ขณะนั้น หรืออาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมส่วนตัวที่ผู้สังเกตจะไม่มีทางที่จะเข้าไปสังเกตได้เลย นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอีกลักษณะหนึ่งซึ่งผู้สังเกตมาสามารถที่จะสังเกตเห็นได้เลย คือพฤติกรรมภายใน (Covert behavior) ซึ่งพฤติกรรมภายในเหล่านี้ถ้าผู้กระทำไม่รายงานให้ทราบจะไม่มีใครได้รู้เลยว่ามิอะไรเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลนั้นจนกว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาที่รุนแรงขึ้นแล้วก็ได้ ดังนั้นนักปรับพฤติกรรมจึงมีความคิดว่าน่าจะให้ผู้กระทำพฤติกรรมเป็นผู้สังเกต และบันทึกพฤติกรรมตนเองซึ่งเรียกว่าการเตือนตนเอง (Self monitoring) เป็นการเปลี่ยนความรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการปรับพฤติกรรมไปให้แก่ผู้ที่จะได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทำให้ผู้ที่ถูกปรับพฤติกรรมนั้นเกิดความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองว่า เป็นอย่างไรมีผลกระทบต่อใครบ้างความตระหนักในตนเองนี้เองก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป และการสังเกต และการบันทึกพฤติกรรมตนเองนั้น ถ้าได้รับการฝึกฝนจนเกิดความเคยชิน แล้วก็อาจสามารถนำมาใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสมได้

1.3 การวัดผลที่เกิดขึ้นของพฤติกรรม (Measurement of product) การวัดผลที่เกิดขึ้นของพฤติกรรม ดูเหมือนว่าจะเป็นการประเมินที่ดูง่ายและสะดวกมากที่สุดเนื่องจากไม่จำเป็นต้องฝึกผู้สังเกตหรือผู้รวบรวมข้อมูลเป็นกรณีพิเศษ เพียงแต่นำผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของบุคคลบันทึกรวบรวมเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องนำไปเกี่ยวข้องหรือรบกวนการกระทำของบุคคลเป้าหมายเลย

1.4 การวัดสรีระ (Physiological measures) การวัดสรีระนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะดูการเปลี่ยนแปลงทางสรีระของบุคคล เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเร้าต่าง ๆ การวัดทางสรีระเพิ่งจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการประเมินพฤติกรรมเมื่อไม่นานมานี้เอง โดยในระยะแรกๆ รู้จักกันในนามของการป้อนกลับทางชีวภาพ (Biofeedback) ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีการนำมาใช้ทั้งในด้านของการประเมินพฤติกรรม การบำบัดพฤติกรรมไปพร้อมๆกัน

การวัดทางสรีระมีจุดเด่นอยู่ตรงที่ผลที่ได้จากการวัด นั่นคือผู้ถูกวัดจะรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของตนทันที อีกทั้งผลที่ได้นั้นค่อนข้างจะมีความเที่ยงสูงมาก

2. วิธีการประเมินทางอ้อม (Indirect methods of assessment)

วิธีการประเมินทางอ้อมจัดได้ว่าเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการประเมินทางจิตวิทยาโดยทั่วไป แต่ก็จัดได้ว่าเป็นวิธีการที่มีปัญหา มากที่สุดในการใช้เช่นกัน เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการประเมินนั้นไม่มีความหมายด้วยตัวของมันเอง หากแต่จะต้องผ่านกระบวนการตีความ ซึ่งอาจจะตีความถูกหรือผิดก็ได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความตรง (Validity) และความเที่ยง

(Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้เป็นหลัก วิธีการประเมินทางอ้อมที่นิยมใช้กันมากที่สุดมีอยู่ด้วยกัน 3 วิธี ดังต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์จัดได้ว่าเป็นวิธีการประเมินทางอ้อมที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการประเมินและวิเคราะห์พฤติกรรมเพราะอาจจะทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายเพื่อกำหนดขอบเขตในการรวบรวมข้อมูล

2.2 การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น (Information from other people) ในบางครั้งนักปรับพฤติกรรมเองไม่สามารถที่จะรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่จะได้รับการปรับพฤติกรรมได้โดยตรง จำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่นที่เป็นบุคคลที่จัดว่ามีความสำคัญ (Significant other) ต่อบุคคลที่จะได้รับการปรับพฤติกรรม บุคคลเหล่านี้อาจได้แก่ผู้ปกครอง เพื่อน สามี/ภรรยา หรือเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ซึ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่นนี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นหลัก

2.3 การรายงานตนเอง (Self report) การรายงานตนเองเป็นการที่บุคคลบอกว่าเขาสนใจอะไร มีเจตคติเช่นใด มีบุคลิกภาพอย่างไร ตลอดจนมีความรู้สึกนึกคิดเช่นใดวิธีการที่ใช้ในการรายงานตนเองนั้น ส่วนใหญ่มักจะใช้การทดสอบทางจิตวิทยา แบบสอบถาม หรือไม่ก็ให้จัดบันทึกประจำวัน วิธีการรายงานตนเองนี้มักจะไม่ได้รับการยอมรับในกลุ่มของนักปรับพฤติกรรมยุคแรกๆ เนื่องจากมีปัญหาทางด้านความตรง ความเที่ยง และความแม่นยำของเครื่องมือที่ใช้ในการรายงานตนเอง แต่ต่อมาที่เมื่อนักปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิด อารมณ์และความรู้สึกได้แก่ ย้ำคิดย้ำทำ ความเครียด ความวิตกกังวล เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้เราไม่สามารถที่จะสังเกตเห็นได้ อีกทั้งอิทธิพลของแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม เริ่มเข้ามามีบทบาทในการปรับพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการรายงานตนเองจึงได้พัฒนาขึ้นมาอย่างมากมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักปรับพฤติกรรมโดยที่เครื่องมือเหล่านั้นจะเน้นที่พฤติกรรมที่จำเพาะเจาะจง และสภาพการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นโดยตรง ดังนั้นนักปรับพฤติกรรมจึงต้องระมัดระวังเป็นอย่างมากในการใช้การรายงานตนเอง ทางที่ดีควรจะใช้ร่วมกับวิธีการประเมินแบบอื่นๆด้วยเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนโดยการ

1) การเตือนตนเอง (Self - monitoring) โดยวิธีการลงบันทึกภายหลังจากการเรียนรู้ผ่านตัวแบบลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) การสังเกตพฤติกรรม (Observation) โดยการใช้เครื่องมือการทดลองที่ผู้วิจัยให้แก่ผู้ปกครองของเด็กวัยเรียน และครูประจำชั้น จำนวน 2 ชุดในสัปดาห์ที่ 2 ของการทดลองเพื่อให้ผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมของเด็กวัยเรียนระหว่างการทดลอง

3) การวัดผลที่เกิดขึ้นของพฤติกรรม (Measurement of product) โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

ในส่วนของการป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึงการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุ ดังนั้นในการป้องกันอุบัติเหตุต้องย้อนกลับไปได้ว่า อุบัติเหตุเกิดจากสาเหตุใด และต้องพยายามป้องกันและลดสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุเหล่านั้นให้ได้ (พรณี รัตนธรรม, 2543)

Wong (2000) กล่าวว่าปัจจัยเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กเนื่องจากเด็กวัยนี้มีความอิสระ ชอบเสี่ยงภัย ชอบผจญภัย และชอบเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ มีความยึดมั่นในตนเอง และยึดมั่นเพื่อนวัยเดียวกัน และเชื่อถือกลุ่ม ดังนั้นการสอนให้เด็กเกิดพฤติกรรมและเกิดการแสดงออกที่เหมาะสมจะช่วยลดภาวะเสี่ยงแก่เด็กได้ ดังนั้นการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียนนั้นต้องอาศัยความรอบคอบตั้งแต่ที่บ้าน ครอบครัวต้องเพิ่มความระมัดระวัง และที่สำคัญคือการสอนเด็กให้เรียนรู้ถึงวิธีการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสอนเกี่ยวกับการรัดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งรถ การสวมหมวกนิรภัยขณะปั่นจักรยาน มีความระมัดระวัง และสอนไม่ให้กลัว มีการสอนเด็กในการฝึกว่ายน้ำ การนั่งเรือที่ถูกต้อง รวมถึงการสอนช่วยฟื้นคืนชีพด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมไม่มีเอกสารที่กำหนดชัดเจนว่าพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนนั้นควรเป็นอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนให้สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อเด็กวัยเรียนจากแนวคิดของ Bandura ซึ่งได้เสนอปัจจัยความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไข และความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นบุคคลจะกระทำพฤติกรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าตนเองรับรู้ว่ามีความสามารถมากพอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ และเมื่อกระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้ผลตามที่ตนเองต้องการหรือไม่ และคาดหวังว่าตนเองมีความสามารถมากพอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ถ้าบุคคลเรียนรู้ว่าการกระทำนั้นทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งความคาดหวังต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมี 3 ด้าน ดังนี้

คือ

ผลลัพธ์ด้านร่างกาย คือ การแสดงพฤติกรรมเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน

ผลลัพธ์ด้านสังคม คือ การชักชวนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน การบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน

ผลลัพธ์ด้านการประเมินตนเอง คือ การแสดงความรู้สึกว่าตนเองสามารถแสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสมได้ เช่น การไม่ลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่เสี่ยงภัย เป็นต้น

5. การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ดังนี้

Hilgard and Bower (1966) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สัญชาตญาณ วุฒิภาวะ หรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่าง เช่น ความเมื่อยล้า เป็นต้น

Good (1995) กล่าวว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงการตอบสนอง หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเกิดจากประสบการณ์เป็นบางส่วนหรือทั้งหมด

การเรียนรู้คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในลักษณะที่เพิ่มขึ้นของพฤติกรรมซึ่งเกิดจากการฝึกฝน หมายถึง ถ้ามนุษย์เกิดการเรียนรู้จะทำให้คนนั้นมีพฤติกรรมอย่างถาวร พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นต้องอาศัยการฝึกฝน ไม่ใช่เกิดจากธรรมชาติ (ทรงพล ภูมิพันธ์, 2538)

ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความสามารถของพฤติกรรม ทำให้มีการปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ได้ วิธีการให้ความรู้แก่เด็กวัยเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการมีความจำเป็นจะต้องพิจารณาให้เหมาะสม การใช้สื่อมาช่วยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ก็มีความสำคัญ สื่อที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ป็นนามธรรม โดยการถ่ายทอดออกมาให้เป็นรูปธรรมได้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยเรียนนั้น ควรมีความชัดเจน และสามารถกระตุ้นให้เด็กมองเห็นเป็นแบบอย่างได้อย่างชัดเจน

รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งคือ การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ จากแนวคิดของแบนดูรา (Bandura) กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์จะเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้จากตัวแบบ การที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมแปลกใหม่ที่เหมาะสมจากผู้อื่น ทำให้ช่วยชี้นำการกระทำของเขาได้ โดยบุคคลจะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลทางบวก และหลีกเลี่ยงที่ได้รับผลทางลบ การเรียนรู้อาจได้จากประสบการณ์ตรงหรืออ้อมก็ได้ ซึ่งวิธีการเรียนรู้ของบุคคลมี 2 วิธีคือ (Bandura, 1997)

1. การเรียนรู้จากผลกรรม คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงว่า การกระทำใดจะทำให้เกิดผลกรรมใด ซึ่งผลกรรมมีทั้งทางบวกและทางลบ กระบวนการเหล่านี้จะทำหน้าที่ 3 ประการคือ

1.1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูล (Informative function) การเรียนรู้ของมนุษย์จากการกระทำ การตอบสนอง มนุษย์จะสังเกตผลของการกระทำด้วยการสังเกตความแตกต่างของผลนั้น ทำให้รู้

ว่าการกระทำในสถานการณ์ใดก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไร และข้อมูลทางด้านนี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดการกระทำของมนุษย์ต่อไปในอนาคต

1.2 ทำหน้าที่จูงใจ (Motivation function) หมายถึง ความเชื่อต่อการคาดหวังใน ผลกรรม ผลกรรมใดที่ได้รับความพึงพอใจจะทำให้เกิดการจูงใจในการกระทำมาก ตรงข้ามกับ ผลกรรมที่ไม่ได้รับความพอใจแรงจูงใจต่ำ บุคคลจะหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

1.3 ทำหน้าที่เสริมแรง (Reinforcing function) การตอบสนองที่ได้รับการเสริมแรง การกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดได้อีก

2. การเรียนรู้จากการเลียนแบบ หรือการเรียนรู้โดยการสังเกต เป็นการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลจะสังเกตพฤติกรรม ของตัวแบบหรือบุคคลอื่นว่ากระทำพฤติกรรมใดแล้วได้ผลอย่างไร และสร้างความคิดว่าจะสร้าง พฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร ความคิดนี้จะถูกประมวลเป็นข้อมูลไว้ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการ แสดงพฤติกรรมของตนต่อไปในอนาคต การเรียนรู้จากตัวแบบยังเป็นผลมาจากการสังเกต การ ฟัง หรือจากการอ่านเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลอื่น หรือสัญลักษณ์แทนบุคคล การเรียนรู้ใน การแสดงออกพฤติกรรมของคนเราเนื่องมาจากการสังเกตตัวแบบ (Modeling) และ ลอกเลียนแบบ จากพฤติกรรมตัวแบบนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกแล้ว ได้รับการเสริมแรง ในการศึกษาของแบนดูรา และคณะ (Bandura et al., 1961, 1963a, 1963b อ้างถึงใน สมโภชน์ เข้มสุภาวิชิต, 2536) ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กโดยการให้เด็ก ดูตัวแบบทั้งตัวจริงและภาพยนตร์ พบว่าเด็กที่ได้ดูตัวแบบนั้นจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวตามแบบที่ เด็กได้ดู

5.1 กระบวนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

การเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบของบุคคล เป็นการเรียนรู้โดยการ สังเกต ต้องอาศัยกระบวนการ 4 ประการ (Bandura, 1977: 22-29; 1997) คือ

1) กระบวนการใส่ใจ หรือ ความสนใจของบุคคลต่อตัวแบบ (Attention process) ซึ่งกล่าวว่าบุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้โดยการสังเกตได้ ถ้าปราศจากความตั้งใจและ สนใจที่จะรับรู้กระบวนการใส่ใจ เป็นการตัดสินใจว่าจะเลือกสังเกตสิ่งใด ซึ่งเป็นความเด่นชัดของ อิทธิพลจากตัวแบบ ข้อมูลที่จะได้รับจากตัวแบบต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับทักษะทางสติปัญญา การรับรู้ และคุณลักษณะของผู้สังเกต ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ และแปลความหมายของ ผู้สังเกต ลักษณะหรือการแสดงออกของตัวแบบ ซึ่งตัวแบบจะต้องเป็นบุคคลที่ผู้สังเกตเห็นว่ามี ความสำคัญต่อตัวของเขาเอง นอกจากนี้ความสนใจยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้สังเกต ตลอดจนความคล้ายคลึงกันในสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของตัวแบบกับผู้สังเกต ตลอดจน

ความคล้ายคลึงกันในสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของตัวแบบกับผู้สังเกตอีกด้วย กระบวนการใส่ใจของบุคคลที่มีต่อตัวแบบขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ลักษณะของตัวแบบที่เสนอ เช่น ชนิดของสื่อการจัดระบบ การเสนอตัวแบบ ฯลฯ ลักษณะของพฤติกรรม เช่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ซับซ้อนลักษณะของตัวแบบ เช่น อายุ และเพศของตัวแบบ ตัวแบบมีความเชี่ยวชาญในเรื่องใดก็จะทำให้ผู้สังเกตให้ความสนใจมาก ฯลฯ ลักษณะของผู้สังเกต เช่น มีความสามารถในการรับรู้ เป็นคนตื่นตัวมีความต้องการที่จะได้รับการเสริมแรงนั้น ฯลฯ ส่วนแนวคิดของ (Decker and Nithan (1985 อ้างถึงใน สุปรียา ดันสกุล, 2540) ซึ่งรวบรวมจากงานของ Bandura และคณะ ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการของความสนใจของบุคคลที่มีต่อตัวแบบ เป็นข้อสรุปไว้ดังนี้

1. ลักษณะของตัวแบบ ต้องมีอายุ เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ ใกล้เคียงกับผู้สังเกต มีความสามารถ ประสิทธิภาพสูง สถานภาพสูง
2. ลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบ ต้องชัดเจน มีความหมายต่อผู้สังเกต ไม่ซับซ้อนมากเกินไป และสังเกตได้
3. ลักษณะการนำเสนอตัวแบบ การเสนอตัวแบบต้องทำให้เห็นพฤติกรรมที่ต้องการให้เป็นแบบโดยแสดงท่าทางให้เห็นจริงจัง เริ่มจากพฤติกรรมง่ายไปหายาก แสดงพฤติกรรมให้เห็นอย่างเพียงพอและทำซ้ำ มีรายละเอียดที่ไม่เกี่ยวข้องให้น้อยที่สุด และเมื่อเสนอตัวแบบที่แสดงแบบทางบวก ซึ่งอาจใช้หรือไม่ใช้การแสดงทางลบก็ได้
4. ลักษณะของผู้สังเกต ตัวแบบจะมีผลต่อผู้สังเกตเมื่อผู้สังเกตได้รับการสอน มีภูมิหลัง หรือเจตคติ คล้ายคลึงกับตัวแบบ ตัวแบบน่าดู ได้รับความสำคัญ และได้รับรางวัล หลังของความสัมพันธ์ที่สำคัญของกระบวนการนี้อยู่ที่รูปแบบของตัวแบบต่อบุคคล ซึ่งมีความพร้อมที่จะประเมิน และรูปแบบของพฤติกรรมของเขาในการสังเกต และการรับรู้

2) กระบวนการเก็บจำหรือความจำ (Detention process) เป็นกระบวนการของความจำ โดยบุคคลจะไม่สามารถได้รับอิทธิพลของการสังเกตพฤติกรรมตัวแบบได้มากนัก ถ้าเขาไม่สามารถจำมันได้จะเป็นการรวบรวมพฤติกรรมของตัวแบบที่สังเกตเห็นไว้ทุกครั้ง การเก็บจำเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการแปลง และการสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นตัวแทนความจำในเหตุการณ์ในรูปแบบบังคับ และมโนภาพของตนเอง มโนภาพจะถูกแปลงมาจากข้อมูลเดิมซึ่งจะถูกเก็บไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการแสดงออกที่เหมาะสม ในขณะที่ข้อมูลเดิมถูกให้แสดงออกมาโดยการแปลงเป็นสัญลักษณ์ของตัวแบบโดยมีรหัสความจำ และการชักจูงทางสติปัญญาเป็นรหัสข้อมูล รหัสที่ถูกสร้างขึ้นนี้อาจสร้างเป็นพฤติกรรมเฉพาะต่อความสามารถของผู้สังเกตที่จะสร้างสรรค์การแสดงออกใหม่ๆ ในสิ่งที่เหมาะสม ซึ่งเป็นแนวทางที่เคยพบเห็นหรือได้ยินมาจากพื้นฐานความคิด และความรู้สึกเดิม จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมที่แสดงออก หรือกระบวนการนี้ก็คือ การที่ผู้สังเกตนำแบบแผนของพฤติกรรมของตัวแบบที่สังเกตได้มาสร้างรูปแบบที่แน่ชัด โดยการลงรหัสซึ่งมี 2 ลักษณะคือ การเก็บจำในรูปของมโนภาพ และการเก็บจำในรูปของสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งการลงรหัส 2 ลักษณะนี้จะช่วยให้จำง่ายและคงทน

แม้ผู้สังเกตจะเห็นตัวแบบในช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม การเก็บจำโดยการสร้างสัญลักษณ์ทางภาษา ทำให้ผู้สังเกตสามารถนำออกมาเป็นแนวทางการกระทำของตนในเวลาต่อมา โดยถ้าประสบการณ์ใหม่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนความจำจะคงทนถาวรมากขึ้น การจัดระบบความจำอย่างง่ายและรู้ถึงการชักจูงความจำช่วยทำให้ความจำช่วยทำให้ความจำไม่หายไป (Bandura, 1986) นอกจากนี้การเรียนรู้จากการสังเกต จะได้ผลดียิ่งขึ้นกับความสามารถในการจดจำรายละเอียดต่างๆ ของพฤติกรรม ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถ ไม่เท่ากัน ยิ่งขึ้นอยู่กับความยากง่าย และความสลับซับซ้อนของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง การเห็นตัวแบบแสดงบ่อยครั้งและมีโอกาสได้ฝึกฝนด้วยการกระทำตามตัวแบบ อาจเกิดขึ้นตามพฤติกรรมของตัวแบบโดยตรงทันที หรืออาจเกิดขึ้นโดยปราศจากตัวแบบในที่นั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมนั้นหลังจากการสังเกตตัวแบบมาแล้ว ระยะเวลาหนึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นผลมาจากความจำในรูปของจินตนาการนั่นเอง

3) กระบวนการกระทำทางกายหรือการแสดงออก (Motor reproduction process) คือ แนวคิดในภาพซึ่งบุคคลเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้ และถูกแปลงเป็นพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่ปรากฏออกมาเป็นการตอบสนองอย่างดีที่สุดสอดคล้องกับที่ตัวแบบกระทำ ซึ่งช่วยให้เข้าถึงบ่อเกิดและข้อบกพร่องของพฤติกรรมได้ การเกิดพฤติกรรมยังขึ้นกับปริมาณการเรียนรู้จากการสังเกต และองค์ประกอบของทักษะที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ ทักษะสำคัญๆ เหล่านี้ผสมผสานให้เกิดพฤติกรรมใหม่ได้ ซึ่งพฤติกรรมใหม่ ๆ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นนี้จะไปตามกระบวนการของตัวแบบ บุคคลจะค่อย ๆ ปรับปรุงพฤติกรรมที่ละน้อยในที่สุดก็กระทำได้ถูกต้อง ทั้งนี้ก็อาศัยการกระทำที่ผ่านมาเป็นข้อมูลย้อนกลับ จากการปฏิสัมพันธ์กับสังคมทำให้ผู้เรียนรู้จากตัวแบบปรับตัวได้ตลอดเวลา จนกระทั่งมีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม นั่นคือ บุคคลเรียนรู้และสะท้อนการแสดงการแสดงออกในขั้นนี้ได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ขึ้นกับความสามารถทางสติปัญญาการรับรู้ที่เหมาะสม และการติดตามข้อมูลย้อนกลับจากอภิปรายง่าย ๆ ยังช่วยเตือนความจำเปรียบเทียบกับตัวแบบ และได้รับรู้เหตุการณ์ที่เข้าใจไม่ถูกต้อง (Bandura, 1986)

4) กระบวนการจูงใจ (Motivational process) กระบวนการในขั้นนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รับเข้ามา และการกระทำ เพราะบุคคลจะไม่สามารถกระทำทุกอย่างที่เขาเรียนรู้ได้ บุคคลจะยอมรับที่จะยับยั้งการกระทำตามพฤติกรรมตัวแบบที่ไม่ได้รับรางวัล หรือถูกลงโทษ ประสบการณ์ในการสังเกตถึงผลดีหรือผลเสีย จะมีอิทธิพลต่อรูปแบบการกระทำของตัวแบบ เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงขึ้นมา โดยบุคคลจะถูกกระตุ้นจากความสำเร็จของผู้อื่น ผู้ซึ่งคล้ายคลึงกับเขา แต่จะหลีกเลี่ยงจากพฤติกรรมที่เขาเห็นว่าได้รับผลร้ายตามมา นั่นคือผู้สังเกตเลือกผลที่ได้รับ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับ หรือสิ่งที่มีผลสะท้อนที่เป็นโทษ และเลือกพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อื่นมากกว่าพฤติกรรมที่ให้ผลทางลบ ซึ่งจะ

มีการประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของตัวแบบ โดยผู้สังเกตรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้ และไม่ยอมรับในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการใช้ตัวแบบ เพื่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ต้องการนั้นต้องมีการจูงใจโดยการให้รางวัล หรือการเสริมแรงทางบวกเพื่อกระตุ้นความเชื่อของผู้สังเกต เพื่อให้แสดงพฤติกรรมการเลียนแบบออกมาและเสริมให้พฤติกรรมนั้นเกิดมากยิ่งขึ้น

5.2 ประเภทของตัวแบบ

ตัวแบบที่บุคคลสามารถเลียนแบบได้นั้น Bandura (1977) ได้แบ่งไว้เป็น 2 ชนิด คือ

1) ตัวแบบจากชีวิตจริง (Live model) เป็นการเสนอตัวแบบที่ให้ผู้สังเกตได้มีโอกาสสังเกตเห็นตัวแบบในภาพการณ์จริง และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ซึ่งมีข้อดีคือ ตัวแบบสามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพฤติกรรม เพื่อให้การแสดงพฤติกรรมชัดเจนหรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากยิ่งขึ้น จึงช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจในตัวแบบและลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีแต่การเสนอตัวแบบวิธีนี้อาจมีเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดไว้ล่วงหน้าเกิดขึ้น ทำให้ตัวแบบไม่ได้รับผลกรรมที่พึงพอใจตามที่ควรได้รับ ผลงานวิจัยที่ใช้ตัวแบบชีวิตจริงนั้น ได้แก่ แบนดูรา และคณะ (Bandura et al., 1967 อ้างถึงใน สมโภชน์ เขียมสุภาษิต, 2536) ศึกษาพฤติกรรมความกลัวของเด็กวัย 4-5 ปี ที่มีความกลัวและความวิตกกังวลต่อสุนัข ซึ่งเป็นตัวแบบที่มีชีวิตจริงการทดสอบพบว่าเด็กมีความกลัวลดลงหลังจากที่ได้ดูพฤติกรรมจากตัวแบบ

2) ตัวแบบในรูปแบบสัญลักษณ์ (Symbolic model) การเสนอตัวแบบประเภทนี้ได้แก่ การเสนอตัวแบบจากภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง หนังสือ หุ่นกระบอก หรือการ์ตูน ภาพพลิก ฯลฯ การเสนอด้วยวิธีเหล่านี้สามารถเตรียมเรื่องราวของตัวแบบไว้ล่วงหน้า ได้มีผู้นำตัวแบบสัญลักษณ์มาศึกษากับผู้ปวยเด็กในลักษณะของตัวแบบที่ต่างกัน ได้แก่ การใช้เทปโทรทัศน์โดย วิลลาร์ด ว่องวีระ (2530) ศึกษาถึงการเตรียมผู้ปวยเด็กวัยเรียนที่เข้ารับการเข้าเฝือกโดยการให้ข้อมูลทางเทปโทรทัศน์พบว่ามีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้ เช่นเดียวกับการศึกษาการเตรียมผู้ปวยเด็กวัยเรียนที่เข้ารับการถอนฟันโดยการให้เทปโทรทัศน์พบว่ามีผลช่วยลดความกลัวของเด็ก และเพิ่มพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการถอนฟันได้ (ศิริกุล อำพันธ์, 2532) สอดคล้องกับการศึกษาของ Melamed and Siegel (1975 cited by Eiser, 1984) ที่ใช้ตัวแบบภาพยนตร์ในการเตรียมผ่าตัดสามารถลดความวิตกกังวลของเด็กได้ ในการเตรียมผู้ปวยเด็กโดยใช้หนังสือการ์ตูนจากการศึกษาการเตรียมผู้ปวยเด็กที่เข้ารับการผ่าตัดทอนซิลโดยการให้หนังสือการ์ตูนของ ฮัญซลี ชนะกุล (2528) พบว่าเด็กมีความกลัวลดลงและให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกับการศึกษาของ รพีพร ธรรมสารโรธ (2542) ในการเตรียมผู้ปวยเด็กที่เข้า

รับการจัดยาโดยการใช้นั่งถือการ์ตูนตัวแบบพบว่าเด็กมีความกลัวลดลงและให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาพบว่าการนำตัวแบบจากชีวิตจริงมาใช้กับผู้ป่วยเด็กโดยการผ่านสื่อชนิดต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว มีความเหมาะสม และสามารถช่วยสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใหม่ในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุต่อตนเองได้ และจะช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้

5.3 ผลของการเสนอตัวแบบ

Bandura (1986) ได้กล่าวถึงผลของการเสนอตัวแบบไว้สามประการ คือ

1) ตัวแบบจะช่วยสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใหม่ โดยช่วยให้บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ซึ่งจากผลของตัวแบบทำให้สามารถนำเอาวิธีการเสนอตัวแบบไปสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ ให้กับบุคคลที่ยังไม่เคยกระทำพฤติกรรมนั้น เพื่อที่ว่าจะได้เป็นประโยชน์ต่อเขาทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต เช่น นำไปสร้างทักษะทางสังคมให้กับเด็กที่แยกตัว สร้างทักษะการพูดให้กับเด็กปัญญาอ่อน หรือเสริมสร้างทักษะบางอย่างให้กับคนไข้โรคจิตในโรงพยาบาล เพื่อที่ว่าเขาจะสามารถอยู่ในชุมชนของเขาได้อย่างมีความสุข

2) ตัวแบบจะช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจ แนวโน้มที่ผู้สังเกตจะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นจะสูงมากก็เท่ากับว่าตัวแบบทำหน้าที่ระงับการเกิดพฤติกรรมนั้น ตัวแบบจึงเป็นตัวช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จากการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการผ่าตัดทอนซิลโดยการใช้นั่งถือการ์ตูนพบว่ามีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้ (อัญชลี ชนะกุล, 2528) เช่นเดียวกับการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการฉีดยาโดยการใช้นั่งถือการ์ตูนตัวแบบมีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้เช่นกัน (รพีพร ธรรมสาโรชต์, 2542) และจากการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการตัดเย็บโดยการให้ข้อมูลทางเทปโทรทัศน์พบว่ามีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้ (วิมลรัตน์ วงศ์วีระ, 2530) เช่นเดียวกับการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการถอนฟันโดยใช้เทปโทรทัศน์พบว่ามีผลช่วยลดความกลัวของเด็กได้เช่นกัน (ศิริกุล อัมพันธ์แสง, 2532) และจากการศึกษาของ เมแลมและซีเกิล (Melamed and Siegel, 1975 cited by Eiser, 1984) ที่ใช้ตัวแบบภาพยนตร์ในการเตรียมผ่าตัดสามารถลดความวิตกกังวลของเด็กได้ จึงกล่าวได้ว่าการเตรียมผู้ป่วยเด็กโดยใช้สื่อตัวแบบสัญลักษณ์สามารถช่วยความกลัวและความวิตกกังวลในผู้ป่วยเด็กได้ ซึ่งเป็นการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3) ตัวแบบจะช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยช่วยให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออก หรือถ้าเคยแสดงออกแล้ว แต่ไม่ค่อยได้แสดงออกให้

แสดงออกเพิ่มมากขึ้น ผลของตัวแบบในลักษณะนี้จะทำหน้าที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้น ออกมาจากการศึกษาการเตรียมผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการผ่าตัดทอนซิลโดยการใช้หนังสือการ์ตูนพบว่า เด็กให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น (อัญชลี ชนะกุล, 2528) เช่นเดียวกับการศึกษาการเตรียมผู้ป่วย เด็กที่เข้ารับการฉีดยาโดยการใช้หนังสือการ์ตูนตัวแบบพบว่าเด็กให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น เช่นกัน (รพีพร ธรรมสารโรชต์, 2542) เดปและโจนส์ ศึกษาการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยโดยใช้การสอน โดยมีภาพการ์ตูนประกอบ พบว่าสามารถเพิ่มให้ความร่วมมือมากกว่าการสอนตามปกติ จึงกล่าว ได้ว่าในการเตรียมผู้ป่วยเด็กโดยใช้สื่อตัวแบบสัญลักษณ์สามารถช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้และจากการศึกษาของ ศิริกุล อัมพันแสง (2532) ใช้เทปโทรทัศน์เตรียมเด็กเข้ารับการถอนฟัน พบว่าเด็กมีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

5.4 ข้อดีของการเสนอตัวแบบจากชีวิตจริง

การใช้ตัวแบบเพียงตัวแบบเดียว สามารถก่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมแก่ บุคคลได้เป็นจำนวนมากอย่างพร้อมเพรียงกันในหลายๆ สถานการณ์อย่างกว้างขวาง เช่น ตัวแบบจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ทำให้ผลดีในการที่จะเน้นจุดสำคัญของการแสดง พฤติกรรมและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตัวแบบ ตัวแบบจากชีวิตจริง เหมาะที่จะใช้กับ สถานการณ์ที่ไม่สามารถสังเกตได้หรือสังเกตได้ยาก เช่น พฤติกรรมของตัวแบบที่ได้รับอุบัติเหตุ แบบตัวแบบจากชีวิตจริงที่ประสบผลที่เกิดจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมจะสร้างความสนใจอยู่ ตลอดเวลา สามารถเก็บไว้ใน การเสนอตัวแบบที่ต้องการให้บุคคลลดพฤติกรรมทำนองเดียวกันได้

ในเด็กวัยเรียนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องใช้สื่อเข้ามาช่วย เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับนั้นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สื่อที่นิยมใช้มีอยู่หลายชนิด ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ และภาพพลิก เป็นต้น การเลือกใช้สื่อต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของวัยของ เด็ก และสถานการณ์ ของเด็กวัยเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือก การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบจาก ชีวิตจริง มาใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเด็กวัยเรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมป้องกัน อุบัติเหตุที่พึงประสงค์ได้ต่อไป

6. แนวคิดทฤษฎีของ Bandura

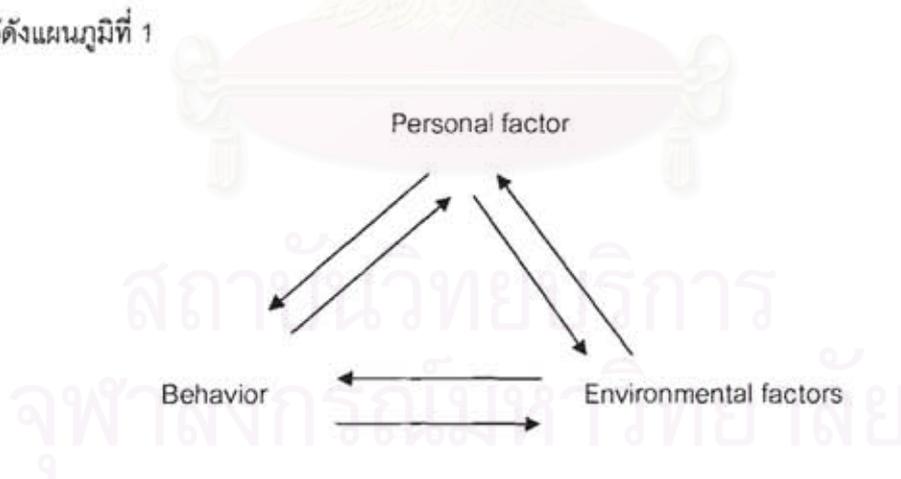
6.1 ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived self-efficacy) เป็นแนวคิดที่พัฒนา มาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura (1997) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้โดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน โดยไม่

จำเป็นต้องมีการแสดงออกแต่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ ก็ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วและการแสดงออกของพฤติกรรมจะสะท้อนให้เห็นการเรียนรู้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาวดี, 2541) แม้ความรู้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม แต่ความรู้อย่างเดียวไม่สามารถอธิบายการแสดงพฤติกรรมของบุคคลได้ครอบคลุม มีการศึกษาที่ยืนยันว่าความรู้จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ต้องผ่านความรู้สึกนึกคิด (Self-referent thoughts) ของบุคคลก่อน (Schunk and Cabonari, 1984) การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางความคิด และเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้และการกระทำ (Lawrance, Levy and Rubinson, 1990; Lawrance and McLeroy, 1986) มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของจิตใจและก่อให้เกิดความรู้สึกว่า "ฉันทำได้" (I can do) (Ross, 1992)

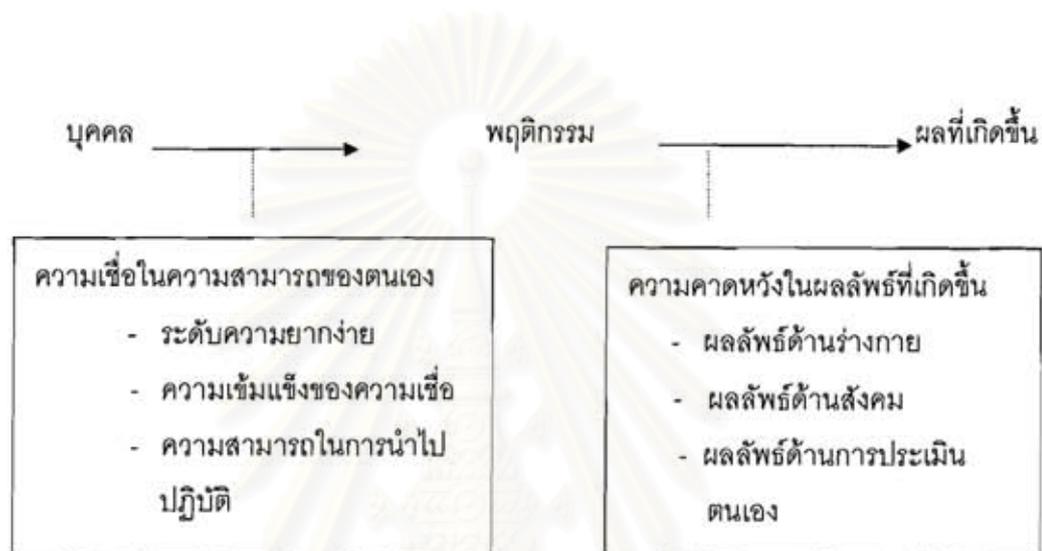
6.2 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

Bandura (1977: 10; 1986; 1997) ได้ให้คำจำกัดความการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived self-efficacy) หมายถึงการที่บุคคลตัดสินความสามารถของตนเองในการประกอบกิจกรรมที่กำหนดภายใต้สถานการณ์ที่จะเพาะได้ผสมผสานการเรียนรู้ทางสังคมเข้ากับพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive behavior) โดยอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลว่าเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal factor) ปัจจัยพฤติกรรม (Behavioral factor) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environment factor) ปฏิสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal determinism) ตามหลักความเป็นเหตุผล ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 3 ประการ ได้ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล(P) สภาพแวดล้อม (E) และพฤติกรรม (B) ในการกำหนดซึ่งกันและกัน (แหล่งที่มา Bandura,1997)

Bandura (1977) อธิบายว่าการที่มนุษย์จะรับเอาพฤติกรรมใดไว้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการคือ การรับรู้ความสามารถของตน (Efficacy expectation) หมายถึงความมั่นใจของบุคคลว่าจะสามารถแสดงพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการเป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นก่อนกระทำพฤติกรรม และความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome expectations) หมายถึงการคาดคะเนของบุคคลว่าถ้าทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตนคาดหวังไว้เป็นการคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของตน Bandura (1997) ได้นำเสนอรูปแบบปัจจัยด้านความคาดหวังในความสามารถสัมพันธ์กับพฤติกรรมและผลลัพธ์ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไข และความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น (แหล่งที่มา : Bandura, 1997)

ดังนั้นสรุปได้ว่า บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าตนเองรับรู้ว่ามี ความสามารถมากพอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ และเมื่อกระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้ผล ตามที่ตนเองต้องการหรือไม่ และคาดหวังว่าตนเองมีความสามารถมากพอที่จะกระทำพฤติกรรม นั้นหรือไม่ถ้าบุคคลเรียนรู้ว่าการกระทำนั้น ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง แต่คาดหวังว่าตนเองมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะกระทำนั้นทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อ ตนเอง แต่คาดหวังว่าตนเองมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น เพื่อหลีกเลี่ยง ความผิดหวังหรือความล้มเหลว

6.3 อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

Bandura (1986) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคล 4 ประการดังนี้

1) การเลือกกระทำพฤติกรรม ในการดำเนินชีวิตประจำวันนั้นบุคคลจะต้องคิดตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าจะต้องกระทำพฤติกรรมใด ใช้เวลานานเท่าใด การที่เลือกปฏิบัติกิจกรรมใดในสภาพการณ์ใดนั้น ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยเฉพาะบุคคลจะเลือกทำงานนั้นถ้าเขาเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้ในขณะที่บุคคลที่เชื่อว่าเขามีความสามารถไม่พอในการทำงานนั้น ก็จะมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงงานบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงมักจะทำงานที่มีลักษณะท้าทาย มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองให้ยิ่งสูงขึ้น ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำมักจะหลีกเลี่ยงงาน ท้อถอยขาดความมั่นใจในตนเอง เป็นการพลาดโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถของตน แต่ถ้าบุคคลแสดงความสามารถของตนเองสูงเกินไปและต้องพบกับการทำงานที่เกินความสามารถ ความล้มเหลวนั้นจะทำให้เขารู้สึกทุกข์ เครียด ผิดหวังและทำลายความเชื่อในความสามารถของเขาลงไปด้วย ส่วนบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนเองต่ำเกินไปมักจะเลือกทำงานที่พื้น ๆ และง่าย ซึ่งเป็นการจำกัดความสามารถของตนเองและมักจะมี ความสงสัยในความสามารถของตนเอง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ทำให้เขาขาดความพยายามในการทำกิจกรรมใด ๆ และในที่สุดก็ขาดการพัฒนาความสามารถของตนเองให้ก้าวหน้า

2) การใช้ความพยายาม และความอดทนในการทำงานความสามารถของตนเองที่บุคคลประเมินนั้นจะเป็นตัวกำหนดว่าเขาจะต้องใช้ความพยายามเท่าใดและจะต้องอดทนเผชิญต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้นานเท่าใด ยิ่งบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงเท่าใด บุคคลนั้นจะยิ่งมีความพยายามและอดทนในการทำงานมากเท่านั้น และมักจะประสบความสำเร็จในงานที่ ท้าทายความสามารถ ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำมักจะสงสัยในความสามารถของตนเอง เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือพบกับงานที่รู้สึกว่ายาก ทำให้ขาดความพยายามและเลิกกระทำไปในที่สุด การรับรู้ความสามารถของบุคคลซึ่งมีผลต่อความพยายามที่จะเรียนรู้และกระทำการใด ๆ ให้ลุล่วงนั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นในกิจกรรมที่บุคคลรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ยาก โดย Salomon (1984) อ้างถึงใน Bandura, 1986) พบว่านักเรียนที่รับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถสูงจะมีความพยายามในการเรียนสูง และมีการเรียนรู้ได้ดีเมื่อเรียนจากสื่อการสอนที่เขารู้สึกว่ายาก ในขณะที่เขาเรียนจากสื่อการสอนที่รู้สึกว่าง่ายนั้นจะใช้ความพยายามในการเรียนต่ำกว่าและเรียนรู้ได้น้อยกว่า

3) รูปแบบความคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ ความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบความคิด และปฏิกิริยาทางอารมณ์ในระหว่างการกระทำพฤติกรรมและการคาดการณ์

การกระทำภายนอก ผู้ที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงจะเอาใจใส่และมีความพยายามในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ สำหรับบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถต่ำจะรู้สึกว่างงานนั้นยากลำบาก ซึ่งมักจะรู้สึกมากเกินไปจนเป็นความจริง มีผลทำให้บุคคลนั้นเกิดความเครียดและทำลายความสามารถของตนเองที่จะได้เรียนรู้ในงานที่ล้มเหลวสูง อุปสรรคจะเป็นการกระตุ้นตนเองให้มีความพยายามยิ่งขึ้น จากการศึกษาของ Collins (1982 อ้างถึงใน Bandura, 1986) พบว่าการแก้ไขปัญหายากนั้นบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงจะอนุมานถึงสาเหตุของความล้มเหลวของตนเองว่าเกิดจากการขาดความพยายาม ขณะที่ผู้ที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถต่ำนั้นอธิบายว่าเกิดจากการขาดความสามารถของตนเอง

4) เป็นผู้กำหนดการกระทำพฤติกรรมมากกว่าเป็นผู้ทำนายพฤติกรรมนั้นคือบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะคิด รู้สึก และกระทำพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ โดยบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงจะสนใจและเลือกทำงานที่ท้าทายหากยังไม่บรรลุเป้าหมายก็จะยิ่งพยายามมากขึ้น ถ้าพบกับความล้มเหลวก็จะใช้ความล้มเหลวเป็นตัวกระตุ้นช่วยให้ประสบความสำเร็จ และกระทำการต่างๆ อย่างไม่วิตกกังวลตรงกันข้ามกับผู้ที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถต่ำมักจะเอาความสามารถเป็นตัวทำนายพฤติกรรมในอนาคตของตน แต่ไม่พยายามใช้ความสามารถของตน โดยจะหลีกเลี่ยงงานที่ท้าทายเมื่อพบกับอุปสรรคก็จะเลิกล้มการกระทำนั้นทำให้มีความปรารถนา ความทะเยอทะยานต่ำ และต้องพบกับความเครียดและความวิตกกังวลอย่างมาก

การรับรู้ความสามารถของตนเองของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน จะผันแปรไปตาม 3 มิติ (Dimension) ดังนี้ (Bandura, 1977; 1986; 1997)

มิติที่ 1 มิติตามขนาด หรือระดับความยากง่ายของพฤติกรรม (Magnitude or level) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถในการกระทำพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันซึ่งบางครั้งอาจจะถูกจำกัดจากระดับความยากง่ายของงาน ที่บุคคลเชื่อว่าจะสามารถทำได้ และเลือกกระทำในสถานการณ์นั้นๆ การรับรู้ความสามารถของบุคคลจะอยู่ในระดับใดวัดได้โดยเปรียบเทียบกับระดับความต้องการทำงานที่แสดงให้เห็นในขั้นที่ท้าทาย หรือมีสิ่งใดขัดขวางให้การกระทำนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ ถ้าไม่มีอุปสรรคเกิดขึ้นกิจกรรมนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการกระทำและทุกคนจะมีความรู้สึกรับรู้ความสามารถของตนเองสูงเหมือนกัน

มิติที่ 2 มิติตามความเข้มแข็งหรือความมั่นใจ (Strength) หมายถึงความเชื่อมั่นของบุคคลว่าคุณมีความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมนั้นได้สำเร็จ ถ้าความเชื่อในความสามารถของตนเองมีความเข้มแข็งน้อย บุคคลจะไม่มี ความมั่นใจในความสามารถของตนเองเมื่อประสบกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ในขณะที่บุคคลที่มีความเข้มแข็งหรือเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองอย่างเหนียวแน่นจะมีความอดสาหะใช้ความพยายามมากขึ้นที่จะกระทำ

กิจกรรมแม้ว่าจะประสบกับสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก หรือมีอุปสรรคมากมายเพียงใดก็ตามทำให้กิจกรรมที่เชื่อกว่าทำนั้นมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ

มิติที่ 3 มิติความเป็นสากล (Generality) หมายถึงความสามารถในการนำประสบการณ์ ที่ตนเองเคยประสบความสำเร็จในการเผชิญกับสถานการณ์บางอย่างมาก่อนมาใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันในสถานการณ์ใหม่ บุคคลจะตัดสินความสามารถของตนเอง บางสถานการณ์หรือบางกิจกรรมเท่านั้น ซึ่งจะผันแปรไปตามจำนวนของมิติที่แตกต่างกันระดับความคล้ายคลึงกันของกิจกรรม รูปแบบที่แสดงออกถึงความสามารถ (พฤติกรรม ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก) ลักษณะของสถานการณ์และลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีทำที่ต่อพฤติกรรมนั้นโดยตรง

6.4 วิธีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura ได้เสนอแหล่งข้อมูลในการสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยการที่คนเราจะสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นเกิดจากการเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ 4 แหล่งดังนี้ (Bandura, 1977; 1986; 1997)

1) การกระทำที่ประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง (Enactive mastery experience) การกระทำกิจกรรมจนเกิดความสำเร็จจะช่วยส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง โดยเชื่อว่าถ้าหากให้กระทำกิจกรรมนั้นอีกหรือกระทำกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันตนเองสามารถกระทำกิจกรรมนั้นได้สำเร็จเช่นเคย ความสำเร็จหลาย ๆ ครั้งที่ได้รับจะช่วยสร้างความเชื่อที่แรงกล้าในความสามารถของตนเอง แต่ความล้มเหลวซ้ำแล้วซ้ำเล่าจะบั่นทอนความเชื่อในความสามารถของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าความล้มเหลวนั้นเกิดขึ้นก่อนที่ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองจะถูกสร้างขึ้น ถ้าหากบุคคลใดได้สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองขึ้นมา แล้วก็มีมักจะมีความพยายามในการทำกิจกรรมที่กำหนดและถึงแม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ก็ไม่ย่อท้อง่าย ประสบการณ์ของการได้รับความสำเร็จมาก่อนเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญและมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง

2) การสังเกต "ตัวแบบ" (Model) หรือการสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious experience) ที่ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากการกระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของผู้สังเกตในเรื่องนั้นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าตัวแบบนั้นมีลักษณะหรืออยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกตมากเท่าไรก็ยิ่งมีอิทธิพลมากขึ้น การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้

สังเกตรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ การใช้ตัวแบบประกอบด้วย 4 กระบวนการดังนี้คือ

กระบวนการที่ 1 กระบวนการตั้งใจ (Attention processes) บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกตถ้าเขาไม่มีความตั้งใจ และรับรู้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกกระบวนการตั้งใจจะเป็นตัวกำหนดว่า บุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้น องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจ แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเอง ตัวแบบที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจที่จะสังเกต ต้องเป็นตัวแบบที่มีลักษณะเด่นชัดเป็นตัวแบบที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่ซับซ้อนมาก เข้าใจง่ายและพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออกควรมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบของผู้สังเกต ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ของผู้สังเกต ซึ่งรวมถึงการเห็น การได้ยิน การรับรู้รส กลิ่น และสัมผัส ระดับของการรับรู้ความสามารถทางปัญญา ระดับของการตื่นตัว และความชอบที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้ว

กระบวนการที่ 2 กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) บุคคลต้องจดจำลักษณะของตัวแบบแล้วแปลงข้อมูลจากตัวแบบเป็นรูปของสัญลักษณ์ และจัดโครงสร้างเพื่อให้จดจำง่าย การที่บุคคลมีความเก็บจำจึงสามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบทันทีหรือแสดงพฤติกรรมเลียนแบบภายหลังการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบผ่านไประยะเวลาหนึ่ง

กระบวนการที่ 3 กระบวนการกระทำ (Production processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้ขึ้นมาเป็นการกระทำ การได้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของตนเองและเทียบเคียงการกระทำกับภาพที่จำได้ จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเลียนแบบของตนจนเป็นที่พอใจ

กระบวนการที่ 4 กระบวนการจูงใจ (Motivational processes) พฤติกรรมที่ผู้สังเกตเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบอาจแสดงออกมาหรือไม่ก็ได้ ย่อมขึ้นกับสิ่งล่อใจภายนอก ถ้าพฤติกรรมของตัวแบบได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจหรือสามารถหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ที่ไม่พึงพอใจจะมีแนวโน้มเลียนแบบสูงเพราะบุคคลเกิดความคาดหวังในผลลัพธ์เช่นเดียวกับตัวแบบ หรือเกิดความรู้สึกแฉ่งว่าตนคือผู้ได้รับผลลัพธ์ที่น่าพอใจนั้น

ประเภทของตัวแบบเสนอได้เป็น 2 ประเภทดังนี้ (Bandura, 1977) คือ ประเภทที่ 1 ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live modeling) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง และประเภทที่ 2 ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic modeling) คือตัวแบบ ที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หนังสือ ภาพพลิก (สมโภชน์ เขี่ยมสุภาวิชิต, 2541) ตัวแบบที่ทำให้บุคคลมีการสังเกตนั้นจะต้องมีลักษณะเด่นชัดทำให้ผู้สังเกต

เกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่ซับซ้อน มีความเป็นไปได้อิงดูใจให้ปฏิบัติตาม และมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์ (Bandura, 1997)

3) การได้รับคำแนะนำหรือพูดชักจูงด้วยคำพูด (Verbal persuasion) ในที่นี้หมายถึงการที่ผู้อื่นซึ่งมีความสำคัญหรือเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลนั้น (Significant persuasion) ได้แสดงออก โดยคำพูดว่าเขามีความเชื่อในความสามารถของบุคคลนั้นว่าจะสามารถกระทำกิจกรรมที่กำหนดได้ การพูดชักจูงให้เชื่อความสามารถของตนเองนี้ย่อมทำให้บุคคลนั้นเลิกสงสัยในตัวเอง (Self-doubts) แต่เกิดกำลังใจและความพยายามมากขึ้นที่จะกระทำให้สำเร็จ

4) สภาวะทางสรีระและอารมณ์ (Physiological and affective states) ในการตัดสินใจความสามารถของตนเองของบุคคล ส่วนหนึ่งอาศัยอาการแสดงทางกายและสภาพอารมณ์ที่ถูกกระตุ้นเมื่อเผชิญกับภาวะเครียดหรือสถานการณ์ที่คุกคามจะมีผลต่อความรู้สึกในทางลบ เช่น เกิดความกลัว ความวิตกกังวล ทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองลดลงซึ่งโดยทั่วไปคนเรามักจะท้อถอย และคิดถึงความล้มเหลวมากกว่าจะคาดหวังถึงความสำเร็จเมื่ออยู่ในภาวะเหนื่อยล้าหรือตึงเครียดเพราะคนเรามักจะตีความหมายของปฏิกิริยาความเครียดว่าเป็นผลมาจากการไม่มีความสามารถดีพอ

6.5 การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตีความของบุคคลที่เจาะจงต่อพฤติกรรมเฉพาะอย่างภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ในการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura (1997) กล่าวว่าควรวัดเจาะจงกับสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากและเป็นอุปสรรคต่อการกระทำเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ โดยการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 2 อย่าง คือ

1) การวัดโดยการประเมินความเชื่อมั่นว่าสามารถกระทำพฤติกรรมเฉพาะอย่างสำเร็จหรือไม่

2) การวัดโดยการประเมินระดับความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ

ในการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองควรสะท้อนให้เห็นความเชื่อมั่น 3 มิติ คือ ความเชื่อมั่นในความเข้มแข็งหรือกำลังความสามารถของบุคคลนั้น (Strength) การรับรู้ความยากง่ายของพฤติกรรมนั้น (Magnitude) และความคาดหวังในความสามารถของตนที่จะนำไปปฏิบัติในสถานการณ์อื่น (Generality)

7. บทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติพยาบาลขององค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายของ "การพยาบาล" ว่าเป็นการเหลือบุคคล ครอบครัว และชุมชน ในการประเมินและพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดีที่สุดภายใต้สภาวะแวดล้อม ที่อยู่อาศัยและที่ทำงานของผู้ใช้บริการ ซึ่งพยาบาลต้องพัฒนาความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลในระหว่างเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพโดยคำนึงถึงแง่มุมต่างๆ ของชีวิตทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคมที่ส่งผลต่อสภาวะสุขภาพ ความเจ็บป่วย ความพิการ และความตาย พยาบาลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว กลุ่มคนในสังคม และชุมชนในการดูแลสุขภาพตนเอง สนับสนุนการพึ่งพาตนเอง การรู้จักตัดสินใจ ตลอดจนสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมเพื่อการมีสุขภาพที่ดี (WHO, 1996)

การปฏิบัติการพยาบาลประกอบด้วย 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการบาดเจ็บ การดูแลบำบัดเมื่อเจ็บป่วย และการฟื้นฟู ไม่ว่าพยาบาลจะปฏิบัติงานในสถานที่ใด ต้องครอบคลุมทั้ง 4 มิติ หากขาดมิติใดมิติหนึ่งจะทำให้การพยาบาลไม่สมบูรณ์ แต่มิติใดจะโดดเด่น ขึ้นอยู่กับภาวะสุขภาพของผู้ใช้บริการ (ประกายแก้ว ประพฤติก้อย, 2536; สมจิต หนูเจริญกุล และศรีนวล โอสถเสถียร, 2544)

การมีสุขภาพที่ดีและการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ เป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล โดยมีเป้าหมายให้ผู้รับบริการเป็นอิสระและสามารถดูแลสุขภาพตนเองเพื่อส่งเสริมให้มีภาวะสุขภาพดี อุบัติเหตุเป็นสาเหตุที่ชักนำการตายแก่เด็กวัยเรียนเป็นอันดับต้นๆ รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจแก่เด็กรวมถึงครอบครัว ทั้งยังมีผลกระทบระยะยาวแก่เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศชาติด้วย การพยาบาลเด็กในปัจจุบัน นอกจากจะต้องส่งเสริมให้เกิดการป้องกันการเจ็บป่วยจากโรคที่ป้องกันได้แล้ว การส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุที่เหมาะสมแก่เด็กและครอบครัว ก็เป็นบทบาทที่ต้องให้ความสำคัญอีกบทบาทหนึ่งด้วย ซึ่งการที่พยาบาลจะทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นพยาบาลจะต้องกระทำในบทบาทดังนี้ (Betz, Hunsberger and Wright, 1994; Spellbring, 1991)

1. การส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) เป็นการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อยกระดับภาวะสุขภาพ หรือภาวะแห่งความสุขในทุกๆ ด้าน ทั้งกาย จิต จิตวิญญาณ สังคม และปัญญาของบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น

2. การป้องกันโรคและการบาดเจ็บ (Prevention of disease and injury) สามารถแบ่งออกได้เป็น การป้องกันระดับปฐมภูมิ (Primary prevention) การป้องกันระดับทุติยภูมิ (Secondary prevention) และการป้องกันระดับตติยภูมิ (Tertiary prevention)

2.1 การป้องกันระดับปฐมภูมิ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อป้องกันการเกิด ความเจ็บป่วย หรือป้องกันความเสี่ยงในหน้าที่การทำงานของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

2.2 การป้องกันระดับทุติยภูมิ คือ การตรวจค้นโรคในระยะเริ่มแรก และปฏิบัติการ เพื่อหยุดยั้งกระบวนการทางพยาธิสภาพอย่างทันที่ซึ่งมีผลให้ลดความรุนแรง และระยะเวลาของ โรคที่จะเกิดขึ้นกับบุคคล หรือเพื่อช่วยให้บุคคลกลับคืนสู่สภาพเดิมได้โดยเร็วที่สุด

2.3 การป้องกันระดับตติยภูมิ เป็นการป้องกันเมื่อเกิดความเจ็บป่วย หรือความ พิการที่ ไม่อาจแก้ไขได้ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการป้องกันในระดับนี้ คือ การฟื้นฟูสภาพซึ่งเป็น กระบวนการที่ไม่เพียงแต่หยุดยั้งการดำเนินของโรค ยังช่วยเหลือให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่างปกติสุข และใช้ศักยภาพที่เหลืออยู่ได้อย่างเต็มที่

3. การดูแลบำบัดเมื่อเจ็บป่วยหรือการซ่อมแซมสุขภาพ (Health restoration) หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงสุขภาพของบุคคลหลังจากเกิดปัญหาเจ็บป่วยแล้ว เช่น การทำแผล การ ให้อาหารเพื่อรักษาโรค การสนับสนุนให้กำลังใจ และให้ความรู้เพื่อให้ผู้ป่วยรู้จักดูแลตนเอง เป็นต้น รวมทั้งดูแลผู้ป่วยใกล้ตายหรือผู้ป่วยสิ้นหวัง การปฏิบัติการพยาบาลในจุดนี้เป็นการดูแลให้ผู้ป่วย สุขสบายด้วยความเอื้ออาทร ช่วยให้ผู้ป่วยได้ตายอย่างสงบ และสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นการช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวให้สามารถเผชิญกับความสูญเสียที่ใหญ่หลวงในชีวิต ซึ่งพยาบาลอาจจะช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวทั้งในโรงพยาบาลและที่บ้าน

4. การฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation) หมายถึง การดูแลช่วยเหลือผู้ที่เจ็บป่วยหรือผู้พิการ ให้สามารถพัฒนา และใช้ศักยภาพที่เหลืออยู่ของตนเองได้เต็มที่ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่าง ปกติสุข เช่น การฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยที่สูญเสียอวัยวะ เช่น แขน ขา ให้สามารถช่วยตนเอง และ ฝึกอาชีพที่ผู้ป่วยสามารถจะทำได้

การปฏิบัติการพยาบาลเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพการพยาบาล ครอบคลุมการส่งเสริม สุขภาพ การป้องกันโรคและการบาดเจ็บ การดูแลบำบัดเมื่อเจ็บป่วย หรือซ่อมแซมสุขภาพ รวมทั้ง การดูแลผู้ป่วยที่หมดหวัง และการฟื้นฟูสภาพ วิธีปฏิบัติการพยาบาลต้องใช้กระบวนการพยาบาล ส่วนผู้ใช้บริการการพยาบาลนั้นอาจเป็นบุคคล ครอบครัว ชุมชน หรือกลุ่มคน และพยาบาลต้อง ทำงานเป็นทีมร่วมกับเจ้าหน้าที่สุขภาพอื่นๆ และทีมพยาบาลด้วยกัน

วิชาชีพการพยาบาลกับการส่งเสริมสุขภาพ ในทศวรรษที่ผ่านมา ทีมสุขภาพได้ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพ ถือว่ามีศักยภาพต่อการ เคลื่อนไหวของการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ และที่สำคัญพยาบาลได้ตอบสนองต่อการ เปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญของการปฏิบัติการพยาบาลที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพและการ ปกป้องสุขภาพ หรือการป้องกันภาวะเจ็บป่วย จึงควรจะทำความเข้าใจใน 3 ประเด็นหลัก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมสุขภาพกับการพยาบาล ระดับการป้องกันกับการส่งเสริมสุขภาพ และบทบาทพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมสุขภาพกับการพยาบาล การพยาบาลมีจุดมุ่งหมาย เพื่อภาวะสุขภาพที่ดีของบุคคล ครอบครัว และชุมชน การปฏิบัติการพยาบาลประกอบด้วย การดูแลเชื้ออาหาร การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพ ทำให้ความต้องการดูแลสุขภาพเปลี่ยนแปลง การให้บริการทางสุขภาพในสถานบริการ การตั้งรับเพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้บริการทางสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนมีภาวะสุขภาพที่ดีจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริการสุขภาพ โดยเน้นการบริการเชิงรุก คือ การส่งเสริมสุขภาพและการปกป้องสุขภาพหรือป้องกันโรค ตลอดจนการดูแลชุมชน บทบาทของพยาบาลจึงต้องปรับเปลี่ยนตามระบบบริการสุขภาพร่วมไปกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพและขอบเขตอำนาจในการปฏิบัติตามกฎหมายวิชาชีพ การพยาบาล

พยาบาลจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือแพร่กระจายข้อมูลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติต่อการพยาบาลเพื่อให้เกิดภาวะสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน การพัฒนาหรือการทดสอบองค์ความรู้ สำหรับการปฏิบัติการพยาบาลมีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะพยาบาลจะต้องเริ่มพัฒนาและทดสอบทฤษฎีที่พรรณนาหรืออธิบายพฤติ กรรมสุขภาพ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของการวิจัยทางการพยาบาลเพื่อพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลมีความสำคัญในการตอบสนองความต้องการของสังคม พยาบาลต้องมีความมั่นใจที่จะทำให้เกิดความแตกต่างของผลลัพธ์ด้านสุขภาพและที่สำคัญจะต้องผสมผสานการปฏิบัติ ทฤษฎีและวิจัยเข้าด้วยกันในการส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะการวิจัยมีหลายงานวิจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญในภาวะสุขภาพทั้งของบุคคลและครอบครัวภายใต้การดำเนินกิจกรรมทั้งของการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

โดยสรุปการส่งเสริมสุขภาพเกี่ยวข้องกับทุกสภาวะของสุขภาพ กิจกรรมของการส่งเสริมสุขภาพ จึงเป็นไปเพื่อยกระดับภาวะสุขภาพทั้งกาย จิต ปัญญาณและสังคมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน แต่ที่สำคัญก็คือ การส่งเสริมสุขภาพจะเน้นที่ความผาสุกหรือสุขภาพที่ดีมากกว่าการปกป้องสุขภาพ จึงมีความสำคัญที่พยาบาลจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาการดูแลสุขภาพในอนาคต ซึ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพและร่วมมือประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เพื่อบรรลุเป้าหมายของสังคม คือ การมีสุขภาพดี

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยปฏิบัติในบทบาทของการส่งเสริมการเรียนรู้ในการป้องกันโรคและป้องกันการบาดเจ็บ (Prevention of disease and injury) ซึ่งเป็นบทบาทอิสระที่สำคัญในหน้าที่ของวิชาชีพพยาบาล เป็นกระบวนการที่ผู้ให้บริการเรียนรู้ โดยผ่านการสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน และกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ในอดีตที่ผ่านมาการให้ความรู้ มักจะเน้นการดูแลตามคำแนะนำเพื่อการรักษา แต่ในบางครั้งการให้ความรู้แก่ผู้รับบริการจะขยายออกไปถึงการดูแลที่บ้าน และการฟื้นฟูสภาพที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน โดยเน้นที่จะช่วยให้ผู้รับบริการและครอบครัวพัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง และความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพให้สุขภาพอยู่ในระดับสมบูรณ์สูงสุด

การส่งเสริมสุขภาพผ่านการสอน กระทำได้โดยการให้ข้อมูลที่ผู้รับบริการสามารถแก้ไขปัญหาดตนเองได้และเอาชนะอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อไปสู่การมีสุขภาพที่ดี การสอนอาจกระทำอย่างเป็นทางการในสถานการณ์ที่มีการวางแผน เช่น การจัดเวลาให้ความรู้แก่บิดามารดาหรือการจัดสอนสุขศึกษาในชั้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถกระทำอย่างไม่เป็นทางการได้ตลอดเวลาเมื่อพบว่าผู้รับบริการขาดความรู้ บรรยากาศของการให้ข้อมูลควรกระทำในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลมากกว่าเป็นการให้ข้อมูลและกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ฝ่ายเดียวพยาบาลและผู้รับบริการควรร่วมกันกำหนดปัญหา เป้าหมาย และการแก้ไข โดยใช้ความรู้และทักษะของทั้งสองฝ่าย

การส่งเสริมการเรียนรู้โดยการสอนสุขศึกษาในเด็ก โดยทั่วไปแล้วการสอนสุขศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเด็กมักมีเป้าหมายโดยตรงที่บิดามารดา มากกว่าเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการให้สุขศึกษาในเด็กนั้นต้องใช้เวลามากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมข้อมูล ต้องปรับข้อมูลให้เหมาะสม กับพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กและต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อความเข้าใจตามขั้นพัฒนาการ ดังนั้นการให้สุขศึกษา นอกจากต้องคำนึงถึงข้อมูลที่ให้แล้วพยาบาล ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลต้องมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับเด็ก เพื่อป้องกันปัจจัยที่อาจมีผลต่อความเข้าใจของเด็ก และต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก จะช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้น เช่น ทารกอายุ 6-7 เดือน พัฒนาการปกติของเด็กวัยนี้จะจำสมาชิกในครอบครัวได้ และแสดงความกลัวต่อคนแปลกหน้า เด็กเล็กๆจึงรู้สึกวิตกกังวลเมื่อต้องพลาจากบิดามารดา และกลัวว่าบิดามารดาจะไม่กลับมา หรือ เด็กอายุระหว่าง 2-5 ปี จะมองส่วนของร่างกายเป็นเพียงพื้นผิวภายนอกที่เด็กมองเห็นเท่านั้น ดังนั้นการอธิบายสิ่งที่อยู่ภายในร่างกาย จึงเป็นสิ่งที่ยากต่อการเข้าใจของเด็ก เด็กอาจคิดว่าความเจ็บป่วยเกิดจากที่ตนเองทำอะไรบางอย่างผิด หรืออาจคิดว่าเป็นการลงโทษที่เป็นเด็กคือ เด็กจะมีพัฒนาการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมและความเข้าใจความเป็นเหตุ เป็นผลอย่างเป็นตรรกะ (Logic) ได้เช่นผู้ใหญ่หลังอายุ 10-12 ปี จากข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจของเด็ก อาจนำไปสู่การแปลความหมายที่ผิดก่อให้เกิดความกลัว ถ้าพยาบาลเข้าใจพัฒนาการของเด็กแล้วสามารถที่จะให้ข้อมูลแก่เด็กได้ดียิ่งขึ้น สามารถให้ความมั่นใจแก่เด็กในสิ่งที่เด็กจะปฏิบัติได้ ตลอดจนเข้าใจสิ่งที่เด็กพูด และการแปลความหมายของเด็กได้ถูกต้อง (Taylor and Forster, 1996; Downie et al., 1990)

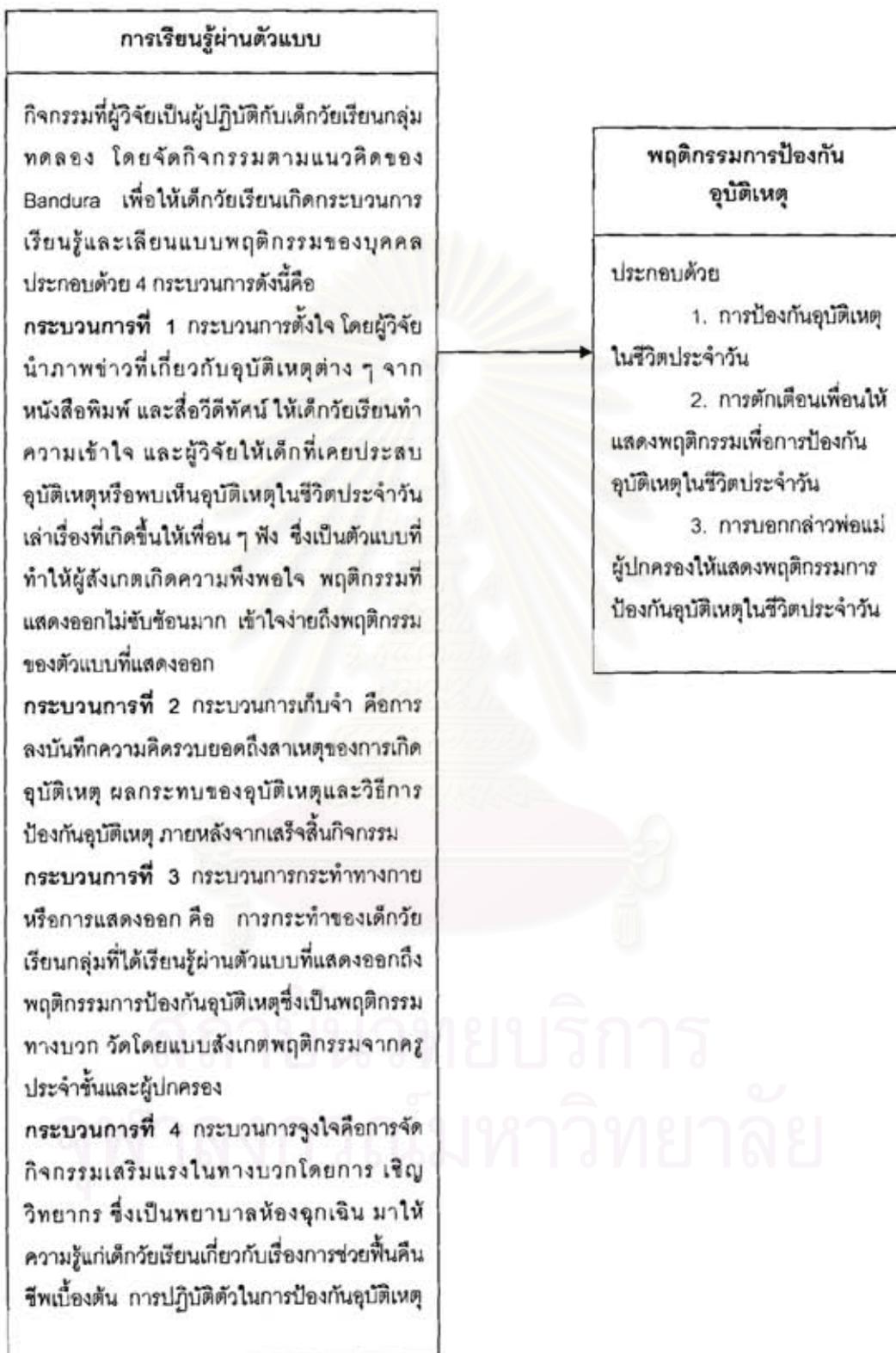
สิ่งที่ควรตระหนักในการสอนสุขศึกษาในเด็ก คือ ต้องให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนาน และเนื้อหาต้องสัมพันธ์กับโลกของเด็ก การนำของเล่น สิ่งจำลอง (Model) และสัญลักษณ์ต่างๆ มาประยุกต์เป็นสื่อการสอนจะช่วยให้เด็กเพลิดเพลินและเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

การสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน เป็นการให้คำแนะนำล่วงหน้า (Anticipatory education) เป็นการสอนเด็กวัยเรียนถึงเหตุการณ์ในอนาคตที่คาดว่าจะเกิด โดยมีเป้าหมายที่จะให้คำแนะนำแก่เด็กวัยเรียนเพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุต่อตนเอง ของเด็กวัยเรียน Bandura กล่าวว่า การเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบนั้น อิทธิพลของตัวแบบสามารถลดพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลกระทบทางลบ และสร้างพฤติกรรมโดยสามารถเลียนแบบพฤติกรรมตัวแบบได้ การให้ข้อมูลโดยใช้สื่อวีดิทัศน์เป็นตัวแบบ ในการสร้างพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ เมื่อเด็กได้รับข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์จริงและเก็บจำเป็นประสบการณ์จะทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถลดพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลทางลบได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัย กึ่งทดลอง (Quasi experimental research) เพื่อศึกษามลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียนซึ่งเป็นการศึกษาแบบสองกลุ่มวัดสองครั้ง (The pretest posttest control group design)

O ₁	หมายถึง	การประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนก่อนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ
O ₂	หมายถึง	การประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ
O ₃	หมายถึง	การประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุม
O ₄	หมายถึง	การประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน 4 สัปดาห์ ภายหลังการประเมินครั้งแรกในกลุ่มทดลอง
X	หมายถึง	การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เด็กวัยเรียน อายุ 9 -11 ปี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กวัยเรียนอายุ 9 -11 ปี ในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นเด็กวัยเรียน ที่ไม่มีความพร้อมด้านสติปัญญา การได้ยิน การมองเห็น และการพูด
- 2) เป็นเด็กวัยเรียนที่มีความสมัครใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการทำการวิจัย
- 3) ผู้ปกครองอนุญาตให้ให้ความร่วมมือในการทำการวิจัย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากรูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ควรมีกกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยที่สุดกลุ่มละ 20 ราย (Polit and Hungler, 1999) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 ราย เพื่อความเหมาะสมตามจำนวนเด็กนักเรียนในห้อง 1 ห้องของชั้นเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายในการคัดเลือกกลุ่มทดลองโดยในการเลือกสถานที่ทำการวิจัย โดยมีขั้นตอนการเลือกดังนี้

1. วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ที่ไม่มีการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมพิเศษในการป้องกันอุบัติเหตุโดยการติดต่อสอบถามกับครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาถึงแผนการในปีการศึกษานั้น ได้รายชื่อโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์จำนวน 7 โรงเรียน นำรายชื่อโรงเรียนตามคุณสมบัติมาสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยกำหนดโรงเรียนที่จับได้ครั้งแรกเป็นโรงเรียนที่จะดำเนินการทดลอง โดยการหยิบลูกเต๋าได้เป็นโรงเรียนอนุบาลเมืองชุมพร

2. หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายสุ่มหยิบเลือกห้องเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียนได้ห้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 แต่เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มหยิบเลือกห้องเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียนมีจำนวนนักเรียน 51 คน ดังนั้นกลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีเด็กวัยเรียนจำนวน 51 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 23 คน และ เพศหญิง 28 คน

3. ในส่วนกลุ่มควบคุมการเลือกสถานที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกรายชื่อโรงเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียนที่ดำเนินการทดลองคือโรงเรียนอนุบาลเมืองชุมพร มากกว่า 5 กิโลเมตร ซึ่งมีจำนวน 3 โรงเรียน มาสุ่มหยิบรายชื่อโรงเรียนเพื่อเป็นกลุ่มควบคุม 1 โรงเรียนได้เป็นโรงเรียนอนุบาลวัดสุบรรณนิมิตร ซึ่งมีจำนวนห้องเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 184 คน

หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายสุ่มหยิบเลือกรายชื่อเด็กวัยเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 100 คน โดยแยกเป็นเพศชาย จำนวน 50คน เป็นเพศหญิงจำนวน 50 คน แล้วทำการเก็บข้อมูล Pre-test ของกลุ่มควบคุมไว้ก่อนในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2549 และนำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกคุณสมบัติให้ตรงกับกลุ่มทดลองในเรื่องเพศ และประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุจำนวน 51 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบ Post-test ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มควบคุมทั้ง 51 คนในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ไว้ก่อนแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของโปรแกรมเนื่องจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการทดลองและการเก็บข้อมูลนานอาจ

ทำให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลจากกลุ่มทดลองไปสู่กลุ่มควบคุมและอาจมีผลต่อความตรงภายในของการทดลองได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงถึงตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจมีผลต่อผลการทดลอง จึงได้จัดกลุ่มตัวอย่างให้มีลักษณะเหมือนกันในเรื่อง

- เพศ โดยแยกเป็นเพศหญิง และเพศชาย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดอุบัติเหตุและเกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่แตกต่างกัน โดยพบว่าเพศชายมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงกว่าเพศหญิง เพราะธรรมชาติของเพศชาย จะซุกซนและอยากรู้อยากเห็นมากกว่าเพศหญิง (พรณี รัตนธรรม, 2543)

- ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุแยกเป็นเคยประสบเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ และไม่เคยประสบเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ ในส่วนของ ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน เนื่องจากเป็นกระบวนการเก็บจำหรือความจำ (Retention) จากประสบการณ์ตรงการเก็บจำเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการแปลง และการสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นตัวแทนความจำในเหตุการณ์ในรูปแบบบังคับ และมโนภาพของตนเอง มโนภาพจะถูกแปลงมาจากข้อมูลเดิมซึ่งจะถูกเก็บไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการแสดงออกที่เหมาะสม ในขณะที่ข้อมูลเดิมถูกให้แสดงออกมาโดยการแปลงเป็นสัญลักษณ์ของตัวแบบโดยมีรหัสความจำ และการชักซ้อมทางสติปัญญาเป็นรหัสข้อมูล รหัสที่ถูกสร้างให้เกิดขึ้นนี้ อาจสร้างเป็นพฤติกรรมเฉพาะต่อความสามารถของผู้สังเกตที่จะสร้างสรรค์การแสดงออกใหม่ๆ ในสิ่งที่เหมาะสม ซึ่งเป็นแนวทางที่เคยพบเห็นหรือได้ยินมาจากพื้นฐานความคิด และความรู้สึกเดิม จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกได้ ดังนั้นเด็กที่เคยมีประสบการณ์ทางด้านอุบัติเหตุโดยตรงย่อมมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่มากกว่าเด็กที่ไม่เคยประสบเหตุการณ์นั้นเลย (อัญชลี ชนะกุล, 2528) จากนั้นจัดเข้าคู่กัน (Matched pair) เพื่อเป็นการป้องกันตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น และควบคุมให้ทั้งสองกลุ่มมีคุณสมบัติเหมือนกัน (Mann, 2001) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 102 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 51 ราย กลุ่มควบคุม 51 ราย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยเริ่มจาก

1. ผู้วิจัยเสนอโครงร่างวิจัยเพื่อเข้ารับการพิจารณาจริยธรรมต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ในการทดลองในการวิจัยกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2548 และที่ประชุมมีมติให้ผ่านพิจารณาในวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2549

2. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพ อธิบายวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขอความร่วมมือในการทำวิจัย และอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ จะไม่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด คำตอบหรือข้อมูลทุกอย่างจะถือเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยให้กับผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง และนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ผลการทำวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมและกลุ่มตัวอย่างสามารถแจ้งออกจากการศึกษาวิจัยได้ก่อนที่จะทำการศึกษาวิจัยเสร็จสิ้นลง โดยไม่ต้องให้เหตุผลหรือคำอธิบาย ซึ่งการออกจากการวิจัยจะไม่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบรับเข้าร่วมการวิจัยผู้ปกครองจะต้องลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และหากระหว่างการทำวิจัย หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยให้ซักถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

สำหรับกลุ่มควบคุมเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง หากผลการวิจัยพบว่าการให้ข้อมูลผ่านตัวแบบมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ผู้วิจัยจะดำเนินเช่นเดียวกับกลุ่มทดลองในภายหลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กวัยเรียนต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

1.1 การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ โดยจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1. การเรียนรู้ผ่านตัวแบบโดยการดูภาพข่าวการเกิดอุบัติเหตุจากภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์และสื่อวีดิทัศน์ กิจกรรมที่ 2. การเรียนรู้ผ่านตัวแบบโดยการเล่าประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุ หรือ การพบเห็นอุบัติเหตุจากชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียน กิจกรรมที่ 3. การเรียนรู้ผ่านตัวแบบโดยการเชิญวิทยากร (พยาบาลวิชาชีพประจำงานอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน) มาให้ความรู้แก่เด็กวัยเรียน

1.2 แผนการสอนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ

1.3 คู่มือประกอบการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

2.2 แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับ

ผู้ช่วยวิจัย

2.3 แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมขึ้นเอง ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติกับเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลอง โดยจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรมเพื่อให้เด็กวัยเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคล 4 กระบวนการ ตามแนวคิดของ Bandura

มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1.1 จัดทำแผนการสอนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุเพื่อประกอบกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดให้เนื้อหาของแผนการสอนประกอบด้วย

- สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากรถ อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง อุบัติเหตุจมน้ำ
- ผลกระทบของอุบัติเหตุจากรถ อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง อุบัติเหตุจมน้ำ
- วิธีการป้องกันอุบัติเหตุจากรถ อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง อุบัติเหตุจมน้ำ

โดยการรวบรวมเนื้อหาจากตำรา เอกสาร วิทยุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาหลักเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนและแนวทางการป้องกันการบาดเจ็บของเด็กวัยเรียนตามแนวทางของการป้องกันการบาดเจ็บในเด็กของศูนย์วิจัยเพื่อการสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาและพัฒนาเรื่องการป้องกันการบาดเจ็บในเด็กอย่างต่อเนื่องระดับประเทศ โดยผู้วิจัยได้นำเนื้อหามาปรับปรุงการใช้คำเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน และปรับเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ โดยการเพิ่มในส่วนของการช่วยฟื้นคืนชีพเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมของโปรแกรมที่จัดขึ้น

1.1.2 ผู้วิจัยนำ แผนการสอนประกอบกิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเนื้อหาตามความเหมาะสม และความครอบคลุมของข้อคำถาม พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขเนื้อหา ภาษา หลังจากนั้นนำมาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

(Content validity) ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (ตามรายชื่อในภาคผนวก ก) ประกอบด้วย

- นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันอุบัติเหตุเด็ก จำนวน 1 ท่าน
- อาจารย์พยาบาล ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันอุบัติเหตุเด็ก จำนวน

1 ท่าน

- อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญการใช้สื่อจำนวน 1 ท่าน
- อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็ก จำนวน

2 ท่านซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาล 1 ท่านและอาจารย์ประจำโรงเรียน 1 ท่าน

ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยถือเกณฑ์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกันร้อยละ 80 คือผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกัน 4 ใน 5 ท่าน ซึ่งในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัยทั้งหมดผ่านความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ใน 5 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเรื่องเนื้อหา และภาษา โดยปรับเนื้อหาในแผนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน

1.2 จัดทำคู่มือประกอบการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ โดยการรวบรวมข้อมูลเนื้อหาจากตำรา เอกสารและการประชุมวิชาการประจำปีเรื่อง "การป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุและความรุนแรงในเด็ก" โดยมีเนื้อหาหลักเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน และแนวทางการป้องกันการบาดเจ็บของเด็กวัยเรียนตามแนวทางของการป้องกันการบาดเจ็บในเด็กของศูนย์วิจัยเพื่อการสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีโดยผู้วิจัยได้นำเนื้อหาเฉพาะในส่วนของแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กเกี่ยวกับเรื่องของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจราจร อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง อุบัติเหตุจมน้ำ มาปรับปรุงการใช้คำ เพิ่มเติมรูปภาพเพื่อเป็นตัวแบบ ให้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน และปรับเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ และเพิ่มเติมในส่วนของการช่วยฟื้นคืนชีพและรูปภาพเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่จัดขึ้น

1.2.1 ผู้วิจัยนำ คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเนื้อหาตามความเหมาะสม และความครอบคลุมของข้อคำถาม พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขเนื้อหา ภาษา หลังจากนั้นนำ มาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยถือเกณฑ์

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกันร้อยละ 80 คือผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกัน 4 ใน 5 ท่าน ซึ่งในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัยทั้งหมดผ่านความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ใน 5 ท่าน

1.2.2 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคู่มือมาพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเรื่องเนื้อหา และภาษาโดยปรับเนื้อหาในคู่มือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียนหลังจากนั้นจึงจัดวางรูปเล่มและเนื้อหาตามแนวของแผนการสอน

1.3 จัดทำบทบรรยายและรูปภาพประกอบสื่อวีดิทัศน์เรื่อง "รักษชีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ" โดยเนื้อหาและรูปภาพทั้งหมดจะเป็นการนำเสนอถึงเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุต่างๆแก่เด็กวัยเรียนซึ่งเป็นวัยเดียวกับกลุ่มทดลองซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตัวแบบซึ่งเป็นเด็กวัยเรียนจะมีการปฏิบัติพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและได้รับคือการบาดเจ็บจากการกระทำพฤติกรรมเหล่านั้นโดยการนำเสนอเป็นการนำเสนอโดยใช้ภาพนิ่ง และภาพจากข่าวหนังสือพิมพ์ พร้อมบทบรรยายถึงเหตุการณ์และแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุ

1.3.1 ผู้วิจัยนำบทบรรยายและรูปภาพประกอบสื่อวีดิทัศน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเนื้อหาตามความเหมาะสม และความครอบคลุมของข้อคำถาม พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขเนื้อหา ภาษา หลังจากนั้นนำ มาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 5 ท่านทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยถือเกณฑ์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกันร้อยละ 80 คือผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกัน 4 ใน 5 ท่าน ซึ่งในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัยทั้งหมดผ่านความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ใน 5 ท่าน

1.3.2 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำบทบรรยายและรูปภาพประกอบสื่อวีดิทัศน์มาพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยเพิ่มรูปแบบการนำเสนอสื่อ โดยการเพิ่มรูปภาพจากเหตุการณ์จริงของอุบัติเหตุและผลของอุบัติเหตุให้ชัดเจน น่าสนใจ และเหมาะสมกับเด็กวัยเรียนในส่วนของเนื้อหา และภาษาโดยปรับบทบรรยายสื่อวีดิทัศน์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียนหลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์จัดทำสื่อวีดิทัศน์ และบันทึกเสียงตามบทที่ผู้วิจัยเขียนไว้ นำสื่อวีดิทัศน์ที่ได้มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นผู้ตรวจเนื้อหา และปรับแก้ตามคำแนะนำจัดเพิ่มและลดรูปภาพ เช่น รูปภาพที่มีความน่ากลัวโดยสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้มีความยาว 15 นาทีเพื่อความเหมาะสมแก่เด็กวัยเรียน ใช้เวลาในการจัดทำและปรับปรุงสื่อเป็นเวลา 6 สัปดาห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในเด็ก วิธีการป้องกันอุบัติเหตุซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติได้ จากนั้นทำการสร้างแบบสอบถาม พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็ก โดยใช้การประเมินตามแนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura

2. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

2.1 ผู้วิจัยนำ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อวัด พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกัน อุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำการ ตรวจสอบความเชิงเนื้อหาโดยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความครอบคลุมเนื้อหา การ หาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (Content Validity Index : CVI) และใช้ เกณฑ์ค่า Content Validity Index ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.8 (Polit & Hungler, 1995) (Davis, 1992) โดยคำนวณค่า CVI จากผลการพิจารณาคำสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับคำจำกัดความและทฤษฎี

โดยมีสูตรในการคำนวณ (Hambleton et al., 1975 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยน์วารุณ, 2544) คือ

$$CVI = \frac{\text{จำนวนข้อคำถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ความคิดเห็นระดับ 3 และ 4}}{\text{จำนวนข้อคำถามทั้งหมด}}$$

การหาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกัน อุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า CVI = 0.9 แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัยได้ค่า CVI = 0.83 และแบบสอบถามการ แสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครองได้ค่า CVI = 0.86 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เช่น

1. การตัดข้อคำถามบางข้อที่ให้ความหมายซ้ำซ้อน และการปรับภาษาให้เข้าใจ ได้ง่ายขึ้น

2. ปรับปรุงเกณฑ์ในการให้คะแนน ลักษณะของข้อคำถามในแบบสอบถาม แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย และแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง จากมาตรวัดประมาณค่า 3 ระดับ เป็น 2 ระดับ คือมาตรวัดประมาณค่า จาก ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำเลย เป็น

ทำ หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวที่ผู้ปกครองสังเกตเห็น

ไม่เคยทำเลย หมายถึง เด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเลยที่ผู้ปกครองสังเกตเห็น

ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

2.1.1 ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ

2.2.2 ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

โดยข้อคำถามจะเป็นการวัดเพื่อประเมินดังนี้

แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนเพื่อใช้ประเมินความเชื่อมั่นของเด็กวัยเรียนว่าสามารถกระทำพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุได้หรือไม่ ซึ่งจะมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุแต่ละชนิด วิธีการป้องกันอุบัติเหตุที่เด็กวัยเรียนสามารถปฏิบัติได้นำข้อคำถามของแบบสอบถามมาพิจารณาความสอดคล้อง และความครอบคลุมโครงสร้างทางเนื้อหาได้ข้อคำถาม 31 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามแบ่งเป็นรายด้านตามกรอบแนวคิด 3 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. การป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน มีข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 14, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31

2. การตกเดือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ข้อ 6, 7, 8, 9, 10, 18

3. การบอกกล่าวผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันมีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ข้อ 11, 12, 13, 15, 17, 29

2) กำหนดรูปแบบการประเมินเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 3 ระดับ (Rating scale) โดยคำตอบที่ให้เลือกแบ่งเป็น 3 ระดับ การแปลความหมายและการให้คะแนน ดังนี้ คือ

ทำเป็นประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเสมอเป็นประจำ
ทำเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติหรือกระทำพฤติกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่เคยทำเลย	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเลย

เกณฑ์ในการให้คะแนนแบ่งออกเป็น ลักษณะของข้อคำถามซึ่งประกอบด้วยข้อความทั้งเชิงบวก หมายถึง ข้อคำถามนั้นเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ และเชิงลบ หมายถึง ข้อคำถามนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรปฏิบัติ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตัวเลือก		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ	
ทำเป็นประจำ	ให้	3	1	คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	ให้	2	2	คะแนน
ไม่เคยทำเลย	ให้	1	3	คะแนน

คะแนนรวมของแบบประเมินมีคะแนน ตั้งแต่ 31 ถึง 93 คะแนน โดยคะแนนต่ำ หมายถึงการมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุเล็กน้อย และคะแนนสูงหมายถึง การมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุสูง

การแปลผลคะแนนโดยรวม โดยแบ่งระดับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุโดยรวมของเด็กวัยเรียนโดยใช้อันตรภาคชั้น ดังนี้

- 24 – 65 คะแนน หมายถึง การมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในระดับต่ำ
- 66 – 76 คะแนน หมายถึง การมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในระดับปานกลาง
- 77 - 93 คะแนน หมายถึง การมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในระดับสูง

2.2 แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน สำหรับผู้ช่วยวิจัย ประกอบด้วยข้อความจำนวน 14 ข้อ เพื่อให้ครูประจำชั้นประเมินเด็กวัยเรียนในการแสดงพฤติกรรมแต่ละวัน สัปดาห์ละครั้งภายหลังการเรียนรู้ผ่านตัวแบบสัปดาห์ที่ 2

กำหนดรูปแบบการประเมินเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 2 ระดับ (Rating scale) โดยคำตอบที่ให้เลือกแบ่งเป็น 2 ระดับ การแปลความหมายและการให้คะแนน ดังนี้ คือ

ทำเป็นประจำ หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวทุกครั้ง
 ผู้ช่วยวิจัยสังเกตเห็น

ไม่เคยทำเลย หมายถึง เด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวทุกครั้ง
 ผู้ช่วยวิจัยสังเกตเห็น

เกณฑ์ในการให้คะแนน ลักษณะของข้อคำถามซึ่งประกอบด้วยข้อความทั้งเชิงบวก และเชิงลบ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตัวเลือก		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ทำเป็นประจำ	ให้	2	1 คะแนน
ไม่เคยทำเลย	ให้	1	2 คะแนน

2.3 แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน สำหรับผู้ปกครองมีจำนวน 15 ข้อ เพื่อให้ผู้ปกครองประเมินเด็กวัยเรียนในการแสดงพฤติกรรมแต่ละวัน สัปดาห์ละครั้งภายหลังการให้ข้อมูลผ่านตัวแบบสัปดาห์ที่ 2 แบ่งความถี่ของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเป็น 2 ระดับ คือ

ทำเป็นประจำ หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวทุกครั้ง
 ผู้ปกครองสังเกตเห็น

ไม่เคยทำเลย หมายถึง เด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเลย
 ผู้ปกครองสังเกตเห็น

เกณฑ์ในการให้คะแนน ลักษณะของข้อคำถามซึ่งประกอบด้วยข้อความทั้งเชิงบวก และเชิงลบ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตัวเลือก		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ทำเป็นประจำ	ให้	2	1 คะแนน
ไม่เคยทำเลย	ให้	1	2 คะแนน

การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2549 มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้จริง (Try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนสหศึกษา จังหวัดชุมพร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขอความร่วมมือทดลองแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย และแบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง หลังจากได้รับการอนุญาต ผู้วิจัยเข้าพบครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แนะนำตนเอง ขอความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือในการทำวิจัย โดยอธิบายวัตถุประสงค์ในการทดลองเครื่องมือ นำแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย และแบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง ให้กับเด็กวัยเรียน ผู้ปกครอง และครูประจำชั้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ใช้เกณฑ์ค่าความเที่ยง 0.7 ขึ้นไป (Burns and Grove, 2001) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ได้ค่าความเที่ยง 0.8 แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัยได้ค่าความเที่ยง = 0.73 และแบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครองได้ค่าความเที่ยง = 0.78 ซึ่งสามารถยอมรับและนำมาใช้ได้

ในการทดลองใช้แบบสอบถามจริง (Try out) ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อวีดิทัศน์โดยถามคำถามที่เกี่ยวกับการพบเห็นเหตุการณ์อุบัติเหตุที่เด็กวัยเรียนรู้สึกกลัว เช่น "นักเรียนคิดว่าชาวแบบไหนที่จะทำให้เรารู้สึกกลัวการเกิดอุบัติเหตุ" "นักเรียนคิดว่า ถ้าเราได้ดูข่าวหรือเจอเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ เช่น รถชน หรือคนจมน้ำ หรือเด็กตกจากชิงช้าจะทำให้เรารู้หรือไม่ว่าเราควรป้องกันอุบัติเหตุได้อย่างไร" "นักเรียนคิดว่าการที่เรามีความรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุเราจะสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้อย่างไร"

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการทดลองเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการก่อนทดลอง ขั้นตอนการทดลอง และขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการก่อนทดลอง

1. ผู้วิจัยรวบรวมและศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการสร้างสื่อวีดิทัศน์โดยเริ่มจากการเขียนบท คัดกรองรูปภาพสัญลักษณ์ที่จะนำมาเป็นตัวแบบในสื่อวีดิทัศน์ และค้นหารูปอุบัติเหตุในเด็กจากอินเตอร์เน็ต รวมถึงภาพข่าวหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์จัดทำสื่อวีดิทัศน์ และบันทึกเสียงตามบทที่ผู้วิจัยเขียนไว้ นำสื่อวีดิทัศน์ที่ได้มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นผู้ตรวจเนื้อหา และปรับแก้ตามคำแนะนำจัดเพิ่มและลดรูปภาพ เช่น รูปภาพที่มีความน่ากลัว โดยใช้เวลาในการจัดทำและปรับปรุงสื่อเป็นเวลา 6 สัปดาห์

2. เมื่อผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลองในการวิจัย กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชุมพร และโรงเรียนอนุบาลวัดสุบรรณนนิมิตร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล

3. เมื่อได้รับอนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบอาจารย์ประจำชั้น แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการทดลอง รายละเอียดในการเก็บข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ และการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือการวิจัย

ขั้นการทดลอง

ในขั้นการทดลอง ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองในกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2550 โดยเริ่มตั้งแต่ผู้วิจัยขอเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในช่วงชั่วโมงเรียนวิชาสุขศึกษาของชั้นเรียน เพื่อสร้างสัมพันธภาพโดยการแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการวิจัย แจกแบบขอความร่วมมือร่วมการวิจัยแก่เด็กวัยเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองลงนามยินยอมร่วมการวิจัย และมอบหมายให้ครูประจำชั้นเก็บส่งคืนผู้วิจัยในวันถัดไป เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

กลุ่มควบคุม

หลังจากได้รับความร่วมมือและรับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมแล้ว ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันอุบัติเหตุก่อนการทดลอง (Pre – test) โดยผู้วิจัยอยู่บริเวณใกล้เคียงเพื่ออธิบายข้อสงสัยหรือตอบข้อคำถาม หลังจากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ในกลุ่มควบคุมนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 100 ราย แล้วจึงนำแบบสอบถามนั้นมาคัดเลือกคุณสมบัติให้ตรงกับกลุ่มทดลอง จำนวน 51 ราย หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลในกลุ่มทดลอง

และเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองของกลุ่มทดลองผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มทดลองจำนวน 51 รายใน 4 สัปดาห์ (Post – test) ภายหลังจากทดลองแล้ว

กลุ่มทดลอง

หลังจากได้รับความร่วมมือและรับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองแล้วผู้วิจัยในกลุ่มทดลอง ดังนี้

ครั้งที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1) วันที่ 10 มกราคม 2550 หลังจากได้รับความร่วมมือ และความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กวัยเรียนแล้วผู้วิจัยเข้าพบเด็กวัยเรียนที่ห้องเรียนในช่วงโมงวิชา สุขศึกษา แนะนำตัว และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันอุบัติเหตุ (Pre-test) โดยผู้วิจัยอยู่บริเวณใกล้เคียงเพื่ออธิบายข้อสงสัยหรือตอบข้อคำถาม หลังจากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและจัดนำเข้าสู่กิจกรรมที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยจัดนักเรียนนั่งเป็นกลุ่มกลุ่ม 10 คน โดยเด็กในแต่ละกลุ่มจะนั่งเป็นรูปตัว U หันหน้าไปทางหน้าห้องเรียน และนั่งเรียงกลุ่มเป็นรูปตัว U เช่นกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยเริ่มนำเข้าสู่โปรแกรมโดยการใช้คำถามว่า “ นักเรียนรู้จักคำว่าอุบัติเหตุหรือไม่ คิดว่าหมายความว่าอย่างไร” แล้วกระตุ้นให้กลุ่มส่งตัวแทนตอบทุกกลุ่ม หลังจากนั้นผู้วิจัยกล่าวนำเข้าสู่กิจกรรมต่อไป

กิจกรรมที่ 1 ผู้วิจัยนำภาพข่าวที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุต่าง ๆ ติดบนแผ่นกระดานพลาสติก กว้าง 1.5 x 0.60 เมตรโดยภาพทั้งหมดเป็นภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ และภาพจริง เช่น

- ข่าวเด็กวัยเรียน 3 คนที่ไปเล่นน้ำในบ่อน้ำใกล้บ้านเมื่อมีเพื่อนคนหนึ่งจมน้ำ จึงกระโดดลงไปช่วยทำให้เด็กทั้ง 3 คนเสียชีวิต ภาพที่นำมาเสนอคือภาพแม่ของเด็กนั่งกอดร่างเด็กร้องไห้
- ภาพเด็กวัยเรียนเพศหญิงใส่เครื่องช่วยหายใจ มีคำบรรยายใต้ภาพถึงสาเหตุที่เด็กต้องใส่เครื่องช่วยหายใจเนื่องจากการตกจากต้นไม้เนื่องจากปีนขึ้นไปเก็บมะม่วง

ส่งภาพให้เด็กวัยเรียนดูทุกกลุ่ม หลังจากนั้นผู้วิจัยกระตุ้นให้เด็กอภิปรายระบบกลุ่ม โดยอภิปรายถึง 1) สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ 2) ผลกระทบของอุบัติเหตุ 3) วิธีการป้องกันอุบัติเหตุ โดยใช้ประสบการณ์และความคิดของแต่ละคน โดยการใช้คำถาม เช่น "นักเรียนคิดว่าชาวเด็กจมน้ำทำให้เรารู้สึกอย่างไร" "นักเรียนคิดว่าถ้าเราไม่อยากเจอเหตุการณ์อย่างนั้นและไม่อยากให้แม่ร้องไห้เราจะทำอย่างไรได้บ้าง" กระตุ้นให้กลุ่มส่งตัวแทนตอบทุกกลุ่ม หลังจากนั้นให้เด็กวัยเรียนเขียนสรุปความคิดรวบยอดถึงสาเหตุอุบัติเหตุจมน้ำ พลัดตกจากที่สูง และอุบัติเหตุจากรถลงในรูปแบบบันทึกที่ผู้วิจัยแจกให้ใช้เวลาประมาณ 25 นาที ในขั้นตอนการทดลองขั้นนี้เนื่องจากกลุ่มเด็กวัยเรียนเป็นกลุ่มใหญ่มีจำนวนกลุ่มที่ทดลองจำนวนมาก การแบ่งกลุ่มละ 10 คนจึงมีความวุ่นวายในการจัดกลุ่ม การจัดสถานที่ และการเสนอชื่อ ในตอนแรกๆเด็กวัยเรียนขาดความสนใจ เนื่องจากยังมีความวุ่นวายจากการจัดกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้จัดเก้าอี้ในห้องเป็นวงกลม และเลื่อนโต๊ะไว้ด้านข้างหลังจากนั้นเล่นเกมจับกลุ่มโดยการเปิดเพลงและให้เด็กกลุ่มทดลองส่งของ 10 ชิ้น ซึ่งเป็นของรางวัลที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ไปตามวงกลมเมื่อปิดเพลงแล้วของขวัญอยู่ที่ใครจะจับเด็กกลุ่มนั้นเป็น 1 กลุ่มทำเช่นนี้เรื่อยๆจนครบ 5 กลุ่ม ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมเช่นนี้ส่งผลให้สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยและเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองดีขึ้นและให้ความร่วมมือดีในการทำกิจกรรมต่อ ๆ มา

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเสนอชื่อวีดิทัศน์เรื่อง " เราชักษ์ชีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ" ให้เด็กวัยเรียนดูพร้อมๆกันโดยความยาวของสื่อใช้เวลา 15 นาทีหลังจากนั้นผู้วิจัยกระตุ้นให้เด็กอภิปรายระบบกลุ่ม โดยอภิปรายถึง 1) สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ 2) ผลกระทบของอุบัติเหตุ 3) วิธีการป้องกันอุบัติเหตุ โดยใช้ประสบการณ์และความคิดของแต่ละคน โดยการใช้คำถาม เช่น "นักเรียนคิดว่าภาพเด็กพิการที่เกิดจากถูกรถชนทำให้เรารู้สึกอย่างไร" "นักเรียนคิดว่าถ้าเราไม่อยากเจอให้ตัวเราต้องประสบกับเหตุการณ์การสิ้นหรือชนกันจนได้รับบาดเจ็บเราจะทำอย่างไรได้บ้าง" "นักเรียนคิดว่าถ้าเราเป็นขึ้นเล่นเครื่องเล่นที่ชำรุด หรือไถวชิงช้าสูงๆจะทำให้เราได้รับผลอย่างไรบ้าง" กระตุ้นให้กลุ่มส่งตัวแทนตอบทุกกลุ่ม หลังจากนั้นให้เด็กวัยเรียนเขียนสรุปความคิดรวบยอดถึงสาเหตุอุบัติเหตุจมน้ำ พลัดตกจากที่สูง และอุบัติเหตุจากรถลงในรูปแบบบันทึกที่ผู้วิจัยแจกให้ใช้เวลาประมาณ 25 นาที

กิจกรรมที่ 2 ผู้วิจัยให้เด็กที่เคยประสบอุบัติเหตุหรือพบเห็นอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันโดยการกระตุ้นให้ส่งตัวแทนกลุ่มกลุ่มละ 2 คนเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อน ๆ ฟัง ผู้วิจัยกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันอภิปรายถึง 1) สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ 2) ผลกระทบของอุบัติเหตุ 3) วิธีการป้องกันอุบัติเหตุ โดยใช้ประสบการณ์และความคิดของแต่ละคนโดยใช้คำถามเช่น " จากเรื่องที่เพื่อนว่าเพื่อนวิ่งเล่นบนบันได และลื่นตกลงมาจนแขนด้านขวาหักและต้องใส่เฝือกเป็นเวลา 1 เดือน นักเรียนคิดว่ากรกระทำที่ทำให้เพื่อนต้องตกลงมาจนแขนหักคิดว่าเป็นเพราะอะไร" " เราจะ

ป้องกันการเกิดเหตุการณ์อย่างนั้นได้อย่างไร" โดยการกระตุ้นกลุ่มและถามคำถามผู้วิจัยได้ปฏิบัติ ทุกครั้งภายหลังจากที่มีเด็กวัยเรียนเล่าถึงเหตุการณ์ที่ประสบมา ในกิจกรรมนี้ผู้วิจัยและกลุ่มใช้เวลาประมาณ 45 นาทีเนื่องจากการกระตุ้นกลุ่มเด็กวัยเรียนให้เด็กวัยเรียนให้ความร่วมมือค่อนข้างยากแต่เมื่อเด็กวัยเรียนเห็นเพื่อนที่เล่าเหตุการณ์ได้เล่าเหตุการณ์ให้เพื่อนคนอื่นฟังแล้วเพื่อนๆ สนใจทำให้เด็กวัยเรียนให้ความร่วมมือมากขึ้นหลังจากนั้นสรุปความคิดรวบยอด และลงบันทึกใช้เวลาเวลาประมาณ 25 นาที

เมื่อเสร็จทั้ง 2 กิจกรรม แล้ว ผู้วิจัย อธิบายถึงกิจกรรมที่ 3 และนัดวันที่จะทำกิจกรรมที่ 3

ครั้งที่ 2 (สัปดาห์ที่ 2) วันที่ 17 มกราคม 2550

กิจกรรมที่ 3 ผู้วิจัยเชิญวิทยากร ซึ่งเป็นพยาบาลห้องฉุกเฉินมาให้ความรู้แก่เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับเรื่องการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้น การปฏิบัติตัวในการป้องกันอุบัติเหตุ นำเสนอวีดิทัศน์เรื่อง "เรารักษีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ" อีกครั้ง หลังจากนั้นฝึกปฏิบัติการฝึกการเป่าปาก และฝึกการช่วยนวดหัวใจจากหุ่นจริงซึ่งในกิจกรรมนี้ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากเด็กวัยเรียนมาก การทำกลุ่มจึงมีความสนุกสนานและมีการถามคำถามจากเด็กวัยเรียน เช่น "ถ้าเราช่วยเป่าปากคนได้นั้นเราสามารถช่วยชีวิตคนได้จริงๆหรือ" และคำถามที่ว่า "หนูไม่เคยคิดเลยว่าเด็กจะสามารถช่วยชีวิตคน และสามารถป้องกันตัวเองจากการเกิดอุบัติเหตุได้" ทำให้ผู้วิจัยประเมินได้ในระดับหนึ่งว่ากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสมได้ หลังจากนั้นสรุปความคิดรวบยอดและลงบันทึกใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมที่ 3 แล้ว ผู้วิจัยนัดวันที่จะตอบแบบสอบถาม (Post – test) ในสัปดาห์ที่ 4

ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลของกลุ่มทดลองในการพบกับกลุ่มทดลองครั้งที่ 2 (สัปดาห์ที่ 1 ในการทำกิจกรรม) วันที่ 10 มกราคม 2550 ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pre – test) และครั้งที่ 4 (สัปดาห์ที่ 5 ในการทำกิจกรรม) วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 (Post – test) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มทดลองตรงตามพฤติกรรมจริงของเด็กวัยเรียนมากที่สุด ดังนั้นการประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่เด็กวัยเรียนแสดงออกภายหลังจากการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนั้น จึงมีการเก็บภายหลังจากการเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว 2 สัปดาห์เพื่อให้เด็กวัยเรียนมีโอกาสได้แสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันที่แท้จริง

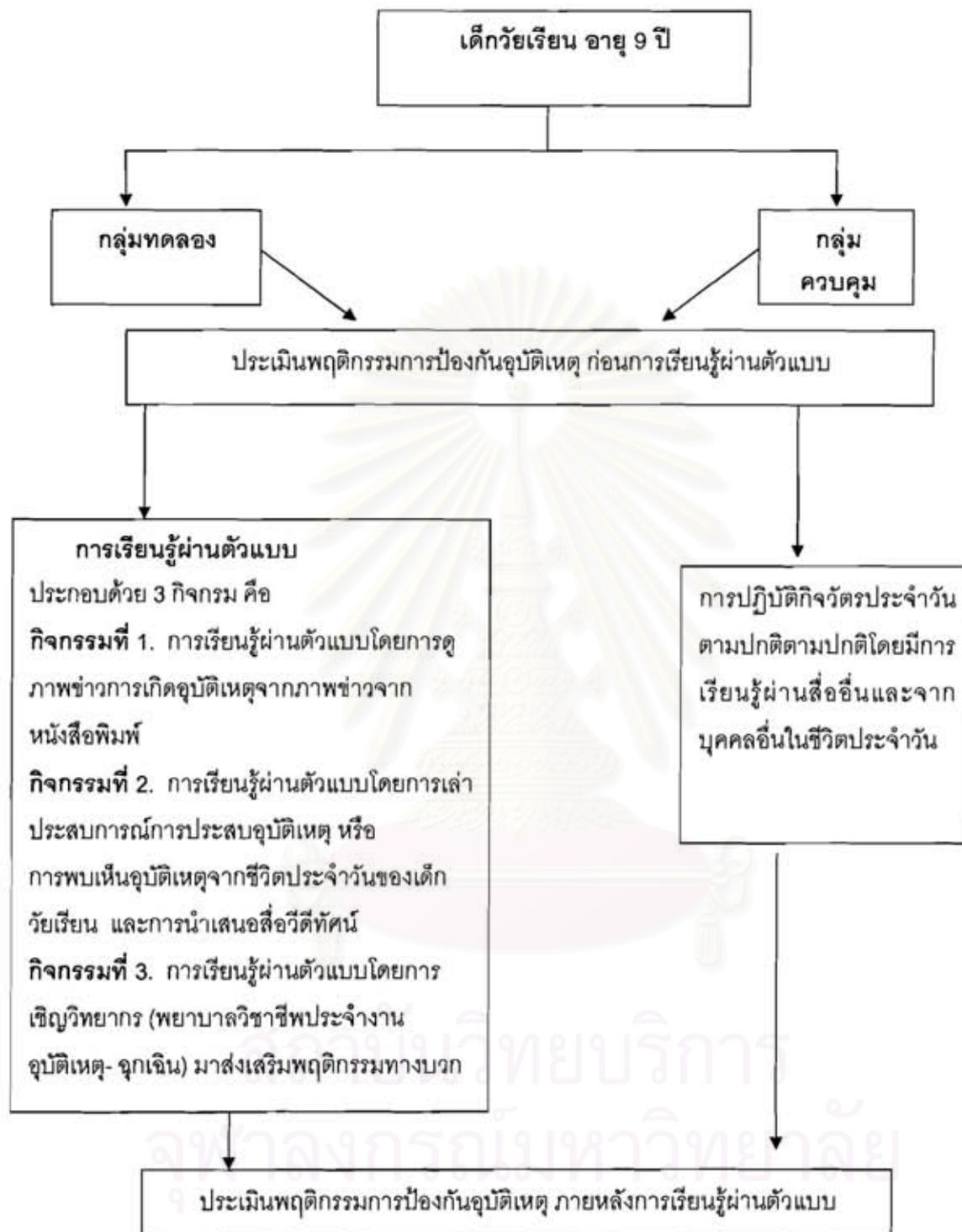
การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Social Science/for Windows) กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 เป็นเกณฑ์ในการสรุปผลทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป แจกแจงความถี่ และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
2. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน แยกเป็นรายด้าน 3 พฤติกรรม
3. เปรียบเทียบผลต่างระหว่างคะแนนในการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนก่อนและหลัง การเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน ในกลุ่มทดลองแยกเป็น 3 พฤติกรรมโดยใช้สถิติ Dependent t – test
4. เปรียบเทียบผลต่างระหว่างคะแนนในการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังการเรียนรู้ผ่านตัวแบบกับกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ แยกเป็น 3 พฤติกรรมโดยใช้สถิติ Independent t - test

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัย กึ่งทดลอง (Quasi experimental research) เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาแบบสองกลุ่มวัดสองครั้ง (The pretest posttest design) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ ต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ก่อนและหลังการทดลอง การนำเสนอข้อมูล จะนำเสนอเป็น ลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ของเด็กวัยเรียนโดยรวม

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ ต่อพฤติกรรมการป้องกัน อุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ก่อนและหลังการทดลองแยกเป็นรายด้าน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ช่วยวิจัยและผู้ปกครอง หลังจากการได้รับข้อมูลผ่านตัวแบบในสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเด็กวัยเรียนจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุต่อตนเอง การพบเห็นเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มทดลอง (n = 51 คน)		กลุ่มควบคุม (n = 51 คน)		รวม (n = 102 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	เพศ					
ชาย	25	49	25	49	50	49
หญิง	26	51	26	51	52	51

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเด็กวัยเรียนจำนวน 102 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 51 คน และกลุ่มควบคุม 51 คน พบว่าเป็นเด็กวัยเรียนเพศหญิง 52 คน คิดเป็นร้อยละ 51 และเป็นเพศชาย 50 คน คิดเป็นร้อยละ 49

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน โดยรวม

1. ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

ตารางที่ 2 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนโดยรวมระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบ กับ กลุ่มเด็กวัยเรียนที่ไม่ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ของเด็กวัยเรียน		df	t*
	Mean	S.D.		
กลุ่มทดลอง	89.15	3.78	100	15.330
กลุ่มควบคุม	65.49	10.35		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุโดยรวมของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองเท่ากับ 89.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.78 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 65.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.35

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนโดยรวมก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ ของเด็กวัยเรียน		df	t*
	Mean	S.D.		
ก่อนการทดลอง	61.117	9.21	100	20.109
หลังการทดลอง	89.156	3.78		

* p < .05

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองก่อนทดลองเท่ากับ 61.117 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.21 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังการทดลองเท่ากับ 89.156 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.78

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ก่อนและหลังการทดลองแยกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบกับกลุ่มเด็กวัยเรียนควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน ของเด็กวัยเรียน		df	t*
	Mean	S.D.		
กลุ่มทดลอง	52.56	6.31	100	13.14
กลุ่มควบคุม	42.92	9.64		

* p .05

จากตาราง 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองเท่ากับ 52.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.31 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 42.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.64

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบ กับ กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนในการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ ของเด็กวัยเรียน		df	t*
	Mean	S.D.		
ก่อนการทดลอง	48.45	7.23	100	6.085.
หลังการทดลอง	52.56	6.31		

* p < .05]

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองก่อนทดลองเท่ากับ 48.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.23 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังการทดลองเท่ากับ 52.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.31

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในชีวิตประจำวันในกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุโดยการ
 ดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็ก
 วิทยาลัยระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ กับ กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ โดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรม		df	t*
	Mean	S.D.		
กลุ่มทดลอง	16.57	1.41	100	4.065
กลุ่มควบคุม	14.70	3.45		

* p .05

จากตาราง 6 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวิทยาลัยเรียนค่าเฉลี่ย
 คะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุโดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกัน
 อุบัติเหตุในชีวิตประจำวันในกลุ่มทดลองเท่ากับ 16.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.41
 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวิทยาลัยเรียนพฤติกรรมกำ
 บังกันอุบัติเหตุโดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน
 ในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 14.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.45

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงผลพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ
 โดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน ระหว่างกลุ่ม
 ทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงผลพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของ
 เด็กวิทยาลัยเรียนโดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันใน
 กลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงผลพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวิทยาลัยเรียน
 โดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันในกลุ่มควบคุม
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุโดยการ
 ดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็ก
 วิทยาลัยระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบ กับ กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนในการแสดงพฤติกรรมโดยการดักเตือนเพื่อน ให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุ		df	t*
	Mean	S.D.		
ก่อนการทดลอง	13.70	4.24	100	4.085
หลังการทดลอง	16.57	1.41		

* $p < .05$

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยคะแนนแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวิทยาลัยเรียน
 โดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันในกลุ่มทดลอง
 ก่อนทดลองเท่ากับ 13.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.24 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนแสดง
 พฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุของเด็กวิทยาลัยเรียนโดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำ
 บังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันหลังการทดลองเท่ากับ 16.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
 1.41

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ
 ของเด็กวิทยาลัยเรียนโดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำบังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน
 กลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมกำ
 บังกันอุบัติเหตุของเด็กวิทยาลัยเรียนในกลุ่มทดลองโดยการดักเตือนเพื่อนให้แสดงพฤติกรรมเพื่อกำ
 บังกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ
 ของเด็กวิทยาลัยเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้แสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียน ระหว่างกลุ่ม ที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ แสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุ ในชีวิตประจำวัน		df	t*
	Mean	S.D.		
กลุ่มทดลอง	16.33	0.55	100	1.56
กลุ่มควบคุม	14.70	0.64		

* p .05

จากตาราง 8 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนโดยการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันในกลุ่มทดลองเท่ากับ 16.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนโดยการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 14.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุโดยการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในการแสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนโดยการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันในกลุ่มทดลองสูงกว่าในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกำบังอุปนิสัยในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบ กับ กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกำบังอุปนิสัยในชีวิตประจำวัน		df	t*
	Mean	S.D.		
ก่อนการทดลอง	11.57	0.64	100	5.58
หลังการทดลอง	16.33	0.36		

* p < .05

จากตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกำบังอุปนิสัยในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลองก่อนทดลองเท่ากับ 11.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกำบังอุปนิสัยในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนหลังการทดลองเท่ากับ 16.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกำบังอุปนิสัยในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการบอกกล่าวพ่อแม่ ผู้ปกครองให้แสดงพฤติกรรมกำบังอุปนิสัยในชีวิตประจำวันของเด็กวัยเรียนในกลุ่มทดลอง สูงกว่าเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ช่วยวิจัยและผู้ปกครอง หลังจากการได้เรียนรู้ผ่านตัวแบบในสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง โดยใช้ สถิติความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ช่วยวิจัยที่โรงเรียน

ข้อมูลการทดลอง	ค่าคะแนน		Mean	S.D.
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด		
คะแนนพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุ สัปดาห์ที่ 2 ของการทดลอง	16	20	17.22	3.54
คะแนนพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุ สัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง	18	21	20.24	1.42

จากตารางที่ 10 พบว่าในสัปดาห์ที่ 2 ของการทดลอง ค่าคะแนนการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ช่วยวิจัยมีค่าต่ำสุด เท่ากับ 16 คะแนน ส่วนค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 20 คะแนน ในสัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง พบว่าค่าคะแนนการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ช่วยวิจัยมีค่าต่ำสุด เท่ากับ 18 คะแนน ส่วนค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 21 คะแนน

จากตารางพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ในสัปดาห์ที่ 3 (Mean = 20.42) สูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ในสัปดาห์ที่ 2 (Mean = 17.22)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองที่บ้าน

ข้อมูลการทดลอง	ค่าคะแนน		Mean	S.D.
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด		
คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ สัปดาห์ที่ 2 ของการทดลอง	16	20	18.8	3.71
คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ สัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง	24	27	25.8	1.90

จากตารางที่ 11 พบว่าในสัปดาห์ที่ 2 ของการทดลอง ค่าคะแนนการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 16 คะแนน ส่วนค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 20 คะแนน

ในสัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง พบว่า ค่าคะแนนการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 24 คะแนน ส่วนค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 27 คะแนน

จากตารางพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในสัปดาห์ที่ 3 (Mean = 25.8) สูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนในสัปดาห์ที่ 2 (Mean = 18.8)

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบแผนการวิจัยชนิด กึ่งทดลอง (Quasi experimental research) ซึ่งเป็นการศึกษาแบบสองกลุ่มวัดสองครั้ง (The pretest posttest design)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ระหว่างกลุ่มเด็กวัยเรียนที่เรียนรู้ ผ่านตัวแบบกับกลุ่มเด็กวัยเรียนที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติ และ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ ต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ก่อนและหลังการทดลอง

สมมุติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนหลังการเรียนรู้ผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง
2. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กวัยเรียน อายุ 9-10 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดชุมพร มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 102 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 51 ราย โดยทั้งสองกลุ่มจะมีการจัดเข้าคู่กันโดยมีลักษณะใกล้เคียงกันในเรื่องเพศ และประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ

การดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายในการคัดเลือกกลุ่มทดลองโดยในการเลือกสถานที่ทำการวิจัย โดยคัดเลือกโรงเรียนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ที่ไม่มีการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมพิเศษในการป้องกันอุบัติเหตุมาสูมตัวอย่างแบบง่าย โดยหยิบฉลากได้โรงเรียนอนุบาลเมืองชุมพรเป็นโรงเรียนที่จะดำเนินการทดลองหลังจากนั้น ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายสุ่มหยิบเลือกห้องเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องได้ห้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 51 คน ดังนั้นกลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีเด็กวัยเรียนจำนวน 51 คนโดยแยกเป็นเพศชาย 23 คน และ เพศหญิง 28 คน

ในส่วนกลุ่มควบคุมการเลือกสถานที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกรายชื่อโรงเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียนที่ดำเนินการทดลอง มากกว่า 5 กิโลเมตร มีจำนวน 3 โรงเรียน มาสุ่มหยิบรายชื่อเป็นโรงเรียนอนุบาลวัดสุบรรณนิมิตเป็นโรงเรียนเพื่อเป็นกลุ่มควบคุม หลังจากนั้น ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายสุ่มหยิบเลือกรายชื่อเด็กวัยเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 100 คน โดยแยกเป็นเพศชาย จำนวน 50 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 50 คน

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองในกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 โดยเริ่มตั้งแต่ผู้วิจัยขอเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในช่วงชั่วโมงเรียนวิชาสุขศึกษาของชั้นเรียน แนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการวิจัย แจกแบบขอความร่วมมือร่วมการวิจัยแก่เด็กวัยเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองเซ็นยินยอมร่วมการวิจัย และมอบหมายให้ครูประจำชั้นเก็บส่งคืนผู้วิจัยในวันที่ 4 มกราคม 2550 เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล Pre-test ของกลุ่มควบคุมไว้ก่อนและนำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกคุณสมบัติให้ตรงกับกลุ่มทดลองในเรื่องเพศ และประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบ Post-test ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มควบคุมทั้ง 51 คนในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550

ในส่วนของกลุ่มทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยการให้เด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถาม Pre - test เพื่อวัดพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุในวันที่ 10 มกราคม 2550 และจัดนำเข้าสู่กิจกรรมที่ 1

โดยผู้วิจัยนำภาพข่าวที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ให้เด็กวัยเรียนดู หลังจากนั้นผู้วิจัยกระตุ้นให้เด็กอภิปรายระบบกลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 25 นาที

กิจกรรมที่ 2 ผู้วิจัยให้เด็กที่เคยประสบอุบัติเหตุหรือพบเห็นอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อน ๆ ฟัง ผู้วิจัยกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันอภิปรายใช้เวลาประมาณ 25 นาที เมื่อเสร็จทั้ง 2 กิจกรรม แล้ว ผู้วิจัย อธิบายถึงกิจกรรมที่ 3 และนัดวันที่จะทำกิจกรรมที่ 3

วันที่ 17 มกราคม 2550 โดยผู้วิจัยเชิญวิทยากร ซึ่งเป็นพยาบาลห้องฉุกเฉินมาให้ความรู้แก่เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับเรื่องการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้น การปฏิบัติตัวในการป้องกันอุบัติเหตุและการปฏิบัติจริง ใช้เวลาประมาณ 45 นาที เมื่อเสร็จสิ้นทั้ง 3 กิจกรรมแล้วผู้วิจัยทำการตอบแบบสอบถามหลังการทดลอง (Post – test) วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้เวลา 4 สัปดาห์ เริ่มจากวันที่ 10 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด 51 ชุด นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical package for the social science /for windows) กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 เป็นเกณฑ์ในการสรุปผลทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปแจกแจงความถี่ และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
2. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน
3. เปรียบเทียบผลต่างระหว่างคะแนนในการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนก่อนและหลัง การเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กวัยเรียน ในกลุ่มทดลองโดยใช้สถิติ Dependent T – test
4. เปรียบเทียบผลต่างระหว่างคะแนนในการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนระหว่างกลุ่ม ที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุกับกลุ่มเด็กวัยเรียนที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามปกติ โดยใช้สถิติ Independent T- test

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ ที่ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมขึ้นเองโดยผู้วิจัยศึกษา แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบ (Modeling) ของ Bandura จัดเป็นโปรแกรมซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม โดยทั้ง 3 กิจกรรมจะมีแผนการสอนประกอบทั้ง 3 กิจกรรม มีขั้นตอนการสร้างโดย กำหนดโครงสร้าง เนื้อหา ของ

แผนการสอนที่ใช้ประกอบกิจกรรม ทั้ง 3 กิจกรรม ให้เนื้อหาของแผนการสอนประกอบด้วย สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจร อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง อุบัติเหตุจมน้ำ ผลกระทบของอุบัติเหตุจราจร อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง อุบัติเหตุจมน้ำ วิธีการป้องกันอุบัติเหตุจราจร อุบัติเหตุพลัดตกจากที่สูง และ อุบัติเหตุจมน้ำ หลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิทดสอบความตรงตามเนื้อหาของโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อจัดทำเนื้อหา และรูปแบบของการนำเสนอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน และ แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย แบบสอบถามการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีของ Bandura

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) และความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ แบบสคริปการสร้างสื่อวีดิทัศน์ แผนการสอนประกอบกิจกรรม คู่มือการป้องกันอุบัติเหตุ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย แบบสอบถามการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเนื้อหาตามความเหมาะสม และความครอบคลุมของข้อคำถาม พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขเนื้อหา ภาษา หลังจากนั้นนำมาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (ตามรายชื่อในภาคผนวก ก) ประกอบด้วยนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันอุบัติเหตุเด็ก จำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาล ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันอุบัติเหตุเด็ก จำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญการใช้สื่อจำนวน 1 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็ก จำนวน 2 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความครอบคลุมของเนื้อหา ซึ่งในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัยทั้งหมดผ่านความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ใน 5 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเรื่องเนื้อหา และภาษา

การหาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย แบบสอบถามการแสดงผลพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ถึงเกณฑ์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกันร้อยละ 80 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกัน 4 ใน 5 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เช่นการตัดข้อความบางข้อที่ให้ความหมายซ้ำซ้อน และการปรับภาษาให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น จากนั้นได้ทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้จริง (Try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนมีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ได้ค่าความเที่ยง $CVI = 0.9$ แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัยได้ค่า $CVI = 0.83$ และแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครองได้ค่า $CVI = 0.86$ ซึ่งสามารถยอมรับและนำมาใช้ได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้จริง (Try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ใช้เกณฑ์ค่าความเที่ยง 0.7 ขึ้นไป (Burns and Grove, 2001) 2001) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ได้ค่าความเที่ยง 0.8 แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัยได้ค่าความเที่ยง = 0.73 และแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครองได้ค่าความเที่ยง = 0.78 ซึ่งสามารถยอมรับและนำมาใช้ได้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย เป็นเพศชาย ร้อยละ 49 เป็นเพศหญิงร้อยละ 51 กลุ่มตัวอย่างการจัดเข้าคู่ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมี คุณสมบัติเรื่องเพศ และประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุที่เหมือนกัน
2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ ของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองภายหลังจากเรียนรู้ ผ่านตัวแบบ ดีกว่าก่อนการเรียนรู้ ผ่านตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่าผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่ระบุว่าพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่เรียนรู้แบบผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบดีกว่ากลุ่มเด็กวัยเรียนที่มีการดำเนินชีวิตตามปกติ และมีการรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออย่างอื่นและจากบุคคลอื่นในชีวิตประจำวันตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่าผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่าพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนภายหลังการเรียนรู้แบบผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองภายหลังจากที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบดีกว่าก่อนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่ระบุว่าพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่เรียนรู้แบบผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง

สามารถอธิบายได้ว่าการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของตัวแบบทั้งทางด้านบวกและด้านลบและแสดงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นทำให้เด็กวัยเรียนเกิดนึกจากเป็นกระบวนการเก็บจำหรือความจำ (Retention) เป็นประสบการณ์ตรง การเก็บจำเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการแปลง และการสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นตัวแทนความจำในเหตุการณ์ในรูปแบบบังคับ และมโนภาพของตนเอง มโนภาพจะถูกแปลงมาจากข้อมูลเดิมซึ่งจะถูกเก็บไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการแสดงออกที่เหมาะสมจึงส่งผลให้พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง

ทั้งนี้เนื่องจากตามทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของ Piaget กล่าวว่าเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่สามารถคิดย้อนกลับ รู้จักคิดแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเชิงรูปธรรม และจากประสบการณ์โดยตรงของตนเองได้ (Piaget cited by Parker, 1983) สามารถเข้าใจในเหตุและผลของการเจ็บป่วยที่ไม่ซับซ้อน และป้องกันการเจ็บป่วยแบบง่าย ๆ ตลอดจนมีความสามารถในการดูแลตนเองได้ ถ้าได้รับการสอนด้วยวิธีที่เหมาะสม (Barners ,1991) การสอนให้เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับ

การป้องกันอุบัติเหตุโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ทำให้เด็กวัยเรียนเกิดความรู้ (Knowledge) การได้เห็นแบบอย่างผลของอุบัติเหตุในสื่อวีดิทัศน์ ทำให้เด็กนำความรู้และแบบอย่างที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเอง แล้วเกิดความคิดรวบยอดหรือทัศนคติ (Attitude) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและเกิดการป้องกันตนเองที่ถูกต้องขึ้น เพราะพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ถ้าองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526)

การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ เป็นการสอนที่ได้มีการเตรียมล่วงหน้า โดยผู้วิจัยได้เตรียมเนื้อหาครบถ้วน เลือกใช้คำที่เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน เรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับก่อนหลัง และมีระยะเวลาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยเรียน คือ 15 นาที (วิภา อุดมจันทร์, 2538) ตามพัฒนาการของเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ดี ชอบดูโทรทัศน์ และสามารถเรียนรู้ผ่านตัวแบบได้เปรียบเหมือนสื่อวีดิทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในเด็กวัยเรียน และเนื่องจากคุณสมบัติของ ตัวแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถสื่อได้ทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดี จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้มากขึ้น (อารมณีย์ ฤทธิพิฤกษ์, 2526) การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และรับประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งพบว่ามนุษย์เรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทางตาถึงร้อยละ 83 ทางหู ร้อยละ 11 ทางกายร้อยละ 1.5 (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2526)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าตัวแบบจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัด ทำให้กลุ่มทดลองเกิดการเรียนรู้และจำเป็นประสบการณ์เพิ่มขึ้น ทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มทดลองภายหลังจากที่ได้เรียนรู้ ผ่านตัวแบบ ดีกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่ระบุว่า พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้เรียนรู้แบบผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง

2. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้เรียนรู้ผ่านตัวแบบดีกว่ากลุ่มเด็กวัยเรียนที่เด็กวัยเรียนที่มีการดำเนินชีวิตตามปกติ และมีการรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออย่างอื่นและจากบุคคลอื่นในชีวิตประจำวันตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่า พฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนภายหลังการเรียนรู้แบบผ่านตัวแบบในการป้องกันอุบัติเหตุของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะลักษณะของตัวแบบ มีความชัดเจน เป็นจริง ตรงไปตรงมา ช่วยส่งเสริมในการให้ข้อมูลนั้นตรงประเด็น ช่วยให้เด็กวัยเรียนสามารถเข้าใจเหตุการณ์ และ

จำเป็นประสบการณ์ได้ง่าย เพราะลักษณะแบบของประสบการณ์ที่เหมือนกับการทำนายที่ชัดเจน เด็กวัยเรียนสามารถที่จะเข้าใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อเด็กวัยเรียนปฏิบัติพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งกล่าวได้ว่าเมื่อเด็กวัยเรียนได้รับข้อมูลที่มีลักษณะที่เป็น เด็กจะเกิดกระบวนการคิด และเรียนรู้ ประสบการณ์ของตัวแบบที่อยู่ในสื่อ เมื่อเด็กวัยจะต้องประสบกับเหตุการณ์นั้นก็จะทำให้เด็กวัยเรียนมีการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

จากการนำแนวคิดของ Bandura (1977; 1997) ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling) มาใช้ในการสร้างพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกับสื่อวีดิทัศน์เป็นตัวแบบ โดยเนื้อหาในสื่อนั้นจะนำเสนอถึงประสบการณ์ การเกิดอุบัติเหตุต่างๆ รวมถึงผลกระทบของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน โดยผู้ประสบเหตุการณ์เหล่านั้นจะเป็นเด็กวัยเดียวกับกลุ่มทดลอง เมื่อเด็กวัยเรียนได้ดูสื่อวีดิทัศน์แล้ว จะช่วยให้เด็กสนใจ และจดจำเรื่องราว ได้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวที่นำมาใช้ทำให้เด็กวัยเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านตัวแบบมี พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่ากลุ่มเด็กวัยเรียนที่มีการดำเนินชีวิตตามปกติ และมีการรับ การเรียนรู้ผ่านสื่ออย่างอื่นและจากบุคคลอื่นในชีวิตประจำวันตามปกติ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยหลายท่าน ได้แก่ ผลการวิจัยของ ธรพรธรรมสาโรรัชต์ (2542) ซึ่งศึกษาความกลัวของผู้ป่วยเด็กวัยเรียนที่ได้รับการฉีดยาพบว่าผู้ป่วยเด็ก กลุ่มทดลองที่ได้รับการเตรียมโดยการใช้หนังสือการ์ตูนตัวแบบก่อนเข้ารับการฉีดยามีความกลัว น้อยกว่ากลุ่มควบคุม และผลการวิจัยของ วิมลรัตน์ ว่องวิระ (2529) ซึ่งศึกษาความกลัวของผู้ป่วย เด็กวัยเรียนที่เข้ารับการตัดเยือก พบว่าผู้ป่วยเด็กกลุ่มทดลองที่ได้รับการเตรียมโดยการใช้ข้อมูล ทางเทปโทรทัศน์ก่อนเข้ารับการตัดเยือกมีความกลัวน้อยกว่ากลุ่มควบคุม และผลการวิจัยของ สิริกุล อำพันแสง (2532) ซึ่งศึกษาความกลัวของผู้ป่วยเด็กวัยเรียนที่เข้ารับการถอนฟัน พบว่า ผู้ป่วยเด็กกลุ่มทดลองที่ได้รับการเตรียมโดยการใช้เทปโทรทัศน์ก่อนเข้ารับการถอนฟันมีความกลัว น้อยกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Uzark (1986) ศึกษาผลการใช้วีดิทัศน์ในการส่งเสริมการรักษาสุขภาพฟันในเด็กโรคหัวใจพิการแต่กำเนิดพบว่า กลุ่มที่ได้ดูวีดิทัศน์มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพฟันมากกว่าเดิม (Uzark, 1986)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการเรียนรู้ผ่านตัวแบบมี ผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน เนื่องจากตัวแบบดังกล่าว ทำให้เด็กวัยเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบนั้น ซึ่งอิทธิพลของตัวแบบสามารถลด

พฤติกรรมที่นำไปสู่ผลกรรมทางลบ และสร้างพฤติกรรมโดยสามารถเลียนแบบพฤติกรรมตัวแบบได้ การใช้สื่อวีดิทัศน์เป็นตัวแบบ ในการสร้างพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ เมื่อเด็กได้รับข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์จริงและเก็บจำเป็นประสบการณ์จะทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถลดพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลทางลบได้ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ตามข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบพบว่า ประสบการณ์ และตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในเด็กวัยเรียน ดังนั้นจึงประมวลได้ว่าครอบครัวสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการเรียนรู้และการเลียนแบบการเกิดพฤติกรรมต่างๆแก่เด็กวัยเรียนได้ ดังนั้นสังคม ครอบครัวจึงจำเป็นในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมรอบๆตัวเด็กที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสร้างเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่เด็ก ซึ่งในปัจจุบันการใช้สื่อวีดิทัศน์เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ดังนั้นจึงควรมีการกลั่นกรองความรู้ และสาระที่สร้างสรรค์ให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กได้เป็นอนาคตที่สดใสของชาติต่อไป

2. พยาบาลในบทบาทของการสอน ซึ่งเป็นบทบาทอิสระที่สำคัญในหน้าที่ของวิชาชีพพยาบาล เป็นกระบวนการที่ผู้ให้บริการเรียนรู้ โดยผ่านการสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน และกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้การส่งเสริมสุขภาพผ่านการสอน กระทำได้ โดยการให้ข้อมูลที่ผู้รับบริการสามารถแก้ไขปัญหาตนเองได้และเอาชนะอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อไปสู่การมีสุขภาพที่ดี การสอนอาจกระทำอย่างเป็นทางการในสถานการณ์ที่มีการวางแผน เช่น การจัดเวลาให้ความรู้แก่บิดามารดาหรือการจัดสอนสุขภาพในชั้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถกระทำอย่างไม่เป็นทางการได้ตลอดเวลาเมื่อพบว่าผู้รับบริการขาดความรู้ บรรยากาศของการให้ข้อมูลควรกระทำในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลมากกว่าเป็นการให้ข้อมูลและกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ฝ่ายเดียว พยาบาลและผู้รับบริการควรร่วมกันกำหนดปัญหา เป้าหมาย และการแก้ไข โดยใช้ความรู้และทักษะของทั้งสองฝ่าย

3. โดยทั่วไปแล้วการสอนสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มักมีเป้าหมายโดยตรงที่บิดามารดา มากกว่าเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้สุขภาพในเด็กนั้นต้องใช้เวลามากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมข้อมูล ต้องปรับข้อมูลให้เหมาะสม กับพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กและต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อความเข้าใจตามขั้นพัฒนาการ ดังนั้นการให้สุขภาพนอกจากต้องคำนึงถึงข้อมูลที่ให้แล้ว พยาบาลซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลต้องมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับเด็ก เพื่อป้องกันปัจจัยที่อาจมีผลต่อความเข้าใจของเด็ก และต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก จะช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยครั้งนี้

1. การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ แก่เด็กวัยเรียนควรจัดเป็นกลุ่มเล็กครั้งละประมาณ 10 คน เพราะจะทำให้ผู้วิจัยสามารถให้ความสนใจและควบคุมกลุ่มได้ผล และทั่วถึง รวมถึงสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัย และทำให้เด็กวัยเรียนสามารถมองเห็นสื่อและให้ความสนใจได้อย่างดี
2. การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมขณะให้ข้อมูล ควรเป็นห้องที่เป็นสัดส่วน เงียบสงบ ไม่มีเสียงรบกวน แสงสว่างเพียงพอ มีอุปกรณ์ขยายเสียงที่มีคุณภาพ มีที่นั่งสบายและสามารถมองเห็นสื่ออย่างชัดเจน
3. การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุควรมีการกระตุ้นพฤติกรรมแก่เด็กวัยเรียนเป็นระยะๆ และต่อเนื่อง
4. การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ แก่เด็กวัยเรียนกลุ่มเดิมควรมีการปรับเปลี่ยนสื่อที่ให้หรือเนื้อหาเพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบไปประยุกต์ใช้กับการให้ข้อมูลแก่เด็กป่วยโรคต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพเด็กต่อไป
2. ควรมีการปรับปรุงหรือทดลองใช้สื่ออย่างอื่น เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือเกมมาเป็นสื่อในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสม
3. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุไปศึกษาในกลุ่มเด็กวัยรุ่นเนื่องจากเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- แก้วสามสี สาเจริญ. 2536. ผลของการให้ข้อมูลที่มีต่อระดับความวิตกกังวลก่อนผ่าตัดของผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ควบคุมโรค. กรม. 2546. รายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับชาติ แนวโน้มและระบาดวิทยาการบาดเจ็บรุนแรงของเด็ก (< 15 ปี) ในประเทศไทย พ.ศ. 2541 – 2544. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- งามนิศย์ ราชกิจ และคณะ. 2545. การพัฒนารูปแบบการจัดระบบสร้างเสริมความปลอดภัยในรถยนต์โดยสารรับส่งนักเรียนจังหวัดเชียงราย. ผลงานวิชาการดีเด่น กระทรวงสาธารณสุข ปี 2545.
- จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. 2538. ทศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม : การจัดการพยากรณ์และการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : สามดีการพิมพ์.
- ฉลองรัฐ อินทรีย์. 2528. อิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก. กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนา.
- ชนาทิพย์ ละม่อม. 2535. การเปรียบเทียบผลการใช้ตัวแบบที่มีต่อการเพิ่มพฤติกรรมร่วมมือของเด็กที่มีการร่วมมือต่ำในระดับอายุต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงรัตน์ คัดทะเล. 2532. ผลของการเตรียมจิตใจด้วยการเล่าเรื่องต่อการให้ความร่วมมือในการเจาะหลังของเด็กวัยก่อนเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพย์ภา เศรษฐชาวลิต. 2541. จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาล. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.
- นพมาศ ชูรเวช. 2528. อุบัติเหตุในเด็กสาเหตุและการป้องกันภาวะฉุกเฉินทางกุมารเวชศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เอช-เอน การพิมพ์.
- นฤมล อีระรังสิกุล. 2532. ผลของการเตรียมเด็กวัยเรียนตอนต้นโดยการใช้การเล่นต่อความกลัวการฉีดยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิตยา ศษภักดี. 2530. สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. 2544. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. 2542. **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : B & B Publishing.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. 2542. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล.
- เบญจมาศ พิศาลสารกิจ. 2546. **การบริหารความเสี่ยงในการดูแลสุขภาพเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- ประนอม รอดคำดี. 2531. **การพัฒนาสุขภาพเด็ก**. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. 2536. **พัฒนาการวัยเด็ก**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 1-7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พนา พรพัฒน์กุล. 2535. **อุบัติเหตุในกลุ่มเด็กอายุ 5-14 ปี ในจังหวัดนครนายกและปัจจัยเสี่ยง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการระบาด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรทิพย์ คำพอ. 2542. **สุขภาพเด็ก (CHILD HEALTH)**. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์.
- พรพิมล อุปถัมภ์. 2529. **เปรียบเทียบผลการให้สุขศึกษาเกี่ยวกับการดูแลตนเองในผู้ป่วยโคลอสโตมีย์ โดยใช้สไลด์ประกอบเสียงกับภาพพลิก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรรณิ รัตนธรรม. 2543. **สุขภาพอนามัยของเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : เอมี เทรดิง.
- พัชรจิตร ทวีสินเสรี. 2541. **การพยาบาลเด็ก**. นนทบุรี : โครงการสวัสดิการสถาบันพระบรมราชชนก.
- พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ. **อุบัติเหตุในวัยทารกและเด็กวัยก่อนเรียน**. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 23 (2) : 129-135.
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ. 2536. **วิจัยทางการพยาบาล**. สงขลา : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฟ้าริดา อิบราฮิม. 2535. **บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการปฏิบัติพยาบาล**. วารสารการพยาบาล 41 (2)

- ยุวดี ภาษาและคนอื่น ๆ .2540. วิจัยทางการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สยามศิลป์การพิมพ์จำกัด.
- วณิช พิชัยสิทธิ์. 2543. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : เอมี เทรดตั้ง.
- รพีพร ธรรมสารโรธต์. 2542. ผลการใช้หนังสือภาพการ์ตูนตัวแบบต่อการลดความกลัวและการให้ความร่วมมือในการฉีดยาของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ระบาดวิทยา. กอง. 2546. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค พ.ศ. 2540 – 2545. กงระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข.
- ลดาวัลย์ ประทีปชัยกูร. 2545. การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.
- ลือชา วรรัตน์, สมศักดิ์ ชัยพิพัฒน์ และประนอม ภูวนัตตชัย. 2546. หลักเกณฑ์การควบคุม ป้องกันการติดเชื้อและอันตรายในสถานรับเลี้ยงเด็ก. HEALTH 26 (เมษายน - มิถุนายน).
- วันดี วราทิพย์, ประพุทธ สิริบุญย์ และสุรางค์ เขี่ยมจรรยา. ตำรากุมารเวชศาสตร์ เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร : โฮลิสติก แพ็บลิชซิง.
- วิจิตร บุญยะโหดระ. 2531. อุบัติภัย คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิคตอรีเพาเวอร์พรอยท์ จำกัด.
- วิบูลย์ วีระอาชากุล. 2542. การป้องกันภัยอันตรายในเด็ก. ศรีนครินทร์เวชสาร 14 (4) : 257 – 261.
- วิมลรัตน์ ว่องวีระ. 2530. ผลของการเตรียมเด็กวัยเรียนก่อนเข้ารับการตัดฝีือกโดยการ ให้ข้อมูลทางเทปโทรทัศน์ต่อความกลัวเกี่ยวกับการตัดฝีือก. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริกุล อำพันแสง. 2532. ประสิทธิภาพผลของการใช้เทปโทรทัศน์ในเด็กวัยเรียนต่อการลด ความกลัว และการเพิ่มพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการถอนฟัน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. 2546. ความเสี่ยงต่อ การเกิดการบาดเจ็บในเด็กอายุแรกเกิด – 4 ปี และคำแนะนำในการป้องกัน. แหล่งที่มา : www.csip.org.
- ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. 2546. ความเสี่ยงต่อ การบาดเจ็บในเด็กไทยและการจัดการความเสี่ยง. แหล่งที่มา : www.Safekids-thailand.com.

- ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. 2546. ชุมชนปลอดภัย เพื่อลูกหลานไทยปลอดภัย. จุลสารเด็กไทยปลอดภัย 1 (ธันวาคม) : 9 – 10.
- ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. 2546. สถานการณ์การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุและความรุนแรงในเด็กไทยปี 2542 – 2545. ภาควิชากุมารศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์รามาธิบดี.
- สงศรี กิตติรักษ์ตระกูล, สารา วงษ์เจริญ และชุตินา นฤทัย. 2545. แนวทางการจัดบริการพยาบาลระดับปฐมภูมิ กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สถาบันการแพทย์ด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุข กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. 2543. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุขครั้งที่ 2 ณ โรงแรมเอสดี อเวนิว กรุงเทพมหานคร.
- สนิท มาประจวบ. 2544. การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สมโภชน์ เขียมสุภาชิต. 2536. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวง. 2544. สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2544. กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2546. เอกสารประกอบการประชุมสหวิทยาการเพื่อป้องกันการบาดเจ็บในเด็กครั้งที่ 6 เรื่อง "พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กับการจัดการความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุ".
- สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. การสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2540-2541. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำรวมจิต สุนทรากิรมย์ และนงลักษณ์ สุกรีดิษฐ์. 2541. การพยาบาลเด็ก. นนทบุรี : โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- สุปรียา ต้นสกุล. 2540. การเสนอตัวแบบ. วารสารสุขศึกษา 40 (75).
- สุพัตรา เทียมปฐม. 2537. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุที่บ้านของเด็กวัยก่อนเรียน เขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุรัตน์ ศิริมนตรี. 2537. พัฒนาการของเด็กตามวัย. ใน ศิริลักษณ์ สีบวงศ์แพทย์
(บรรณานิการ) กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุดี ศรีเลนวัติ. 2530. จิตวิทยาการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการ
พิมพ์.
- เสรี ลาขโรจน์. 2537. หลักเกณฑ์และวิธีการวัดและการประเมินผลการศึกษาในโรงเรียน.
เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารและการจัดการวัดและประเมินผลการศึกษา
หน่วยที่ 3 หน้า 65-68. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2545. มาตรฐานของเล่น. สมอ.สาร 22 (ธันวาคม) :
3-6.
- สมโภชน์ เขี่ยมสุภาสิต. 2536. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมในพฤติกรรมวัยเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 8.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- โสภิต เจนจิรวัดนา. 2538. ผลการใช้หนังสือการ์ตูนต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรงพยาบาลในเด็ก
วัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลแม่และเด็ก
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. 2531. การป้องกันและลดการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจร :
โครงการวิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยในเด็ก .
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. 2546. จมน้ำ...สาเหตุการตายอันดับหนึ่งของเด็กไทย.
หมอชาวบ้าน 29 (ตุลาคม) : 18-24.
- อนันต์ ตันมุษยกุล. อุบัติเหตุในเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษา. สารสิริราช 36 (2) : 67-75.
- อรรถศรี-จินตนา งามวิทยาพงศ์. 2546. คู่มือป้องกันอุบัติเหตุให้ลูกรัก. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : แพลนพับลิชชิ่ง.
- อัมพล สุอำพัน และวาสนา ศรมณี. 2531. จิตวิทยากับการเจ็บป่วย. ในเอกสารการสอนชุด
วิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช.
- อารีย์วรรณ ช่อมตानी. 2547. เอกสารคำสอนวิชาการพัฒนาเครื่องมือวิจัยทางการ
พยาบาล. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Allred, C. A., Arford, P. H., and Michel, Y. 1995. Coordination as a critical element of manage care. *JONA* 25 (12) : 21 – 28.
- Ashill, J. W., and Droske, S. C. 1997. *Nursing Care of Children Principles and practice*. Philadelphia : W.B. Saunders Company.
- Bandura, A. 1977. *Social learning theory*. Engelwood Cliffs New Jersey : Prentice-Hall.
- Bandura, A. 1986. *Social foundation of thought and action*. Englewood Cliffs New Jersey : Prentice-Hall.
- Bandura, A. 1997. *Social efficacy*. New York : W.H. Freeman and company.
- Betz, C. L., Hunsberger, M. M., and Wright, S. 1995. *Family – centered : Nursing care of children*. Philadelphia : W.B. Saunders.
- Borowsky, I. W. 1996. *Injury Prevention*. In : Berkovitz CD, Editor. *Pediatrics : Primary Care Approach*. Philadelphia : W.B. Saunders company.
- Bruce, B. S., et al. 2004. Children at Risk of Injury. *Journal of Pediatric Nursing* 19 (2) : 121 – 127.
- Burnette, D. 1999. Social Relationship of Latino Grandparent Caregivers : A Role Theory Perspective. *The Gerontologist* 39 (1) : 49 – 58.
- Burns, N., and Grove, K. S. 2001. *The practice of research : conduct, critique, & utilization*. Philadelphia : W.B. Saunders Company.
- Chambers, H. 1998. Arts in Health promotion : a comparative overview of two health arts alliances. In A Scriven (ed). *Alliance in Health Promotion*. London : Mc Millanpress.
- Christoffel, K. K., et al. 1999. Psychosocial Factors in chilkhood Pedestrain Injury : A Matched Case Control Study. *Pediatrics* 97 (January) : 33.
- Darker, S.E. 1992. *Pediatric care: A guide for patient education*. Norwalk: Appieton. Century-Grotts.
- Duncan, P., et al. 1996. School Transportation Safety. *Pediatric* 97 (May) : 754 – 757.
- Eaker, E. D., et al. 2001. Woman's health alliance intervention study : in creasing community brease and cervical cancer screening. *Journal Public Health Management Practice* 7 (5) : 20 – 30.

- Gallahuc, D. L. 1996. Development physical education for today's children. Madison : Brown & Benchmark.
- Gallahuc, D. L., and Ozmun, J. C. 1998. Understanding motor development infant, children, adolescents, adults. Boston : Mc Grew Hill.
- Gielen, et al. 2001. Randomized Trial of Enhanced Anticipatory Guidance for Injury Prevention. *ARCH PEDIATRIC ADOLESCENT MEDICINE* 155 (January) : 42 – 49.
- Gross, G. L., and Howard, M. 2001. Mother's decision making processes regarding health care for children. *Public Health Nursing* 18 (3) : 157 – 168.
- Holmes, L., and Ward, T. M. 1996. Heart Well – healthy alliance in action. *Nutrition & Food Science*. 96 (6) : 25 – 28. [online]. Available from : <http://www.anbar.com/>[2002, January 22]
- Holzemer, S., and Arnold, J. 1998. Alliance for health model : Caring for community. In M. Klainberg (ed). *Community health Nursing : An Alliance for Health*, pp. 77 – 93. New York : Mc Graw – Hill.
- Johnson, A. 1995. TIPP – The First Ten Years. *Pediatric* 95 (January – March) : 274 – 275.
- Joseph, L. S. 1980. Self – Care and Nursing Process. *Nursing clinical of North America* 15 (3) : 35.
- Keith, C. 1995. Family caregiving system : models, resources and values. *Journal of Marriage and the Family* 57 : 179 – 189.
- King, P., and Ricks, N. A. 2002. *Pediatric Nursing : Caring for Children and Their Families*. New York : Delmar Thomson Learning.
- Kopjar, B., and Wickizer, T. 1996. How Safe are Day Care Center ? Day Care Versus Home Injury Among Children in Norway. *Pediatric* 97 (January – March) : 43 – 47.
- Limbo, R., Peterson, W., and Pridham. 2003. Promoting Safety of Young Children with Guided Participation Processes. *JOURNAL OF PEDIATRIC HEALTH CARE* 17 (September / October) : 245 – 251.
- Markwell, S. 1998. Exploration of conflict theory as it relates to healthy alliance. In A Scriven (ed). *Alliance in Health Promotion*. London : Mc Millanpress.

- Miller, T.R., and Galbraith, M. 1995. Injury Prevention Counseling by Pediatricians : A Benefit -Cost Comparison. *Pediatrics* 96 (July) : 80 – 83.
- Mercer, R. T. 1981. A Theoretical framework for studying factors that impact on the maternal role. *Nursing Research* 30 : 74 – 75.
- Moore, J. B., and Mosher, R. 1997. Adjustment Response to children and Their Mother to Cancer : Self care and Anxiety. *Oncology Nursing Forum* 24 (3) : 519 – 525.
- Murphy, J. M. 1999. Pediatric Occupant Car Safety : Clinical Implications Based on Recent Literature. *PEDIATRIC NURSING* 25 (2) : 137 – 142.
- Orem, D. E. 1995. *Nursing : Concepts of Practice*. 5th ed . St. Louis : Mosby Year Book.
- Orem, D. E. 2001. *Nursing : Concepts of Practice*. 6th ed. St. Louis : Mosby Year Book.
- Polit, D.F., and Hungler, B. P. 1999. *Nursing Research Principles and Methods*. Philadelphia : J.B. Lippincott.
- Potts, N. L., and Mandlico, B. L. 2002. *Pediatric Nursing : Caring to children and their Family*. New York : Delmar Thomson Learning.
- Pridham. 1992. Anticipatory Guidance of Parents of New Infant : Potential Contribution of the Internal Working Model Construct. *Journal of Nursing Scholarship* 25 (1) : 49 – 56.
- Reichert, A., and Hendricks, C. M. 1998. Parents' self – reported behaviors related to health and safety of very young children. *Pediatric Health Nursing* 15 (1) : 44 – 49.
- Schieber, R. A., and Vegega, M. E. 2002. EXECUTIVE SUMMARY Reducing childhood pedestrian injuries. *Injury Prevention* 8 (Supp / I) : 13 – 18.
- Scriven, A. 1998. *Alliance in health promotion : Theory and practice*. London : Mc Millanpress.
- Somary, K., and Stricker, G. 1998. *Becoming a Grandparent : A longitudinal Study of Expectations and Early Experiences as a Function of Sex and Lineage*. *The Gerontologist* 3 : 53 – 61.
- Speckman, R. E., and Isabella, L.A. 2000. *Alliance competence : Maximizing the value of your partnerships*. New York : John Wiley & Sons.
- Thomson, E.F., and Minkler, M. 2001. American Grand parents Providing Extensive Child Care To Their Grandchildren : Prevalence and Profile. *The Gerontologist* 41 : 201 – 209.

- Walters, R. 1998. Promoting the health of older people : making it happen. *Internet Journal of Health Promotion*, [online]. Available from :
<http://www.rhpo.org/ijhp-articles/1998/1/index.htm>[2002, January 22]
- Wong, D. L., et al. 1999. *Whaley & Wong's Nursing Care of Infants and Children*. Philadelphia : Mosby.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเพื่อการ
สร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกัน
การรับบาดเจ็บในเด็ก
ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี
กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ ดร.วนิดา ตุงศ์ฤทธิชัย	อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์
การพยาบาลเด็ก
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
กรุงเทพมหานคร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณี รัตนธรรม	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
จังหวัดฉะเชิงเทรา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุไร อภัยจิรรัตน์	อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์
กุมารเวชศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล
สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์ ภูมิสถิตย์ ดวงฤทธิ์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบประเมินพฤติกรรมกำบังอุบัติเหตุนองเด็กวัยเรียน
3. แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมกำบังอุบัติเหตุนองเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย
4. แบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมกำบังอุบัติเหตุนองเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง
5. แบบบันทึกการให้ข้อมูลแต่ละกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

หมายเลขแบบสอบถาม.....

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงใน หรือเติมคำลงใน

ช่องว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง อายุ ปีเดือน

2. ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ

2.1 เคยประสบกับเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ2.2 ไม่เคยประสบกับเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ

จากข้อ 2.1 การประสบกับเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ

 ด้วยตนเอง จากการพบเห็นเหตุการณ์

3. ลักษณะอุบัติเหตุที่ได้รับ

 อุบัติเหตุจราจร พลัดตกจากที่สูง จมน้ำ อื่นๆ ระบุ(น้ำร้อนลวก, มีดบาด, สัตว์กัด ฯลฯ).....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักเรียนเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุด

ทำเป็นประจำ หมายถึง ปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเสมอเป็นประจำ

ทำเป็นบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง

ไม่เคยทำเลย หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเลย

คำแนะนำ

1. พิจารณาพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติในปัจจุบันหรือเมื่อ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา
2. ตอบตามความเป็นจริงที่สุดที่นักเรียนปฏิบัติโดยเลี่ยงการตอบแบบกลางๆ
3. ตอบแต่ละข้อได้อย่างอิสระ
4. ตอบทุกข้อโดยไม่ข้ามข้อหนึ่งข้อใด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักเรียนเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำเลย
1. ฉันวิ่งด้วยความรวดเร็วเพื่อเข้าแถวซื้ออาหารกลางวัน			
2. ฉันวิ่งแข่งกับเพื่อนขณะขึ้น/ลงบันได			
3. ฉันเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย			
4. ฉันชอบเล่นแปลงร่างตามการ์ตูนยอดมนุษย์ที่ฉันชอบหรือกระโดดจากที่สูง			
5. เมื่อฉันขึ้นนั่งรถฉันมักจะสวมหมวกนิรภัย / คาดเข็มขัดนิรภัยทันที			
6. ฉันบอกเพื่อนๆว่า เราไม่ควรวิ่งขึ้น/ลงบันได			
7. ฉันบอกเพื่อนๆว่าไม่ควรปีนต้นไม้สูงๆ			
8. ฉันบอกเพื่อนๆว่าไม่ควรวิ่งหยอกล้อกัน บริเวณที่มีน้ำหก หรือพื้นเปียก			
9. ฉันบอกเพื่อนๆว่าไม่ควรไปเล่นน้ำถ้าไม่มีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆ			
10. ฉันบอกเพื่อนๆว่า ควรสวมหมวกนิรภัย/รัดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งรถ			
11. ฉันบอกพ่อ แม่ว่า ควรสวมหมวกนิรภัย/รัดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งรถ			
12. ฉันบอกพ่อ แม่ให้ปฏิบัติตามเครื่องหมายจราจร			
13. ฉันบอกพ่อ แม่ว่าควรซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ชำรุด			
14. ฉันปีนตู้เพื่อหยิบของซึ่งวางอยู่บนที่สูงโดยไม่บอกพ่อแม่			

ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำเลย
15. ฉันเตือนพ่อแม่เรื่องการปิดเตาแก๊ส			
16. ฉันชอบเล่นแข่งขันโกวชิงช้ากับเพื่อนๆ			
17. ฉันเตือนพ่อแม่เรื่องการเปิดไฟก่อนเสียบรถ			
18. ฉันเตือนเพื่อนเรื่องการปั่นเครื่องเล่นสูงๆ			
19. ฉันเดินช้าลงเมื่อถึงมุมอาคารเรียน			
20. ฉันนั่งโยกเก้าอี้ขณะนั่งเรียนหนังสือ			
21. ฉันชะโงกดูบ่อน้ำ/ถังน้ำสูงๆ/ท่อระบายน้ำว่ามีอะไรอยู่ข้างใน			
22. ฉันปั่นรถจักรยานด้วยความรวดเร็ว			
23. ฉันหยุดมองรถก่อนเดินข้ามถนน			
24. ฉันเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย			
25. ฉันวิ่งเวลาขึ้นหรือลงบันได			
26. ฉันเดินให้ช้าลงบริเวณที่พื้นเปียกหรือมีน้ำหก			
27. ฉันเล่นไล่จับกับเพื่อนอย่างระมัดระวังในบริเวณมุมอาคารเรียน			
28. ฉันชะโงกหน้าลงบริเวณริมระเบียง/ราวบันได			
29. ฉันบอกผู้ใหญ่ให้หยิบของที่อยู่บนที่สูงให้			
30. ฉันเล่นเครื่องเล่นที่ช้าๆ			
31. ฉันเช็ดน้ำที่หกอยู่บนพื้นอาคารเรียน			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเลขกลุ่มตัวอย่าง.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่สังเกตเห็นพฤติกรรมที่เด็กวัยเรียนแสดงออกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ทำ หมายถึง ท่านสังเกตเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าว

ไม่เคยทำเลย หมายถึง ท่านสังเกตเห็นเด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเลย

ข้อความ	ทำ	ไม่เคยทำเลย
1. วิ่งขึ้นลงบันได		
2. วิ่งไปเข้าแถวด้วยความรวดเร็ว		
3. วิ่งหยอกล้อกับเพื่อนๆบริเวณมุมอาคาร		
4. เดินเข้าๆบริเวณหน้าห้องน้ำ/บริเวณที่พื้นเปียก		
5. เดินข้ามถนนบริเวณที่มีทางม้าลายหรือมีสัญญาณไฟจราจร		
6. วิ่งไล่จับกับเพื่อนๆขณะอยู่บนบันไดหรือระเบียงอาคาร		
7. เช็ดพื้นทันทีที่มีน้ำหกลงพื้น		
8. วิ่งขณะอยู่บนพื้นขัดมันหรือบนพื้นลื่น		
9. เก็บเศษแก้วด้วยความระมัดระวังเมื่อทำแตก		
10. ใช้กรรไกรหรือมีดอย่างระมัดระวัง		
11. เดินช้าลงเมื่อถึงมุมอาคาร		
12. นั่งโยกเก้าอี้หรือนั่งเก้าอี้สองขา		
13. ปีนเล่นบนโต๊ะเรียน		
14. บอกครูหรือผู้ใหญ่เมื่อต้องการไปเล่นบริเวณที่มีแหล่งน้ำหรือสระน้ำ		

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

หมายเลขกลุ่มตัวอย่าง.....

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**คำชี้แจง** เติมข้อความหรือใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. อายุปี
2. ความสัมพันธ์ () บิดา () มารดา () อื่นๆระบุ.....
3. อาชีพ

() ค้าขายในบ้าน	() ค้าขายนอกบ้าน	() รับจ้าง
() รับราชการ	() เกษตรกรรม	() อื่นๆระบุ.....
4. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา	() มัธยมศึกษาตอนต้น
() มัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ	()ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี
5. ท่านเคยสอนเด็กเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันหรือไม่

() เคย	() ไม่เคย
---------	------------
6. การป้องกันอุบัติเหตุที่ท่านเคยสอนแก่เด็ก (เลือกได้มากกว่า 1 เรื่อง)

() การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน
() การปฏิบัติตามกฎจราจร
() การป้องกันการพลัดตกจากที่สูง
() การป้องกันการจมน้ำ
() การป้องกันอุบัติเหตุอื่นๆ เช่น ของมีคม น้ำร้อนลวก ไฟไหม้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจำนวน 15 ข้อแบ่งความถี่ของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเป็น 3 ระดับคือ

ทำ	หมายถึง	เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวทุกครั้งที่ท่านสังเกตเห็น
ไม่เคยทำเลย	หมายถึง	เด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเลยที่ท่านสังเกตเห็น

ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่สังเกตเห็นพฤติกรรมที่เด็กวัยเรียนแสดงออกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คำแนะนำ

- พิจารณาพฤติกรรมที่บุตรของท่านแสดงในปัจจุบันหรือเมื่อ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา
- ตอบตามความเป็นจริงที่สุดที่ท่านสังเกตได้โดยเลี่ยงการตอบแบบกลางๆ
- ตอบแต่ละข้อได้อย่างอิสระ
- ตอบทุกข้อโดยไม่ข้ามข้อหนึ่งข้อใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

ข้อความ	ทำ	ไม่เคยทำเลย
1. ปฏิเสธเพื่อนในการเล่นผาดโผน		
2. หยิบหมวกกันน็อก/รัดเข็มขัดนิรภัยเมื่อโดยสารรถโดยไม่ต้องบอกกล่าว		
3. บอกกล่าวพ่อแม่ก่อนออกไปเล่นในบริเวณที่มีแหล่งน้ำต่างๆ		
4. ใช้มีดหรือกรรไกรอย่างระมัดระวัง		
5. วิ่งขึ้น-ลงบันได		
6. กระโดดโลดเต้นขณะโดยสารรถ		
7. ขึ้น-ลง จากรถเมื่อรถหยุดสนิท		
8. เช็ดพื้นทันทีเมื่อมีน้ำหกลงบนพื้น		
9. เดินออกจากห้องน้ำทันทีโดยไม่ได้เช็ดตัวให้แห้ง		
10. บอกพ่อแม่ให้สวมหมวกกันน็อกหรือรัดเข็มขัดนิรภัยเมื่อโดยสารรถ		
11. ใช้เก้าอี้ต่อขาเมื่อต้องการหยิบของจากที่สูงโดยไม่บอกพ่อแม่		
12. วิ่งเล่นใกล้เตาไฟหรือกระติกน้ำร้อน		
13. ปีนรั้วหรือต้นไม้		
14. ข้ามถนนตรงทางม้าลาย		
15. บอกพ่อแม่เมื่อพบสายไฟ หรือปลั๊กไฟชำรุด		

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

ครั้งที่.....

เลขที่เด็ก.....

กิจกรรมที่ 1 ภาพข่าวเหตุการณ์อุบัติเหตุเรื่องที่ 1

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 2

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

กิจกรรมที่ 2 ภาพข่าวประสบการณ์อุบัติเหตุเรื่องที่ 1

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 2

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 3

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

กิจกรรมที่ 3 สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง “เรารักษีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ”

เรื่องที่ 1

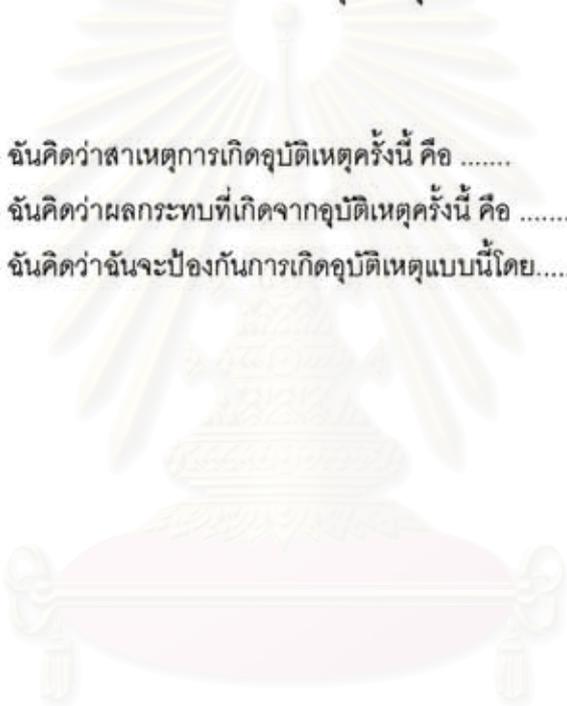
- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 2

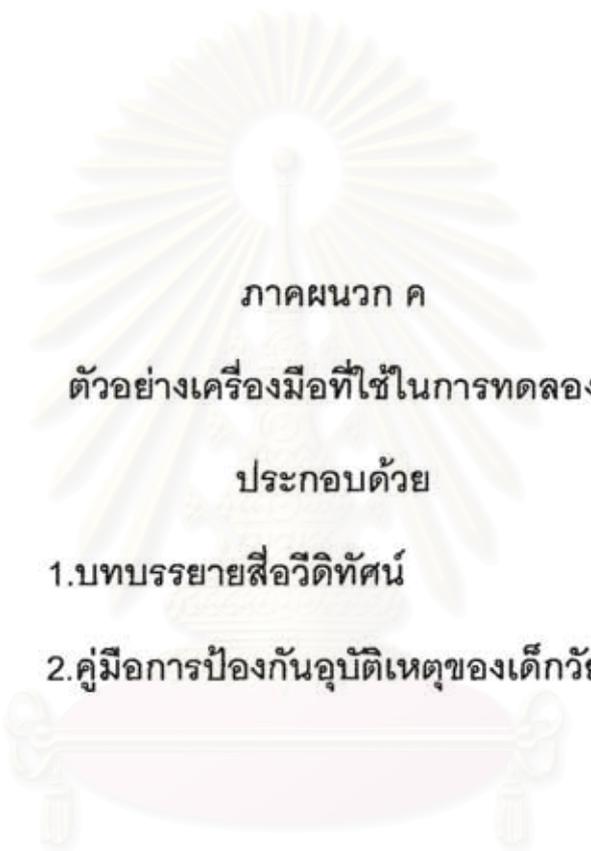
- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 3

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ประกอบด้วย

1. บทบรรยายสื่อวีดิทัศน์
2. คู่มือการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบรรยายประกอบการสร้างสื่อวีดิทัศน์เรื่อง "รักษีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ"
จัดทำโดย โปรแกรม Presentation ความยาว 15 นาที

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเพื่อการ
สร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกัน
การรับบาดเจ็บในเด็ก
ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี
กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ ดร.วนิดา ตุงรงค์ฤทธิชัย	อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์
การพยาบาลเด็ก
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
กรุงเทพมหานคร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณี รัตนธรรม	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
จังหวัดฉะเชิงเทรา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรู อภัยจิรวัดน์	อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์
กุมารเวชศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล
สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์ ภูมิสถิตย์ ดวงฤทธิ์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบประเมินพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน
3. แบบสอบถามเพื่อสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย
4. แบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง
5. แบบบันทึกการให้ข้อมูลแต่ละกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

หมายเลขแบบสอบถาม.....

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงใน หรือเติมคำลงในช่องว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง อายุ ปีเดือน

2. ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ

2.1 เคยประสบกับเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ

2.2 ไม่เคยประสบกับเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ

จากข้อ 2.1 การประสบกับเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุ

ด้วยตนเอง

จากการพบเห็นเหตุการณ์

3. ลักษณะอุบัติเหตุที่ได้รับ

อุบัติเหตุจราจร พลัดตกจากที่สูง

จมน้ำ

อื่นๆ ระบุ(น้ำร้อนลวก,มีดบาด,สัตว์กัด ฯลฯ).....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักเรียนเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุด

ทำเป็นประจำ หมายถึง ปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเสมอเป็นประจำ

ทำเป็นบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติหรือกระทำพฤติกรรมนั้นเป็นบางครั้ง

ไม่เคยทำเลย หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมนั้นเลย

คำแนะนำ

1. พิจารณาพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติในปัจจุบันหรือเมื่อ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา
2. ตอบตามความเป็นจริงที่สุดที่นักเรียนปฏิบัติโดยเลี่ยงการตอบแบบกลางๆ
3. ตอบแต่ละข้อได้อย่างอิสระ
4. ตอบทุกข้อโดยไม่ข้ามข้อหนึ่งข้อใด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่นักเรียนเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำเลย
1. ฉันวิ่งด้วยความรวดเร็วเพื่อเข้าแถวซื้ออาหารกลางวัน			
2. ฉันวิ่งแข่งกับเพื่อนขณะขึ้น/ลงบันได			
3. ฉันเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย			
4. ฉันชอบเล่นแปลงร่างตามการ์ตูนยอดมนุษย์ที่ฉันชอบหรือกระโดดจากที่สูง			
5. เมื่อฉันขึ้นนั่งรถฉันมักจะสวมหมวกนิรภัย / คาดเข็มขัดนิรภัยทันที			
6. ฉันบอกเพื่อนๆว่า เราไม่ควรวิ่งขึ้น/ลงบันได			
7. ฉันบอกเพื่อนๆว่าไม่ควรปีนต้นไม้สูงๆ			
8. ฉันบอกเพื่อนๆว่าไม่ควรวิ่งหยอกล้อกันบริเวณที่มีน้ำหก หรือพื้นเปียก			
9. ฉันบอกเพื่อนๆว่าไม่ควรไปเล่นน้ำถ้าไม่มีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆ			
10. ฉันบอกเพื่อนๆว่า ควรสวมหมวกนิรภัย/รัดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งรถ			
11. ฉันบอกพ่อ แม่ว่า ควรสวมหมวกนิรภัย/รัดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งรถ			
12. ฉันบอกพ่อ แม่ให้ปฏิบัติตามเครื่องหมายจราจร			
13. ฉันบอกพ่อ แม่ว่าควรซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ชำรุด			
14. ฉันปีนตู้เพื่อหยิบของซึ่งวางอยู่บนที่สูงโดยไม่บอกพ่อแม่			

ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำเลย
15. ฉันเตือนพ่อแม่เรื่องการปิดเตาแก๊ส			
16. ฉันชอบเล่นแข่งขันโกวชิงช้ากับเพื่อนๆ			
17. ฉันเตือนพ่อแม่เรื่องการเปิดไฟก่อนเลี้ยวรถ			
18. ฉันเตือนเพื่อนเรื่องการปีนเครื่องเล่นสูงๆ			
19. ฉันเดินช้าลงเมื่อถึงมุมอาคารเรียน			
20. ฉันนั่งโยกเก้าอี้ขณะนั่งเรียนหนังสือ			
21. ฉันชะโงกดูบ่อน้ำ/ถังน้ำสูงๆ/ท่อระบายน้ำว่ามีอะไรอยู่ข้างใน			
22. ฉันปั่นรถจักรยานด้วยความรวดเร็ว			
23. ฉันหยุดมองรถก่อนเดินข้ามถนน			
24. ฉันเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย			
25. ฉันวิ่งเวลาขึ้นหรือลงบันได			
26. ฉันเดินให้ช้าลงบริเวณที่พื้นเปียกหรือมีน้ำหก			
27. ฉันเล่นไล่จับกับเพื่อนอย่างระมัดระวังในบริเวณมุมอาคารเรียน			
28. ฉันชะโงกหน้าลงบริเวณริมระเบียง/ราวบันได			
29. ฉันบอกผู้ใหญ่ให้เหยียบของที่อยู่บนที่สูงให้			
30. ฉันเล่นเครื่องเล่นที่ช้าๆ			
31. ฉันเช็ดน้ำที่หกอยู่บนพื้นอาคารเรียน			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเลขกลุ่มตัวอย่าง.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่สังเกตเห็นพฤติกรรมที่เด็กวัยเรียนแสดงออกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ทำ หมายถึง ท่านสังเกตเห็นเด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าว

ไม่เคยทำเลย หมายถึง ท่านสังเกตเห็นเด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเลย

ข้อความ	ทำ	ไม่เคยทำเลย
1. วิ่งขึ้นลงบันได		
2. วิ่งไปเข้าแถวด้วยความรวดเร็ว		
3. วิ่งหยอกล้อกับเพื่อนๆบริเวณมุมอาคาร		
4. เดินเข้าๆบริเวณหน้าห้องน้ำ/บริเวณที่พื้นเปียก		
5. เดินข้ามถนนบริเวณที่มีทางม้าลายหรือมีสัญญาณไฟจราจร		
6. วิ่งไล่จับกับเพื่อนๆขณะอยู่บนบันไดหรือระเบียงอาคาร		
7. เช็ดพื้นทันทีที่มีน้ำหกลงพื้น		
8. วิ่งขณะอยู่บนพื้นขัดมันหรือบนพื้นลื่น		
9. เก็บเศษแก้วด้วยความระมัดระวังเมื่อทำแตก		
10. ใช้กรรไกรหรือมีดอย่างระมัดระวัง		
11. เดินช้าลงเมื่อถึงมุมอาคาร		
12. นั่งโยกเก้าอี้หรือนั่งเก้าอี้สองขา		
13. ปีนเล่นบนโต๊ะเรียน		
14. บอกครูหรือผู้ใหญ่เมื่อต้องการไปเล่นบริเวณที่มีแหล่งน้ำหรือสระน้ำ		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

หมายเลขกลุ่มตัวอย่าง.....

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**คำชี้แจง** เติมข้อความหรือใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. อายุปี
2. ความสัมพันธ์ () บิดา () มารดา () อื่นๆระบุ.....
3. อาชีพ
 - () ค้าขายในบ้าน () ค้าขายนอกบ้าน () รับจ้าง
 - () รับราชการ () เกษตรกรรม () อื่นๆระบุ.....
4. ระดับการศึกษา
 - () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () มัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ () ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี
5. ท่านเคยสอนเด็กเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันหรือไม่
 - () เคย () ไม่เคย
6. การป้องกันอุบัติเหตุที่ท่านเคยสอนแก่เด็ก (เลือกได้มากกว่า 1 เรื่อง)
 - () การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน
 - () การปฏิบัติตามกฎจราจร
 - () การป้องกันการพลัดตกจากที่สูง
 - () การป้องกันการจมน้ำ
 - () การป้องกันอุบัติเหตุอื่นๆ เช่น ของมีคม น้ำร้อนลวก ไฟไหม้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนสำหรับผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจำนวน 15 ข้อแบ่งความถี่ของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเป็น 3 ระดับคือ

ทำ	หมายถึง	เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวทุกครั้งที่ท่านสังเกตเห็น
ไม่เคยทำเลย	หมายถึง	เด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเลยที่ท่านสังเกตเห็น

ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่สังเกตเห็นพฤติกรรมที่เด็กวัยเรียนแสดงออกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คำแนะนำ

- พิจารณาพฤติกรรมที่บุตรของท่านแสดงในปัจจุบันหรือเมื่อ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา
- ตอบตามความเป็นจริงที่สุดที่ท่านสังเกตได้โดยเลี่ยงการตอบแบบกลางๆ
- ตอบแต่ละข้อได้อย่างอิสระ
- ตอบทุกข้อโดยไม่ข้ามข้อหนึ่งข้อใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

ข้อความ	ทำ	ไม่เคยทำเลย
1. ปฏิเสธเพื่อนในการเล่นผาดโผน		
2. หยิบหมวกกันน็อก/รัดเข็มขัดนิรภัยเมื่อโดยสารรถโดยไม่ต้องบอกกล่าว		
3. บอกกล่าวพ่อแม่ก่อนออกไปเล่นในบริเวณที่มีแหล่งน้ำต่างๆ		
4. ใช้มีดหรือกรรไกรอย่างระมัดระวัง		
5. วิ่งขึ้น-ลงบันได		
6. กระโดดโลดเต้นขณะโดยสารรถ		
7. ขึ้น-ลง จากรถเมื่อรถหยุดสนิท		
8. เช็ดพื้นทันทีเมื่อมีน้ำหกลงบนพื้น		
9. เดินออกจากห้องน้ำทันทีโดยไม่ได้เช็ดตัวให้แห้ง		
10. บอกพ่อแม่ให้สวมหมวกกันน็อกหรือรัดเข็มขัดนิรภัยเมื่อโดยสารรถ		
11. ใช้เก้าอี้ต่อขาเมื่อต้องการหยิบของจากที่สูงโดยไม่บอกพ่อแม่		
12. วิ่งเล่นใกล้เตาไฟหรือกระติกน้ำร้อน		
13. ปีนรั้วหรือต้นไม้		
14. ข้ามถนนตรงทางม้าลาย		
15. บอกพ่อแม่เมื่อพบสายไฟ หรือปลั๊กไฟชำรุด		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

ครั้งที่.....

เลขที่เด็ก.....

กิจกรรมที่ 1 ภาพข่าวเหตุการณ์อุบัติเหตุเรื่องที่ 1

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 2

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

กิจกรรมที่ 2 ภาพข่าวประสบการณ์อุบัติเหตุเรื่องที่ 1

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 2

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 3

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

กิจกรรมที่ 3 สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง “เรารักษีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ”

เรื่องที่ 1

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 2

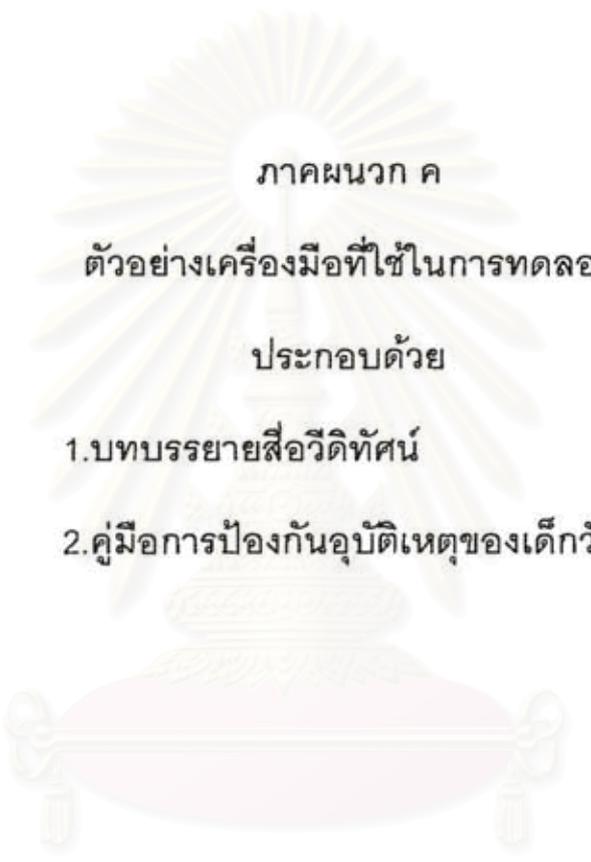
- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

เรื่องที่ 3

- ฉันคิดว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุครั้งนี้ คือ
- ฉันคิดว่าฉันจะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแบบนี้โดย.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ประกอบด้วย

1. บทบรรยายสื่อวีดิทัศน์
2. คู่มือการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบรรยายประกอบการสร้างสื่อวีดิทัศน์เรื่อง "รักษีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ"
จัดทำโดย โปรแกรม Presentation ความยาว 15 นาที

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพ	คำบรรยาย	รายละเอียด
	<p>"รักษีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ" โดย นางจิราวัฒน์ โภกนุต</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพลงบรรเลง - คำบรรยายปรากฏ ซ้ำๆ
	<p>งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสสส.</p>	
	<p>ภาพที่ปรากฏในสื่อวีดิทัศน์นี้ได้รับการ อนุญาตจากเจ้าของภาพและผู้ปกครองเด็ก เพื่อประกอบการจัดทำสื่อเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เท่านั้น</p>	<p>ตัวอักษรบรรยาย</p>
	<p>อุบัติเหตุ ตามแนวความคิดเดิมใครๆก็คิดว่า เป็นสิ่งที่ไม่คาดฝัน ใครก็ไม่สามารถป้องกัน ได้แต่ปัจจุบันอุบัติเหตุ เป็นสิ่งที่ทุกคนกำลัง รณรงค์และช่วยกันป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นกับ ทุกคน โดยเฉพาะกับเด็ก เพราะผลจาก การสูญเสียที่เกิดขึ้นมีมากมายมหาศาล</p>	<p>ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>
	<p>เรื่องทั้งหมดต่อจากนี้เป็นเรื่องจริงที่เด็กวัย เดียวกับเราได้ประสบกับเหตุการณ์ร้ายๆ เหล่านั้น ผลที่เกิดขึ้นไม่อาจบรรยายได้ถึง ความเจ็บปวด ความโศกเศร้า และผลที่ เหลืออยู่</p>	<p>ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>
	<p>น้องเอ็ม เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งจำต้องใส่ท่อช่วยหายใจอยู่ ในห้องไอซียู จนสุดท้าย น้องเอ็มก็ต้อจาก บุคคลอันเป็นที่รักไป คุณแม่น้องเอ็มเล่าให้ ฟังว่า เช้าวันหนึ่งน้องเอ็มเล่นอยู่หลังบ้านซึ่ง มีบ่อน้ำอยู่เมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วโมงคุณ</p>	<p>ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>

ภาพ	คำบรรยาย	รายละเอียด
	<p>แม่พบน้องเอ็มนอนคว่ำหน้าอยู่ในบ่อน้ำคุณ แม่คาดว่าน้องเอ็มคงลงไปเล่นน้ำในบ่อนั้น โดยไม่บอกคุณแม่ จึงเกิดเป็นความสูญเสีย</p>	
	<p>จมน้ำ เป็นสาเหตุชักนำการตายเป็นอันดับหนึ่ง จากอุบัติเหตุทั้งหมด ไม่ เล่นใกล้แหล่งน้ำต่างๆโดยไม่มีผู้ใหญ่อยู่ ใกล้ๆ แม้ว่าจะว่ายน้ำเป็น ควร สวมชูชีพทุกครั้งเมื่อเล่นน้ำในสระ คลอง บึง ทะเล ควร สวมชูชีพทุกครั้งเมื่อมีการเดินทางโดย ทางเรือ พ่อ แม่ ควร สอนให้เด็กว่ายน้ำเป็นหรือ สามารถพยุงตัวในน้ำได้ เด็กต้อง ไม่ ตะโกนตัว หรือก้มมองบริเวณ บ่อน้ำ ถังสูงๆ ท่อระบายน้ำ หรือหลุมต่างๆ ควร สอนทักษะการช่วยชีวิตคนจมน้ำที่ ถูกต้องแก่เด็ก อย่า กระโดดพุ่งหลาวลงน้ำเพราะ คอจะหัก ผู้ใหญ่ ควร ติดป้ายเตือนบริเวณจุด อันตราย เช่น น้ำลึก น้ำเชี่ยว ห้ามว่ายน้ำ</p>	<p>- ตัวอักษรวิ่งขึ้นมาช้าๆ และค่อยจางลง - ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>
	<p>การช่วยคนจมน้ำที่ถูกวิธี ยื่น อุปกรณ์การช่วยคน เช่น เชือก ไม้ โยน อุปกรณ์การช่วยพยุงตัวในน้ำได้เช่น กระป๋องน้ำ ลูกมะพร้าว ลุย น้ำลงไปช่วย ต้องเป็นน้ำตื้นเท่านั้น ควรจำ การลงน้ำ ว่ายน้ำออกไปช่วยคน ต้องไป พร้อมอุปกรณ์</p>	<p>ตัวอักษรวิ่งขึ้นมาช้าๆ และค่อยจางลง - ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>

ภาพ	คำบรรยาย	รายละเอียด
	<p>พลัดตกจากที่สูง ชน กระแทก</p> <ul style="list-style-type: none"> ❑ ขณะกำลังอยู่ในที่สูงชัน เช่น ขณะขึ้นลงบันได ไม่ควรหยอกล้อกัน และระมัดระวังตัวอยู่เสมอ ❑ ไม่ลอกเลียนแบบพฤติกรรม ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การกระโดดจากที่สูงอย่างในภาพยนตร์ หรือหนังการ์ตูน เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านั้นเป็นการใช้การสร้างอุปกรณ์ช่วยคนปกติ จะไม่สามารถทำพฤติกรรมนั้นๆ ได้ 	<p>ตัวอักษรวิ่งขึ้นมาช้าๆ และค่อยจางลง</p> <p>- ผู้บรรยายบรรยายข้อความดังกล่าว</p>
 	<ul style="list-style-type: none"> ❑ ไม่วิ่งเล่นในบริเวณที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย เช่น บริเวณมุมตึกบริเวณพื้นลื่น หรือพื้นเปียก ❑ เดินขึ้นลงบันไดด้วยความเป็นระเบียบ ควรเดินชิดขวาและจับราวบันไดทุกครั้ง ❑ ไม่เป็นป้ายบริเวณที่สูงๆ เสี่ยงต่อการตกลงมาได้เช่น ต้นไม้ ระเบียงอาคาร 	<p>ตัวอักษรวิ่งขึ้นมาช้าๆ และค่อยจางลง</p> <p>- ผู้บรรยายบรรยายข้อความดังกล่าว</p>

ภาพ	คำบรรยาย	รายละเอียด
	<p>น้องกาญจน์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสบอุบัติเหตุขณะเรียนวิชาการเกษตร เนื่องจากเพื่อนๆ ใช้จอบในการขุดดิน เรื่องมีว่า บ่ายวันหนึ่งขณะที่น้องกาญจน์กำลังเรียนวิชาการเกษตร และเพื่อนอีกคนกำลังใช้จอบในการขุดดิน น้องกาญจน์นั่งอยู่ใกล้กับร่องต้นไม้ซึ่งเป็นช่วงจังหวะเดียวกับเพื่อนหันจอบลงมา ทำให้น้องกาญจน์ได้รับบาดเจ็บโดยมีบาดแผลบริเวณหัวเข่า คุณหมอบอกว่าน้องการเอ็นหัวเข่าขาด ต้องหยุดโรงเรียนและใส่เฝือกเป็นเวลา 1 เดือน จากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้น้องกาญจน์คิดว่าหากไม่ไปนั่งเล่นกับเพื่อนใกล้ๆกับการใช้ของมีคม และมีความระมัดระวังมากกว่านี้น้องกาญจน์คงไม่ต้องเกิดบาดแผลที่สร้างความเจ็บปวดขนาดนี้</p>	<p>ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>
<p>ภาพอุบัติเหตุต่างๆ</p>	<p>อุบัติเหตุจราจร ปัญหาใหญ่ของเด็กไทย การเดินทางสัญจรเป็นวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันทุกประเทศ นักวิทยาศาสตร์ผู้คิดค้น คงไม่ได้คิดว่าสักวันหนึ่งสิ่งประดิษฐ์ของเขาจะคร่าชีวิตคนจำนวนนับไม่ถ้วน เพราะเป็นสาเหตุนำการตายของคนทุกเพศทุกวัย ไม่เว้นแม้แต่เด็ก จากการศึกษาการตายในเวลา 4 ปี พบว่าเด็กมีอัตราการตายจากการขนส่งเป็นสาเหตุการตายอันดับสองรองจากการจมน้ำ</p> <p>การป้องกัน</p> <p>๑ สวมหมวกนิรภัย คาดเข็มขัดนิรภัย ทุกครั้งที่มีการเดินทางโดยรถ</p>	<p>ตัวอักษรวิ่งขึ้นมาช้าๆ และค่อยจางลง - ผู้บรรยายบรรยาย ข้อความดังกล่าว</p>

ภาพ	คำบรรยาย	รายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ควรขึ้น-ลง จากรถเมื่อรถจอดสนิท ๑ โดยสารถอย่างปลอดภัยโดยการนั่งให้เป็นระเบียบ ไม่หยอกล้อ ลูกเดิน ขณะรถวิ่ง ๑ พ่อ แม่ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ๑ แสวงหาความรู้เรื่อง กฎจราจร เครื่องหมายจราจร อยู่เสมอ ๑ พ่อแม่ควรสอนเด็ก เรื่องกฎจราจร เครื่องหมายจราจร ๑ 	
	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ช้ามถนน ควรหยุด ยืนบนทางเท้า หรือไหล่ทางให้ห่างจากขอบถนน มอง ให้ทั่วทิศทาง เพื่อให้เห็นสภาพการจราจร ฟัง ให้ทั่วทิศทางเพื่อรับรู้สภาพการจราจร คิด ถึงความปลอดภัยที่จะข้ามถนน ช้ามถนนเมื่อถนนว่างหรือเมื่อการจราจรหยุดสนิท 	
	<p>อาจมีสิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ " และสิ่งที่กล่าวมักเป็นจริงได้บนท้องถนน และพบบ่อยคือ อุบัติเหตุจราจร เช่น ชับรถ หลุดโค้ง , ชับรถคร่อมเลนของรถที่สวนมา , การเบรกกะทันหัน, การเปลี่ยนทิศทางโดยไม่ให้สัญญาณ จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงตามมา ลักษณะดังกล่าวแสดงถึงส่วนหนึ่งของผู้ขับขี่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร</p>	

ภาพ	คำบรรยาย	รายละเอียด
	เครื่องหมายจรรยา เป็นสัญลักษณ์บอกทาง จัดการจรรยาให้เป็นระเบียบ และป้องกัน อุบัติเหตุ>	
	นำเสนอรูปเครื่องหมายจรรยาที่จัดทำมา	
	ขอได้รับความขอบคุณจากผู้เชื้อเพื่อ เรื่องราวและมอบภาพเป็นสื่อเพื่อการ สร้างสรรค์ ต่อด้วยโลโก้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโลโก้ สสส.	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รักษาชีวิต คิดป้องกันอุบัติเหตุ

คู่มือการป้องกันอุบัติเหตุของวอล์กเกอร์

จัดทำโดย นาวจิวรัชต์ โทกนุต

นิตยภัตศาสตร วิทยุญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เด็กวัยเรียน หมายถึง เด็กที่อยู่ในระยะเริ่มต้นเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา โดยมีอายุอยู่ในช่วง 7-11 ปี ซึ่งนักจิตวิทยาจะเรียกเด็กวัยนี้ว่า เป็นวัยทองในการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม เด็กจะสามารถแยกแยะความคิดได้หลายด้านในเวลาเดียวกัน และสามารถคิดย้อนกลับได้เมื่อมีปัญห เข้าใจเหตุและผลที่ตามมา แต่ การคิดแก้ปัญหา ยังต้องอาศัยเหตุและผลในสิ่งที่ป็นรูปธรรมและขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้มา

ความเสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บและอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน

พัฒนาการด้านร่างกาย

การเรียนรู้และสติปัญญา เด็กมีพลังงานมาก มีการเคลื่อนไหวมาก ชอบวิ่ง ชอบกระโดด และชอบปีนป่าย ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว เด็กวัยเรียนนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและอยากพิสูจน์ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เด็กมีทักษะทั้งในการเคลื่อนไหวและการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น

แต่ยังขาดความระมัดระวังจนอาจเกิดอุบัติเหตุได้บ่อย ๆ

พัฒนาการด้านสติปัญญา

เด็กวัยเรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาเพิ่มมากขึ้นและรวดเร็ว เพราะกระบวนการรู้คิด

พัฒนาการทางด้านอารมณ์

การเกิดอารมณ์และการแสดงอารมณ์นั้น มีพื้นฐานมาจากลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ ซึ่งมีประจำตัวมาแต่กำเนิด ชอบการเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ได้พบเห็นและจากการเรียนรู้โดยตรงกับสิ่งต่าง ๆ

ดังนั้น

เด็กวัยนี้จึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บที่รุนแรงได้ง่าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จมน้ำ

เป็นสาเหตุชักนำการตายเป็นอันดับหนึ่ง จากอุบัติเหตุทั้งหมด

- ❑ ไม่ เล่นใกล้แหล่งน้ำต่างๆโดยไม่มีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆ แม้ว่าจะว่ายน้ำเป็น
- ❑ ควร สวมชูชีพทุกครั้งเมื่อเล่นน้ำในสระ คลอง บึง ทะเล
- ❑ ควร สวมชูชีพทุกครั้งเมื่อมีการเดินทางโดยทางเรือ
- ❑ พ่อ แม่ ควร สอนให้เด็กว่ายน้ำเป็นหรือสามารถพยุงตัวในน้ำได้
- ❑ เด็กต้อง ไม่ สะโจกตัว หรือก้มมองบริเวณ บ่อน้ำ ดั่งสูงๆ ท่อระบายน้ำ หรือหลุมต่างๆ
- ❑ ควร สอนทักษะการช่วยชีวิตคนจมน้ำที่ถูกต้องแก่เด็ก
- ❑ อย่า กระโดดพุ่งหลาวลงน้ำเพราะ อาจจะหัก
- ❑ ผู้ใหญ่ ควร ติดป้ายเตือนบริเวณจุดอันตราย เช่น น้ำลึก น้ำเชี่ยว ห้ามว่ายน้ำ

การช่วยคนจมน้ำที่ถูกวิธี

ยื่น อุปกรณ์การช่วยคน เช่น เชือก ไม้

โยน อุปกรณ์การช่วยพยุงตัวในน้ำได้เช่น กระป๋องน้ำ ลูกมะพร้าว

ลุย ว่ายน้ำไปช่วย ต้องเป็นน้ำตื้นเท่านั้น

ควรจำ

การลงน้ำ ว่ายน้ำออกไปช่วยคน ต้องไปพร้อมอุปกรณ์

ทักษะการปฐมพยาบาลเด็กจมน้ำ

ขั้นที่1.เรียกดูว่ารู้ตัวหรือไม่

ควรมองดูรอบตัวที่ผู้หมดสตินอนอยู่ว่าปลอดภัยก่อน แล้วจึงเข้าไปยังข้างตัวผู้หมดสติ สะกิดหรือเขย่าผู้หมดสติเบาๆ พร้อมกับตะโกนถามว่า "คุณ...เป็นอย่างไรบ้าง?"

ขั้นที่2.เรียกหาความช่วยเหลือ

หากหมดสติ ให้ร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้น และ ขอให้คนใดคนหนึ่ง โทรแจ้งหมายเลข 1669 ซึ่งเรียกรถพยาบาล ได้ทุกจังหวัด หรือ หมายเลข 191 เรียกตำรวจให้ไปแจ้งรถพยาบาล อีกต่อหนึ่ง หรืออาจเรียกรถพยาบาล หรือ ทีมงานของโรงพยาบาลที่เคยใช้อยู่ประจำก็ได้

ขั้นที่3.จัดทำให้ผู้หมดสตินอนหงาย

ถ้าผู้หมดสติอยู่ในท่านอนคว่ำ ให้พลิกผู้หมดสติมาอยู่ในท่านอนหงาย

บนพื้นราบและแข็ง

แขนสองข้างเหยียดอยู่ข้างลำตัว

หมายเหตุ: กรณีผู้ป่วยอุบัติเหตุหรือสงสัยการบาดเจ็บที่คอและหลัง การจัดทำต้องระมัดระวังอย่างที่สุด โดยให้ศีรษะ คอ ไหล่ และลำคอตัวตึงเป็นแนวเดียวกันไม่บิดงอ มิฉะนั้นผู้หมดสติอาจกลายเป็นอัมพาต เพราะกระดูกสันหลังที่หักอยู่แล้วกดทับแกนประสาทสันหลังได้

ขั้นที่4.เปิดทางเดินลมหายใจ

ในคนที่หมดสติ กล้ามเนื้อจะคลายตัวทำให้ลิ้นตกลงไปอุดทางเดินลมหายใจ นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้หมดสติยังหายใจได้ ในจังหวะหายใจเข้าจะเกิดแรงดูดเอา ลิ้นลงไปอุดกั้นทางเดินลมหายใจมากกว่าเดิม ต้องช่วยยกกระดูกกรโกรล่างขึ้น ลิ้นซึ่งอยู่ติดกับกระดูก ขากรรโกรล่างจะถูกยกขึ้นทำให้ทางเดินลมหายใจเปิดโล่งการเปิดทางเดินลมหายใจมีสองวิธี คือ

1.วิธีดันหน้าผากและดึงคาง(headtilt-chinlift)

ใช้ได้กับผู้หมดสติทั่วไปที่ไม่มีการบาดเจ็บที่ศีรษะและคอ โดยการเอาฝ่ามือข้างหนึ่งดันหน้าผาก เหนียงชี้และนิ้วกลางของมืออีกข้างหนึ่งดึงคางขึ้นใช้นิ้วมือดึงเฉพาะกระดูกขากรรโกรล่าง โดยไม่กดเนื้ออ่อนใต้คาง ให้นำหน้าผู้ป่วยเงยขึ้นจนพื้นล่างถูกดึงขึ้นมาจนเกือบชนกับพื้นบน

2.วิธียกขากรรโกรล่าง (jaw thrust)

ใช้ได้กับผู้ป่วยทุกกรณี แต่

เนื่องจากเป็นวิธีที่หายากและเมื่อยล้าเร็วจึงแนะนำให้ใช้วิธีนี้กับกรณี ที่สงสัยว่าจะมีการบาดเจ็บที่ศีรษะและคอเท่านั้น ผู้ปฏิบัติการช่วยชีวิตต้องไปอยู่ทางศีรษะของผู้หมดสติ วางมือทั้งสองข้างไว้ที่บริเวณแก้มซ้ายและขวาของผู้หมดสติให้นิ้วหัวแม่มือกดยันที่กระดูกขากรรโกรล่าง ตรงได้มุมปากทั้งสองข้างนิ้วที่เหลือทั้งหมดเกี่ยวกระดูกขากรรโกรล่าง เอาข้อศอกยันบนพื้นที่ ผู้หมดสตินอนอยู่แล้วดึงกระดูกขากรรโกรล่างขึ้นมา

หมายเหตุ : ควรฝึกหัดการเปิดทางเดินลมหายใจทั้งสองวิธี

ขั้นที่5.ตรวจดูว่าหายใจหรือไม่

โดยเอียงหูลงไปแนบใกล้ปากและจมูกของผู้หมดสติเพื่อฟังเสียงหายใจ ใช้แก้มเป็นตัวรับสัมผัสลมหายใจที่อาจจะออกมาจากจมูกหรือปากของผู้หมดสติ ขณะที่ตาจ้องดูการเคลื่อนไหวหน้าอกของผู้หมดสติว่ากระพือมขึ้นลงเป็นจังหวะหรือไม่ (ตาดู หูฟัง แก้มสัมผัส) โดยมีมือยังคงเปิดทางเดินลมหายใจอยู่ ใช้เวลาตรวจไม่เกิน 10 วินาที

หมายเหตุ:

1. ถ้าผู้หมดสติหายใจได้และไม่ใช้การหมดสติจากอุบัติเหตุหรือไม่สงสัยว่ามีการบาดเจ็บของกระดูกสันหลังให้จัดทำผู้หมดสติไว้ในท่าพักฟื้น

2. ถ้าสงสัยว่าจะมีการบาดเจ็บของศีรษะหรือคอ ไม่ควรขยับ หรือ จัดท่า ให้ผู้หมดสติ เว้นเสียแต่ว่าหากไม่ขยับ ทางเดินลมหายใจจะไม่เปิดโล่งเท่านั้น

ขั้นที่ 6 เป่าลมเข้าปอด

ให้ทำการเป่าลมเข้าปอด 2 ครั้ง เมื่อเห็นว่าผู้หมดสติไม่หายใจหรือไม่มั่นใจว่าหายใจได้เองอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ให้เลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้

วิธีที่ 1. เป่าแบบปากต่อปากพร้อมกับดันหน้าผากและดึงคาง

ให้เลื่อนหัวแม่มือและนิ้วชี้ของมือที่ดันหน้าผากอยู่มาบีบที่มุมของผู้หมดสติ

ให้จูมูกปิดสนิท สูดลมหายใจเข้าให้เต็มปอด เพื่อให้ได้ความเข้มข้นของออกซิเจนในลมหายใจมากขึ้น ประคบปากเข้ากับปาก ตามองหน้าอกผู้หมดสติ และเป่าลมเข้าไปจนหน้าอกของผู้หมดสติกระเพื่อมขึ้นเป่านาน 2 วินาที แล้วถอนปากออกมาให้ลมหายใจออกผ่าน กลับออกมาทางปาก

วิธีที่ 2. เป่าแบบปากต่อปากขณะยกขากรรไกรล่าง

ให้ใช้นิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างดันขากรรไกรล่างให้ปากผู้หมดสติแยกเปิด ออก ก้มลงเอาแก้มปิดจูมูกทั้งสองรู ไว้ให้แน่น ประคบปากเข้ากับปาก ตามองหน้าอกผู้หมดสติแล้วเป่าลมเข้าไปจนหน้าอกของผู้หมดสติกระเพื่อมขึ้น เป่านาน 2 วินาที แล้วถอนปากออกมาให้ลมหายใจออกผ่านกลับออกมาทางปาก(ภาพที่ 9)

ขั้นที่ 7. หาดำแหน่งวางมือบนหน้าอก

ถ้าผู้หมดสติไม่ไอ ไม่หายใจ ไม่ขยับส่วนใดๆ ของร่างกาย ให้ถือว่าระบบไหลเวียนเลือดไม่ทำงาน ต้องช่วยกดหน้าอก ให้หาดำแหน่ง ครึ่งล่างของกระดูกหน้าอกเพื่อวางมือเตรียมพร้อมสำหรับการกดหน้าอก โดยใช้นิ้วชี้กับนิ้วกลางคลำขอบชายโครงด้านใกล้ตัวผู้ปฏิบัติ แล้ว ลากขึ้นไปตามขอบกระดูกชายโครงด้านหน้าจนถึงจุดที่กระดูกชายโครง สองข้างมาพบกันซึ่งเป็นปลายล่างของกระดูกหน้าอกพอดี วางนิ้วมือ ทั้งสองถัดจากจุดนั้นขึ้นไปทางกระดูกหน้าอกเพื่อใช้เป็นที่ยามาย แล้วเอาสันมือของอีกมือหนึ่งวางลงบนกระดูก หน้าอกตามแนวกลางตัวถัดจากนิ้วมือที่วางไว้เป็นที่ยามาย ยกนิ้วมือที่วางเป็นที่ยามายออกไปวางทาบ หรือ ประสานกับมือที่วางอยู่บนกระดูกหน้าอก เตรียมพร้อมที่จะกดหน้าอก

อีกวิธีหนึ่งคือวางสันมือของมือหนึ่งไว้ตรงกลางหน้าอกระหว่างหัวนมทั้งสองข้าง แล้วเอาอีกมือหนึ่งไปวางทับ หรือ ประสานกับมือแรกกะประมาณให้แรงกดลงตรงกึ่งกลางระหว่างหัวนมสองข้าง

หมายเหตุ: ปัจจุบันนี้ไม่แนะนำให้ประชาชนทั่วไปคลำชีพจรก่อนทำการกดหน้าอก เพราะมีความผิดพลาดสูง คงแนะนำให้ใช้วิธีคลำชีพจรเฉพาะสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และผู้มีหน้าที่ช่วยชีวิตโดยตรงเท่านั้น

ขั้นที่ 8. เมื่อผู้หมดสติรู้ตัวแล้วจัดให้อยู่ในท่าพักฟื้น

จัดให้นอนตะแคงเอามือรองแก้มไม่ให้หน้าคว่ำมากเกินไป เพราะถ้าตะแคง คว่ำมากเกินไปกะบังลมจะขยับได้น้อย ทำให้หายใจเข้า-ออกได้น้อย การจัดท่าพักฟื้น (recovery) นี้ทำได้หลายแบบ แต่มีหลักโดยรวมว่า ควรเป็นท่าตะแคงตั้งฉากกับพื้นให้มากที่สุด ให้

ศีรษะอยู่ต่ำเพื่อระบายของ เหลวออกมาจากทางเดินลมหายใจได้ เป็นท่าที่มั่นคงไม่ล้มง่าย ไม่มีแรงกดต่อทรวงอกซึ่งจะทำให้หายใจได้น้อย จัดท่ากลับมา นอนหงายโดยไม่ทำให้อคอและศีรษะบิดได้ง่าย มองเห็น และ เข้าถึงปากและจมูกได้ง่าย เป็นท่าที่ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่ผู้ป่วย
หมายเหตุ : ในกรณีที่สงสัยว่ามีการบาดเจ็บของศีรษะหรือคอ ไม่ควรขยับหรือจัดท่าใดๆ ให้ผู้หมดสติเว้นเสีย

แต่ถ้าหากไปไม่ขยับทางเดินลมหายใจจะไม่เปิดโล่งเท่านั้น

การช่วยเหลือเด็กจมน้ำที่ไม่หายใจต้องทำทันที หากสมองขาดออกซิเจนเพียง 4-5 นาทีจะเกิดการสูญเสียเป็นอย่างมาก

พลัดตกจากที่สูง ชน กระแทก

❖ ขณะกำลังอยู่ในที่สูงชัน เช่น ขณะขึ้นลงบันได ไม่ควรหยอกล้อกัน และระมัดระวังตัวอยู่เสมอ

❖ ไม่ลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การกระโดดจากที่สูงอย่างในภาพยนตร์ หรือหนังการ์ตูน เพราะสิ่งต่างๆเหล่านั้น

เป็นการใช้การสร้างอุปกรณ์ช่วย

คนปกติจะไม่สามารถทำพฤติกรรมนั้นๆได้

❖ ไม่วิ่งเล่นในบริเวณที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย

เช่น บริเวณมุมตึกบริเวณพื้นลื่น หรือพื้นเปียก

- ❑ เดินขึ้นลงบันไดด้วยความที่เป็นระเบียบ ควรเดินชิดขวาและจับราวบันไดทุกครั้ง
- ❑ ไม่เป็นป้ายบริเวณที่สูงๆ เสี่ยงต่อการตกลงมาได้เช่น ต้นไม้ ระเบียงอาคาร
- ❑ การเล่นเกมในสนามเด็กเล่น ควรเลือกอุปกรณ์ที่ไม่ชำรุด และไม่เล่นผาดโผน เช่น การแกว่งชิงช้า การกระโดด หรือห้อยโหน
- ❑ การเล่นเกมการเล่นประเภท มีล้อ เช่น โรลเลอร์เบลด รองเท้าสเก็ต สเกตบอร์ด สกูตสเตอร์ อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บ เช่น กระดูกหัก ข้อเคล็ดอื่น ล้มศีรษะกระแทก ทำให้สมองได้รับความกระทบกระเทือนได้ ดังนั้น ควร

- เล่นบริเวณพื้นเรียบ ที่ไม่ใช่ ริมถนน พุตบาท ไม่มีรถวิ่งไปมาไม่มีสิ่งกีดขวาง และเศษวัสดุที่จะเข้าไปติดพันล้อ
- การเล่นเกมเสริมความปลอดภัยทุกครั้ง ประกอบด้วยหมวกนิรภัย สนับข้อมือสนับศอก และสนับเข่า

อุบัติเหตุจราจร ปัญหาใหญ่ของเด็กไทย

การเดินทางสัญจรเป็นวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันทุกประเทศ นักวิทยาศาสตร์ผู้คิดค้น คงไม่ได้คิดว่าสักวันหนึ่งสิ่งประดิษฐ์ของเขาจะคร่าชีวิตคนจำนวนนับไม่ถ้วน เพราะเป็นสาเหตุนำการตายของคนทุกเพศทุกวัย ไม่เว้นแม้แต่เด็ก จากการศึกษาการตายในเวลา 4 ปี พบว่าเด็กมีอัตราการตายจากการขนส่งเป็นสาเหตุการตายอันดับสอง รองจากการจมน้ำ

การป้องกัน

- ๑ สวมหมวกนิรภัย คาดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้งที่มีการเดินทางโดยรถ
- ๑ ควรขึ้น-ลง จากรถเมื่อรถจอดสนิท
- ๑ โดยสารรถอย่างปลอดภัยโดยการนั่งให้เป็นระเบียบ ไม่หยอกล้อ ลูกเดิน ขณะรถวิ่ง
- ๑ พ่อ แม่ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
- ๑ แสวงหาความรู้เรื่อง กฎจราจร เครื่องหมายจราจร อยู่เสมอ
- ๑ พ่อแม่ควรสอนเด็ก เรื่องกฎจราจร เครื่องหมายจราจร
- ๑ ข้ามถนน **ควร**
 - หยุด ยืนบนทางเท้า หรือไหล่ทางให้ห่างจากขอบถนน

มอง ให้ทั่วทิศทาง เพื่อให้เห็นสภาพการจราจร
 ฟัง ให้ทั่วทิศทางเพื่อรับรู้สภาพการจราจร
 คิด ถึงความปลอดภัยที่จะข้ามถนน ข้ามถนนเมื่อถนนว่างหรือเมื่อการจราจรหยุด
 สนิท

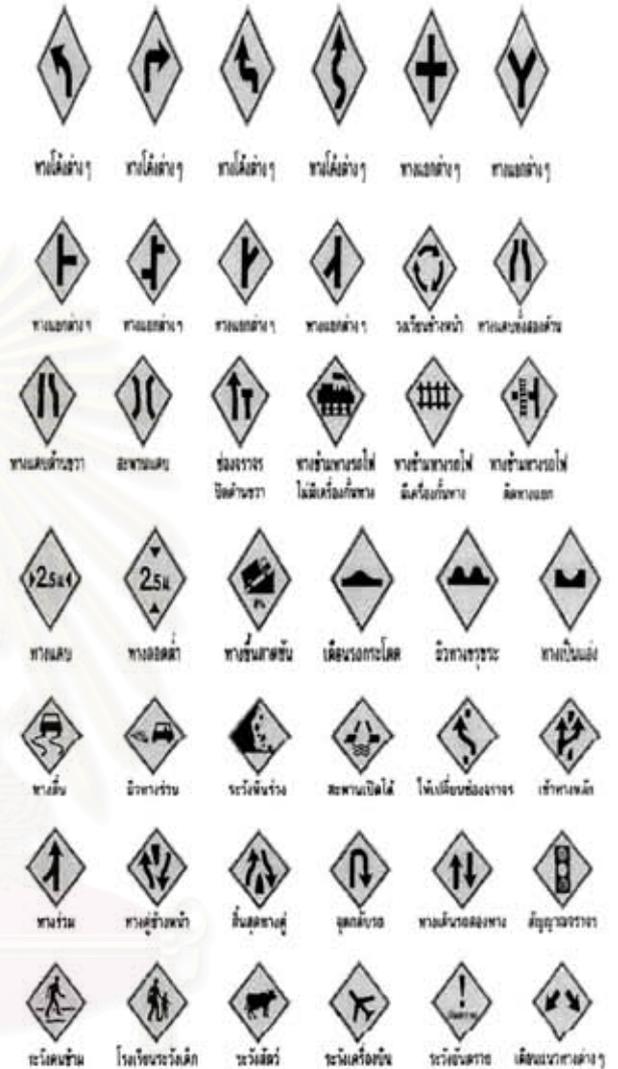
"อาจมีสิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ " และสิ่งที่กล่าวมักเป็นจริงได้บนท้องถนน และพบบ่อยคือ อุบัติเหตุจราจร เช่น ขับรถหลุดโค้ง , ขับรถคร่อมเลนของรถที่สวนมา , การเบรกกะทันหัน, การเปลี่ยนทิศทางโดยไม่ให้สัญญาณ จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงตามมา ลักษณะดังกล่าวแสดงถึง ส่วนหนึ่งของผู้ขับขี่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร และสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายจราจร

<เครื่องหมายจราจร เป็นสัญลักษณ์บอกทาง จัดการจราจรให้เป็นระเบียบ และป้องกันอุบัติเหตุ>

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ป้ายบังคับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ป้ายแนะนำทั่วไป

เส้นเครื่องหมายบนพื้นทาง

ป้ายทางหลวงพิเศษ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ตารางแสดงคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ และประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ

คู่มือ	กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	
	เพศ	ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ
1	ช	เคย
2	ญ	ไม่เคย
3	ญ	ไม่เคย
4	ญ	ไม่เคย
5	ช	เคย
6	ญ	ไม่เคย
7	ช	เคย
8	ช	ไม่เคย
9	ช	เคย
10	ช	เคย
11	ญ	ไม่เคย
12	ช	ไม่เคย
13	ญ	เคย
14	ญ	เคย
15	ญ	เคย
16	ญ	เคย
17	ช	ไม่เคย
18	ช	ไม่เคย
19	ช	ไม่เคย
20	ช	ไม่เคย
21	ช	ไม่เคย
22	ญ	ไม่เคย
23	ญ	ไม่เคย
24	ญ	ไม่เคย
25	ญ	ไม่เคย
26	ญ	ไม่เคย
27	ช	ไม่เคย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

คู่ที่	กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	
	เพศ	ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ
28	ช	ไม่เคย
29	ช	ไม่เคย
30	ญ	ไม่เคย
31	ญ	ไม่เคย
32	ญ	ไม่เคย
33	ญ	ไม่เคย
34	ช	เคย
35	ช	เคย
36	ช	ไม่เคย
37	ช	เคย
38	ช	เคย
39	ญ	ไม่เคย
40	ญ	เคย
41	ญ	เคย
42	ญ	ไม่เคย
43	ญ	เคย
44	ญ	ไม่เคย
45	ญ	ไม่เคย
46	ช	ไม่เคย
47	ช	เคย
48	ช	ไม่เคย
49	ช	ไม่เคย
50	ช	ไม่เคย
51	ญ	เคย

ตารางที่ 13 คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุระหว่างกลุ่มเด็กวัยเรียนที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบ กับ กลุ่มเด็กวัยเรียนควบคุม

คู่ที่	คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุหลังการทดลอง	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	84	60
2	87	70
3	84	69
4	90	74
5	77	65
6	88	70
7	80	65
8	79	72
9	87	78
10	93	80
11	91	70
12	90	73
13	89	81
14	93	68
15	93	74
16	93	60
17	93	50
18	87	50
19	87	57
20	92	72
21	91	45
22	84	65
23	93	55
24	90	51
25	93	53
26	93	59

ตารางที่ 13 (ต่อ)

คู่มือ	คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุหลังการทดลอง	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
27	88	55
28	87	66
29	84	52
30	86	68
31	92	62
32	89	77
33	93	52
34	88	78
35	89	74
36	89	50
37	92	64
38	91	55
39	93	62
40	93	70
41	93	74
42	93	68
43	88	82
44	88	79
45	93	81
46	93	75
47	90	70
48	86	60
49	93	45
50	90	62
51	89	88

ตารางที่ 14 คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุกลุ่มเด็กวัยเรียนที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	คะแนนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
1	59	84
2	69	87
3	68	84
4	68	90
5	61	77
6	70	88
7	63	80
8	66	79
9	74	87
10	76	93
11	68	91
12	70	90
13	79	89
14	65	93
15	68	93
16	57	93
17	46	93
18	49	87
19	57	87
20	72	92
21	45	91
22	65	84
23	52	93
24	51	90
25	53	93
26	59	93
27	55	88

ตารางที่ 14 (ต่อ)

คนที่	คะแนนพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
28	66	87
29	50	84
30	59	86
31	57	92
32	62	89
33	48	93
34	76	88
35	71	89
36	45	89
37	60	92
38	48	91
39	56	93
40	57	93
41	58	93
42	58	93
43	71	88
44	61	88
45	70	93
46	70	93
47	67	90
48	59	86
49	41	93
50	53	90
51	69	89

ภาคผนวก จ

เอกสารพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลสำหรับประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
(Patient/ Participant Information sheet)

ชื่อโครงการวิจัย	ผลของการให้เรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน
ชื่อผู้วิจัย	นางจิรารัต โกกนุด นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานที่ปฏิบัติงาน	โรงพยาบาลชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
โทรศัพท์ที่ทำงาน	077- 503672 โทรศัพท์ที่บ้าน 077- 571625
โทรศัพท์เคลื่อนที่	09-8747727
E-mail address:	Chirarat.K @student .chula.ac.th

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้คำยินยอมในการวิจัยประกอบด้วยคำอธิบายดังต่อไปนี้

1. โครงการนี้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อเด็กวัยเรียนเพื่อส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนเกิดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 - 2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่านตัวแบบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียน ก่อนและหลังการทดลอง
3. เป็นการวิจัยที่มีการจัดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะไม่มีความเสี่ยงใดๆ เกิดขึ้นกับเด็กวัยเรียนที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กวัยเรียนจะถูกถอดออกเป็นรหัส ผลการวิจัยที่ตีพิมพ์จะไม่มีชื่อของเด็กวัยเรียนที่เข้าร่วมทดลอง
4. รายละเอียดและขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะได้รับการปฏิบัติ ในงานวิจัยนี้จะจัดกลุ่มเด็กวัยเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
 - 4.1 กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุมการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

หลังจากได้รับความร่วมมือและรับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กวัยเรียนในกลุ่มควบคุมแล้ว ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อวัดพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุ และวัดซ้ำ 4 สัปดาห์ ภายหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองของกลุ่มทดลอง
 - 4.2 กลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง หลังจากได้รับความร่วมมือ และความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กวัยเรียนแล้วผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุก่อนทำการทดลองหลังจากนั้นผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมที่ 1 โดยเสนอสื่อ

วิถีทัศน์เกี่ยวกับสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุต่างๆ และผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ตัวแบบในสื่อรวมถึง การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม วิธีการป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสม หลังจากนั้นผู้วิจัยกระตุ้นให้ เด็กอภิปรายระบบกลุ่ม กิจกรรมที่ 2 ผู้วิจัยให้เด็กที่เคยประสบอุบัติเหตุหรือพบเห็น อุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อน ๆ ฟัง ผู้วิจัยกระตุ้นให้กลุ่มช่วยกันอภิปรายถึง 1)สาเหตุ การเกิดอุบัติเหตุ 2)ผลกระทบของอุบัติเหตุ 3)วิธีการป้องกันอุบัติเหตุ โดยใช้ประสบการณ์และความคิดของแต่ละคน กิจกรรมที่ 3 ผู้วิจัยเชิญวิทยากร ซึ่งเป็นพยาบาลห้องฉุกเฉินมาให้ความรู้ แก่เด็กวัยเรียนเกี่ยวกับเรื่อง การปฏิบัติตัวในการป้องกันอุบัติเหตุ กระตุ้นให้เด็กวัยเรียน ซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิด กิจกรรมที่ 4 ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มทดลองจัดนิทรรศการ และเชิญชวน กลุ่มทดลองชมนิทรรศการแต่ละบอร์ด และทำแบบสอบถาม ภายหลังจากทดลอง ในสัปดาห์ที่ 4

5. การติดต่อกับผู้วิจัยในกรณีมีปัญหา (ตลอด 24 ชั่วโมง) สามารถติดต่อกับผู้วิจัย คือนางจิรารัชต์ โภกนุด ได้ตลอดเวลา ที่เบอร์โทรศัพท์มือถือ 084-8493011

6. หากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมทั้งทางด้านประโยชน์และโทษที่เกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยรับทราบอย่างรวดเร็วโดยไม่ขัดข้อง

7. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้รับทราบข้อมูลของโครงการข้างต้น ตลอดจนข้อดี - ข้อเสีย ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ และข้าพเจ้ายินยอมที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าว

8. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยมีสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมหรือสามารถถอนตัวจากโครงการได้ทุกขณะ โดยการปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีผลต่อการได้รับบริการหรือการรักษาที่ข้าพเจ้าจะได้รับแต่ประการใด

9. ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทน และไม่มีการเสี้ยค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมการวิจัย

10. ผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม โดยไม่มีการระบุชื่อ และที่อยู่ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะได้รับการปกปิดอยู่เสมอ การเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชนอาจในกรณีที่ผลการวิจัยได้รับการตีพิมพ์

11. จำนวนผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยประมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประมาณ 100 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นาง จิรารัชต์ โทกนุด เกิดเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่จังหวัด ชุมพร สำเร็จการศึกษา ระดับอนุปริญญา หลักสูตร ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ระดับต้น วิทยาลัยพยาบาล พระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2538 และระดับปริญญาตรี หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ เข้ารับ การศึกษาระดับปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2546 (ภาคการศึกษาภาคปลาย) ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ 6 งานหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม ผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย